

Президент Ислон Каримовнинг Навоий шахрида Алишер Навоий ёдгорлик мажмуининг очилишига бағишланган тантанали маросимда сўзлаган нутқи

Ассалому алайкум, азиз ватандошлар!
Муҳтарам меҳмонлар!

Аввало, бугунги унутилмас воқеа — халқимизнинг буюк фарзанди, улуғ шоир ва мутафаккир Алишер Навоийга бағишлаб бунёд этилган ёдгорлик мажмуининг очилиш маросимида сизлар билан учрашиб турганимдан гоят мамнун эканимни изҳор этмоқчиман.

Хурматли юртдошлар!

Бугун, Ўзбекистонимиз истиқлолининг ўн йиллигини нишонлаш арафасида, Навоий номи билан аталган, бу муборак номни шараф ва ифтихор билан баланд кўтариб, эъзозлаб келаётган вилоят ва шаҳарнинг қоқ марказида буюк бобомизнинг муҳташам ҳайкали ўрнатилгани бежиз эмас, албатта. Бугунги қувончли воқеанинг иштирокчилари — бепоён саҳро бағрида Навоий ва Зарафшон, Учқудуқ каби шаҳарларни бунёд этган, олтин, қумуш, пахта, галла, Қорақўл сингари ноёб бойликларнинг макони бўлган саховатли заминда яшаётган, ўз юртини обод қилиш йўлида астойдил меҳнат қилаётган одамлар Навоий бобомизга бамисоли таъзим қилиб, чексиз ҳурмат-эҳтиромини бажо этмоқда.

Бугун барча соҳаларда — дунёда мисли йўқ конларимиз, саноат корхоналари бўладими, бепоён пахта далалари,

кенг яйловлар бўладими — ҳамма жойда фидокорона меҳнат қилаётган инсонлар тимсолида Навоий ҳавас қилган ҳаёт намуналарини кўриб турганимизда, унинг орзу-умидлари бизнинг кунларимизда рўёбга чиқаётганида ўзига хос маъно-мазмун бор.

Ушбу воқеа яна шуниси билан эътиборлики, халқимиз, миллатимизнинг буюк инсон, улуғ мутафаккир Алишер Навоий сиймосини асрлар давомида эъзозлаб, унга изҳор этиб келаётган севги-садоқати айнан мустақил юртимизда ўзининг ёрқин ифодасини топмоқда, десак, ҳеч қандай муболага бўлмайди.

Ўзбекистон истиқлолга эришган 1991 йилни Навоий йили деб эълон қилганимиз, ўша унутилмас кунларда бобомиз руҳини шод этиш мақсадида азим пойтахтимиз Тошкентда ул зотнинг табарруқ номида миллий боғ барпо этиб, унинг тўрида шоирга муаззам ҳайкал ўрнатганимиз бу борадаги хайрли ишларимизнинг дебечаси бўлган эди.

Бугун, орадан ўн йил ўтиб, Алишер Навоий шарафига яна бир улкан ёдгорлик мажмуи бунёд қилганимиз мумтоз шоиримизга чексиз фарзандлик муҳаббатимиз, садоқатимизнинг намоёни, десак, бу ҳам айна ҳақиқатдир.

(Давоми 2-бетда)

УЛУҒЛАРИ ЭЪЗОЗЛАНГАН ЮРТ ЗАВОЛ КЎРМАГАЙ

Неча асрдирки, буюк шоир ва улуғ мутафаккир Алишер Навоий номи тилдан тушмайди. Асарлари ҳамиша мутолаада, олам олимларининг тадқиқотларида.

Тарих улуғ инсонларни кўп кўрган. Навоий эса буюкларнинг буюги, миллат тимсолидир.

Кўёшни беркитиб бўлмаганидек, миллат

йўлини ёритиб турган қалби кўёш инсонларни ҳам тарих саҳнасида, халқ хотирасидан асло ўчириб бўлмайди. Не-не мустабид замонлар ҳам улуғ Навоий даҳоси олдида ожиз қолгани рост. Аммо яқин ўтмиш тажрибасидан маълумки, мустабид тузум халқнинг буюк руҳини сўндириш учун унинг тарихида ўтган улуғ инсонлар-

ни бор бўй-басти билан кўрсатмасликка жад қилади. Бундай тажовуздан улуғ Навоий ҳам четда қолмади. Шахси, ҳаёти ва ижоди бузиб, бир ёқлама талқин қилинди. Нодир асарлари узиб-юлиб нашр этилди. Улуғ шоирнинг улкан меросини усталик билан келажак авлод қал-

(Давоми 2-бетда)

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ФАРМОНИ

«Ўзбекистон Қаҳрамони» унвони бериш тўғрисида

Мамлакатимизнинг мустақиллигини мустаҳкамлаш, жаҳон ҳамжамиятидаги обрўси ва нуфузини юксалтириш, давлат ҳамда халқ олдидаги гоят катта хизматлари, ишлаб чиқариш ва ижтимоий соҳалардаги қаҳрамонона меҳнатлари, ёш авлодни ватанпарварлик ва миллий истиқлол ғояларига садоқат руҳида тарбиялашга қўшган улкан ҳиссалари учун қуйидагиларга «Ўзбекистон Қаҳрамони» унвони берилиб, олий нишон — «Олтин Юлдуз» медали топширилсин:

Мухаммадиев Раҳман Оманович — Вилоят кўз касалликлари шифохонаси бош врач, Сурхондарё вилояти

Мўминов Қабул — Муборак газни қайта ишлаш заводи темирчиси, Қашқадарё вилояти

Пак Вера Борисовна — Хива шаҳридаги 20-«Меҳрибонлик уйи» директори, Хоразм вилояти

Ризаев Тожибой — Паркент тумани «Заркент» ширкат хўжалиги бошқаруви раиси, Тошкент вилояти

Утениязов Алланияз — Нукус тумани «Саховат» фермер хўжалиги бошлиғи, Қорақалпоғистон Республикаси.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
2001 йил 23 август.

Мухаммадиев Раҳман
Оманович

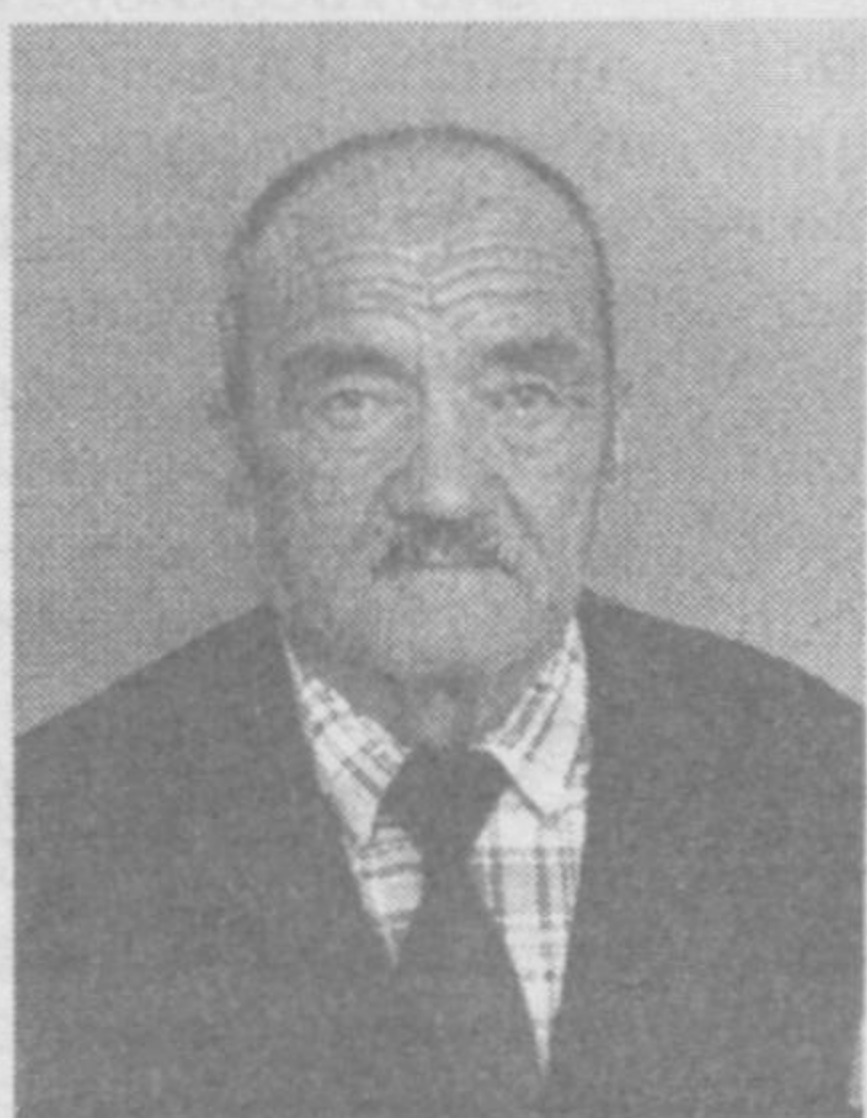
Мўминов Қабул

Пак Вера Борисовна

Ризаев Тожибой

Утениязов Алланияз

МУКОФОТ МУБОРАК!

Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг ўн йиллиги нишонла-
ниши арафасида Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармо-
ни билан фан, соғлиқни сақлаш, маданият, маърифат, оммавий ах-
борот воситалари ва ижтимоий соҳалар ходимларидан бир гуруҳи
мукофотланди. Мукофотланганлар орасида таълим ва фан соҳаси-
нинг чинаккам жонқуярлари ҳам талайгина. Қуйида ана шу муносиб
инсонлар билан танишинг:

**Ватанимиз мустақиллиги-
ни мустаҳкамлаш, халқимиз
маънавияти ва маданиятини
юксалтириш, юртимизнинг
халқаро микёсда нуфузини
ошириш ишига қўшган сал-
моқли хиссаси, ўз ижоди, ил-
мий фаолияти, эл-юртга
халол хизмати билан обрў-
эътибор қозонгани, фан, таъ-
лим, адабиёт, санъат, мада-
ният, соғлиқни сақлаш, спорт
ва бошқа ижтимоий соҳалар-
да кўп йиллардан буён сама-
рали меҳнат қилиб келаётга-
нини эътиборга олиб ҳамда
жамоат ишларидаги фаол
иштироки учун қуйидагилар-
га фахрий унвонлар берил-
син:**

«Ўзбекистон Республикаси санъат арбоби»

**Абдуллаев Саъдулла Асадул-
лаевич** — Камолиддин Бехзод но-
мидаги миллий рассомчилик ва ди-
зайн институти профессори, ранг-
тасвирчи

**Раҳимов Ҳабибулла Файбул-
лаевич** — Ўзбекистон бастакорлар
уюшмаси раисининг ўринбосари,
бастакор

«Ўзбекистон Республикаси фан арбоби»

Абдуразоқов Абдуғани —
Камолиддин Бехзод номидаги мил-
лий рассомчилик ва дизайн инсти-
тути кафедра мудири, профессор
**Ашуров Муҳсинжон Хурамо-
вич** — «Фотон» илмий-ишлаб чиқ-
ариш бирлашмаси бош директори,
академик

Бушуй Анатолий Михайлович
— Самарқанд давлат чет тиллар ин-
ститути «Таржима ва тиллар» кафедр-
аси профессори

Пратов Ўктам Пратович —
Фанлар академияси «Ботаника» ил-
мий-ишлаб чиқариш маркази лабо-
ратория мудири

Ўринбоев Асом — Фанлар ака-
демияси Абу Райҳон Беруний но-
мидаги шарқшунослик институти
етакчи илмий ходими

«Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган ёшлар мураббийси»

Абдусаматов Абдулатип —
Тошкент давлат аграр университе-
ти «Кимё ва биокимё» кафедраси
профессори

(Давоми 2-бетда)

Президент Ислон Каримовнинг Навоий шахрида Алишер Навоий ёдгорлик мажмуининг очилишига бағишланган тантанали маросимда сўзлаган нутқи

(Давоми. Боши 1-бетда)

Азиз дўстлар!

Биз Навоий бобомизнинг мўтабар номи, ижодий меросининг боқийлиги, унинг даҳоси замон ва макон чегараларини билмаслиги хусусида фикр юритганда, нималарни назарда тутамиз?

Аввало, Алишер Навоий халқимизнинг онг ва тафаккури, бадийи маданияти тарихида бутун бир даврни ташкил этадиган буюк шахс, миллий адабиётимизнинг тенгсиз намоёндаси, миллатимизнинг гурури, шаъну шарафини дунёга тараннум қилган ўлмас сўз санъаткоридир.

Таъбир жоиз бўлса, оламда туркий ва форсий тилда сўзловчи бирон-бир инсон йўқки, у Навоийни, билмаса, Навоийни севмаса, Навоийга садоқат ва эътиқод билан қарамаса.

Буюк гуманист шоиримиз фаолияти ва ижодига теран назар ташласак, унинг даҳоси ижтимоий ҳаётнинг, мафкура ва маданиятнинг барча соҳаларини қамраб олганидан ҳайратга тушамиз.

Агар бу зотни авлиё десак, у — авлиёларнинг авлиёси, мутафаккир десак — мутафаккирларнинг мутафаккири, шоир десак — шоирларнинг султони.

Инсон қалбининг қувончу қайғусини, эзгулик ва ҳаёт мазмунини Навоийдек теран ифода этган шоир жаҳон адабиёти тарихида камдан-кам топилади.

Инсоний ишқ-муҳаббатни, меҳру вафо, ифбат, шарму ҳаё ва назокатни ёниб, ҳассослик билан қуйлаган Навоийнинг гўзал сатрларини ўқиганда буюк ва олижаноб қалб садоларини сезиб турамыз. Бу юрак тўғёнлари, мана, орадан беш ярим аср ўтса ҳамки, миллионлаб одамларни ҳаяжонга солиб келмокда.

Она тилига муҳаббат, уни улуғлаш, бекиёс бойлиги ва буюклигини англаш тўғриси ҳам бизнинг онгү тафаккуримизга, юрагимизга аввало Навоий асарлари билан кириб келган.

Алишер Навоийнинг тарих ва башарият олдидидаги улуғ хизматларидан бири шундаки, у адолат тўғрисида ҳар бир инсон, ҳар қайси халқ ва миллат интилиб яшайдиган олий мезон даражасига кўтарди, одамзотни ҳаётда адолатни қарор топтиришга, уни асраб-авайлашга қорлаб ўтди.

Ҳазрат Навоийнинг севиқли қаҳрамони Фарҳоднинг инсонийлик ва олижаноблик, жасорат ва матонат каби фазилатлари, тоғни кесиб, сув чиқаргани, халқнинг оғирини енгил қилиб, унинг дардига малҳам бўлгани, кўп асрлар давомида ва бугунги кунда ҳам нафақат ўзбек халқи, балки барча халқларнинг ёш авлодлари учун ибрат бўлиб, уларни эзгулик ва фидойилик руҳида тарбиялашга кўмак бергани ва хизмат қилаётганини таъкидлаб ўтишнинг ҳолати йўқ, деб ўйлайман.

Азиз дўстлар!

Навоий ҳазратларининг том маънода халқпарвар шахс бўлгани, унинг ўлмас ғоялари бугунги кунларимиз учун ҳам бағоят ҳамоҳанг ва ибратли экани, айниса аҳамиятлидир.

Агар шоир асарларини варақласак, деярли ҳар саҳифасида “халқ”, “эл”, “улус”, “юрт”, “райият” деган сўзларнинг “меҳр”, “мурувват”, “окибат”, “саховат”, “садоқат” сўзлари билан узвий боғланиб кетганини кўрамыз.

Мовароуннахр заминидида пири комил, авлиё даражасига кўтарилган бу мўтабар зот халқ орасидаги бекиёс обрў-эътибори, нуфузи билан мамлакатдаги тинчлик ва барқарорлиқнинг ўзига хос кафолатига айланган эди.

Ўша даврда темурийлар салтанатида содир бўлган ҳар қандай нотинчлик ва низо, аввало, ҳазрати Навоийнинг саяё-ҳаракатлари билан барҳам топгани тарихий ҳақиқатдир.

Ёки “Садди Искандарий” достонида юртига ёвуз душман бостириб келган турли миллат ва элат вакилларининг Искандар бошчилигида бирлашиб, ёв йўлига мустаҳкам девор қуриб, унга қарши кураш олиб борганини эслайлик.

Ўша даврда эл-улус ҳаётига ҳавф солган бало-қазолар бизнинг замонамизда ҳам террорчилик, гиёҳвандлик, уюшган жиноятчилик, ақидапарастлик каби турли кўринишларда намоён бўлиб, миллионлаб одамлар ҳаётига таҳдид солаётган экан, дунёдаги барча соф ниятли кишиларнинг ана шундай вайронкор, бузғунчи ғоялар, ёвуз кучларга қарши бир ёқадан бош чиқариб, қатъият билан кураш олиб бориши, таъбир жоиз бўлса, ҳавфсизлик борасида Навоий орзу қилган мустаҳкам Искандар деворини барпо этиши даркор эмасми?

Мухтарам дўстлар!

Навоийнинг ўлмас асарларидаги юрт тинчлиги ва осойишталиги, халқлар ва миллатлар ўртасидаги дўстликни кўкларга кўтарадиган, бу ғояларни устувор инсоний қадриятлар сифатида олға сурадиган фикр ва қарашлари биз учун айниса қимматлидир.

Улуғ аждодимиз яратган қаҳрамонлар - хитой, арман, араб, форс, юнон, ҳинд каби турли миллат вакилларининг эзгу мақсадлар йўлида елкадош бўлиб, қийинчилик ва синовларни биргаликда сабот билан енгиб ўтганида бугунги долғали замон учун ҳам муҳим рамзий ва амалий маъно бор.

Навоий бобомиз қуйлаган, орзу қилган халқлар ва миллатлар ўртасидаги дўстлик ва ҳамжиҳатлик бугун гўзал Навоий вилоятида қарор топганига ҳар қанча ҳавас қилса арзийди.

Бир пайтлар куш учса қаноати, одам юрса оёғи қуядиган Қизилқум саҳросини гуллаган воҳага айлантираётган сиз, азиз навоийликлар ўз олижаноб ишларингизда аввало, Навоий даҳосидан руҳ ва илҳом, Навоий қаҳрамонларидан ўрнак ва ибрат олиб яшаётганингиз барчамизга қувонч ва ифтихор бағишлайди.

Қадрли ватандошлар!

Инсонни олам гултожи деб улуғлаган ҳазрат Навоийнинг бутун ҳаёти, бутун ижоди замирида эзгулик, адолат, нафосат каби юксак тўғрулар дунёни обод ва мунаввар қилади, башариятни маънавий ҳалокатдан қутқаради, деган қатъий ишонч мужассам.

Барчамизга ёд бўлиб кетган “Одавий эрсанг, демагил одами, Ониким йўқ халқ ғамидин ғами” деган ҳикматли сўзлар нафақат гўзал ташбеҳ, аксинча, улуғ шоирнинг иймон-эътиқоди, фаолият мезони, ҳаёт фалсафасидир.

Азиз дўстлар, ўзингиз бир ўйлаб кўринг, умр бўйи етим-есир, бева-бечора, ногирон ва муҳтожларга мурувват кўрсатиб келган, эл-юрт учун ўз ҳисобидан мактаб-мадрасалар, шифохона ва ҳаммомлар, йўл ва кўприklar, боғ-роғлар бунёд этган, илм-фан ва маданият ахлининг чинакам ҳомийси бўлган бу беназир зотнинг мана шундай савобли ишларида ҳар биримиз учун ибрат ва сабоқлар бор эмасми?

Ҳазрат Навоий шундай буюк зот экан, унинг тафаккур дурдоналари бўлмиш боқий асарлари замонлар оша яшаб келаёт-

ган экан, бу улуғ меросдан халқимизни, айниса, ёшларимизни қанчалик кўп баҳраманд этсак, маънавиятни юксаликка кўтаришда, инсоний фазилатларни камол топтиришда шунчалик қудратли маърифий қуролга эга бўламиз.

Айни пайтда бу вазифа, илгари ҳам айтганимдек, ҳар биримизни Навоийни янада яхшироқ ўқишга, Навоийни янада теранроқ ўрганишга, унинг умр дафтаридан ибрат ва сабоқлар олиб яшашга даъват этади. Ишончим комилки, ҳазрат Навоий даҳосига чексиз ҳурматимизнинг яна бир рамзи бўлмиш мана шу гўзал ёдгорлик мажмуаси ҳам шу эзгу мақсад йўлида хизмат қилади.

Фурсатдан фойдаланиб, ушбу муаззам боғни, бир-биридан кўркем мана шу иншоотларни

бунёд қилишда иштирок этган меъмор муҳандисларга, қурувчиларга, бу олижаноб ишга ўз ҳиссасини қўшган барча юртдошларимизга ўз номидан, бутун халқимиз номидан чуқур миннатдорлик изҳор этаман.

Бугун мутафаккир шоиримиз хотирасини чуқур эҳтиром билан ёд этар эканмиз, унинг буюк даҳоси олдида яна бир бор бош эгиб таъзим қиламиз.

Ҳазрат Навоий орзу қилган осуда ҳаёт, фаровон турмуш, юксак тараққиёт юртимиз туپроғида доимо барқарор бўлсин.

Ҳар бир юртдошимиз, ҳар бир инсонга Навоий зиёсидан баҳраманд бўлиш насиб этсин.

Барча олижаноб ишларимизда Навоий ғоялари, Навоий ибрати, Навоий руҳи бизга ҳаммаша ҳамроҳ бўлсин.

УЛУҒЛАРИ ЭЪЗОЗЛАНГАН ЮРТ ЗАВОЛ КЎРМАГАЙ

(Давоми.
Боши 1-бетда)

бидан бегоналаштириш, сунъий зиддиятлар тўқиб чиқариш орқали ўз сиёсатига мослаб талқин этиш йўлидан борилди.

Фақат истиқлол шарофати туфайли тарихимизда ўтган бошқа буюк аждодларимиз сингари Алишер Навоий ҳам халқимиз кўз ўнгида бор улуғлиги билан қайта намоён бўлди. Мамлакатимиз Президент Ислон Каримов ташаббуси билан Мустақиллигимизнинг дастлабки йили озод Ватанимиз солномасида Навоий йили сифатида шарафланди. Пойтахтимиз марказида Навоий номидаги Миллий боғ барпо этилди. Энг муҳими, улуғ шоир мероси-

ни бутун кўлами билан, ҳар томонлама кенг ўрганиш, бу борада тарихий адолатни қарор топтириш учун имкон яратилди. Навоий ҳар бир хонадонга чинакам маънода кириб кела бошлади.

Президентимизнинг бундан икки йил муқаддам Навоий вилоятига қилган сафари, айтиш мумкинки, улуғ бобомиз хотирасига ҳурмат-эҳтиром кўрсатиш солномасида яна бир янги саҳифа очди. Давлатимиз раҳбари ўшанда навоийликлар билан бўлган учрашувда, ҳадемай улуғ бобомизнинг 560 йиллик тўйнишонланиши, шу муносабат билан шаҳарда ҳазрат номи билан аталувчи боғ барпо этилиши ва улуғвор ҳайкал қад кўтари-

ши ҳақида сўзлаган эди. Шундай эзгу ният бугун рўёбга чиқди. Навоийда гўзал боғ, қутлугъ зиёратгоҳ бунёд этилди, улуғвор ҳайкал қад ростлади.

Бу хайрли ишларнинг бош ташаббускори — Ўзбекистон Республикаси Президент Ислон Каримов 24 август куни боғнинг очилиш маросимида қатнашиш учун Навоий шаҳрига ташриф буюрди. Муқаддас жума куни тонг саҳардан ҳазрат Навоий зиёратига ҳукумат, вилоят маъмурияти вакиллари, илм-фан, адабиёт ва санъат намоёндалари, оқсоқоллар келди.

ловат қилинди.

Навоийликлар ва меҳмонлар Навоий ҳайкали пойида тўпланди.

Тантанали маросимни Навоий вилояти ҳокими Ғ.Дилолов очди.

Сўз Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримовга берилди. Давлатимиз раҳбари Навоийнинг номи ва ижодий мероси абадийлиги, иқтидорини эса на макон ва на замон билан чегаралаб бўлмаслигини таъкидлади.

Маросимда Ўзбекистон халқ шоири, Ўзбекистон қаҳрамони Абдулла Орипов, Зулфия номидаги давлат мукофоти совриндори, Жаҳон тиллари университетининг 1-курс талабаси Зебунисо Эсоно-

ва сўзга чиқиб, истиқлол шарофати билан Алишер Навоий юртнинг ҳақиқий тимсолига айланганини, бу борадаги хайрли ишлар амалга ошишида Президент Ислон Каримовнинг хизматлари бекиёс эканлигини таъкидлади. Навоийлик таниқли адабиётшунос Ҳамид Мавлонов Амир Темурнинг қайси юрт ҳукмдори шоирларини изласа, ўша юрт обод бўлур, деган сўзларини келтириб, илк бошдаёқ Соҳибқироннинг “Куч адолатдадур” деган ақида-сини ўз сиёсатининг асоси этиб белгиллаган Ислон Каримовга миннатдорчилик билдирди. Шоира Наталья Панова Навоийнинг русчага ўғирилган таржибандларидан ўқиди.

Алишер Навоийнинг муаззам ҳайкалининг тошкентлик истеъдодли ҳайкалтарош Анвар Раҳматуллаев, меъмор Баҳром Абдуллаев ҳамда ҳайкалтарош Павел Подосипников билан ҳамкорликда ишлаган. Улуғвор ҳайкал ёнида бир ярим минг ўринли амфитеатр, спорт мажмуи, 20 гектарлик сайлгоҳу хиёбонлар, ўнлаб дўконлар, табиийки, чойхона ва ошхоналар бунёд бўлди. Боғни ҳар томондан кесиб ўтган ариқчаларда Зарафшон дарёсининг шаффоф суви жилоланади.

Шоир ҳаёти ва ижоди-га бағишлаб ўрнатилган “Юлдузнинг туғилиши”, “Ўспиринлик”, “Ёшлик” ва

(Давоми 3-бетда)

СЎНГГИ УЧ КУН МУЖДАЛАРИ

Фарғона шаҳрида Жанубий Корея ва Япония билан ҳамкорликда барпо этилган, йилига 25 минг тонна пахта толасини қайта ишлаш қувватига эга бўлган «Кабул-Фарғона компани» қўшма корхонасининг очилиши маросимида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов иштирок этиб, нутқ сўзлади.

«Ўзбекистон мустақиллигининг 10 йиллиги» эсдалик нишонини таъсис этиш тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони чиқди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикаси Мустақиллиги эълон қилинганлигининг 10 йиллиги муносабати билан амнистия тўғрисида»ги Фармони матбуотда эълон қилинди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбек миллий маданияти ривожига улкан ҳисса қўшган марҳум адабиёт ва санъат намояндаларини мукофотлаш тўғрисидаги» Фармони чиқди.

УЛУҒЛАРИ ЭЪЗОЗЛАНГАН ЮРТ ЗАВОЛ КЎРМАГАЙ

(Давоми.
Боши 1-2-бетларда)

«Донишмандлик» деб номланган ҳайкаллар туркуми кишини фалсафий мушоҳадага, Навоий билан тиллашишга, у босиб ўтган умр йўлини тасаввур этишга ундайди. Бу ерга келган ёшу қарининг қалбига Фарҳоднинг жасорати, Қайснинг матонати, Баҳромнинг заковати жо бўлиши шубҳасиздир. Ҳазратнинг боғи ёшларимизда Навоий даҳрасига интилиш уйғотади, ҳалоллик, поклик, мардлик, меҳр-оқибат ва садоқатга ошно қилади.

Навоий ҳайкали пойида турган киши улугворликдан, ўқилаётган шеърлардан, ҳайратдан маст бўлади, ён-атрофдаги фавворалар ясаган камалаклар эса кўнгилга заррин осойиш бахш этади...

Тантанали маросим ниҳоясида Президент Ислон Каримов журналистларга интервью берди.

— Бугунги воқеанинг жуда катта рамзий маъноси бор, — деди давлатимиз раҳбари. — Навоий вилоятининг олтини, қорақўлию пахтаси, умуман, мамлакат иқтисодий ҳаётидаги улуши. Ўзбекистоннинг обрўсини оширмоқда. Бошқа вилоятларда маданий тараққиёт имкониятлари бу ердан нисбатан кўпроқ. Шу маънода, мустақиллиkning ўн йиллиги арафасида орта боқиб, амалга оширилган ва

амалга ошмаган ишларни виждонан сарҳисоб қилганимизда, Навоий вилояти аҳолисининг руҳини кўтариш, маънан қўллаб-қувватлаш лозимлиги аён бўлади. Навоий номи билан аталувчи вилоятда, айни шу вилоятнинг маъмурий марказида ҳазрат боғини яратиш ва у зотга ҳайкал қўйиш биз учун ҳам қарз, ҳам фарз эди. Бугун дунё ҳали Навоийдек шоирни кўрмаган, деб айтиш ўринлидир.

Ислон Каримов бажарилган ишлардан мамнуният билдирган ҳолда, янги боғ ҳали тўла мукамаллик касб этмаганини, хусусан, ҳайкалнинг пойдеворини кўтариш мақсадга мувофиқ бўлишини айтди.

— Навоий ҳайкали пойига гул қўйишни истаганлар тўғридан-тўғри эмас, поғонама-поғона кўтарилиб бориб унга яқинлашишда чуқур рамзий маъно бор, — деди Ислон Каримов. — Ҳар бир зинага оёқ босилганда, Навоий даражасига етишга интилиш, бобоқалонимизга муносиб бўлиш ҳисси уйғонади. Ҳайкал пойдеворини кўтаришнинг яна бир муҳимлиги шундаки, киши боққа кириши биланок юксакда ҳазрат сиймосини кўриши керак. Навоийнинг улугворлиги ҳайкал салобати туфайли шу ернинг ўзидаёқ аёнлашмоғи, боққа келганлар дарвозадан кириши билан унга таъзим қилмоғи даркор.

Шу билан бирга, Навоийнинг ижодий мероси биз учун

суянч, таянч, ҳар ишда мададкор эканлигини унутмаслик лозим. Ислон Каримов биз Навоийни севамиз, ардоқлаймиз, деди, лекин бобомизнинг ижодий меросини ўрганишга келганда, у қадар мақтангулик жиҳатларимиз кўп эмас. Навоийни муҳим ҳаётий вазифаларни англаб етиш, муаммоларга ечим топишда ўзимизга мададкор билишимиз керак. У битган асарларда инсонни камолотга етказадиган, яхши-ёмон кунларда татийдиган, кўнгилга хотиржамлик, завқ-шавқ, кези келганда, сокинлик берадиган жиҳатлар кўп. Навоийни кўпроқ ўқиш, кўпроқ ўрганиш, теран англаш керак.

Куннинг иккинчи ярмида боғда вилоят бадийи жамоалари ижросидаги театрлаштирилган байрам концерти бўлди, Навоий ғазалларига ёзилган қўшиқлар янгради. Кечгача халқ сайли давом этди.

Улуғ шоир эса аждодларини ардоқлаган халққа мамнуният билан боқиб турибди. Унинг руҳи Яратгандан боболарини эъзозлаган авлодларга омонлик ва фаровонлик сўраётган бўлса, ажабмас.

«Фарҳод» ва «Ширин» маданият саройларида, «Сўғдиёна» стадионида ҳам байрам тадбирлари авжга чиқди.

Тўйга тўёна билан, деганларидек, катта шодийна ўтказилган кун Навоий шаҳрида аэропорт ишга тушди. Қайта

таъмирланиб, узунлиги 1800, эни 42 метрли учиш-қўниш йўлаклар янгидан қурилган, биноси замонавий тус олган аэропортдан эндиликда хорижий мамлакатларга ҳам бемалол парвоз қилиш мумкин. Аэропортдан шаҳарга элтувчи 25 километрлик йўл ҳам қайта таъмирланди.

Шу билан бирга, қадим Карманада ҳам кўпгина таъмирлаш — қурилиш ишлари ниҳоясига етди. Қосим шайх, Работи Малик, Сардоба меъморий ёдгорликлари таъмирланди, ўнлаб мухташам бинолар, боғу гулзорлар, янги каналлар барпо этилди. Бир маҳаллар харобага айлантирилган азиз қадамжолар истиқлол шарофати билан янгидан дунё юзини кўрди, узоқ вақт зах ва рутубат босиб ётган ёдгорликлар бағрига ҳаётбахш нур ёғиб, ён-атрофида муаттар шаббода эсмоқда.

Шу кун Алишер Навоий таваллудининг 560 йиллиги муносабати билан бу ерда илмий анжуман ҳам бўлиб ўтди. Тадбирда навоийшунос олимлар улуг шоирнинг ижодий меросини ўрганиш, ёшлар орасида янада кенг тарғиб ва ташвиқ этиш борасидаги долзарб масалаларни муҳокама этди.

Анвар БОБОЕВ,
Ёркул УМАРОВ,
ЎЗА мухбирлари.
(ЎЗА олган суратлар).

МУКОҲОТ МУБОРАК!

(Давоми. Боши 1-бетда)

Абралов Махмуд Абралович — Тошкент давлат техника университети «Пайвандлаш ишлаб чиқариш технологияси ва жиҳозлари» кафедраси мудири

Алимов Ибрагим Абдугаппарович — Андижон давлат университети «Ўзбекистон тарихи» кафедраси мудири

Арипов Назиржон Мукаррамович — Фарғона политехника институти «Электр юритма» кафедраси мудири

Бекчанов Нариман Каримович — Хоразм вилояти Урганч тумани болалар ва ўсмирлар спорт мактаби директори

Грушевский Александр Васильевич — Давлат жисмоний тарбия ва спорт қўмитасининг шахмат бўйича мураббийси

Жумаев Чори Жумаевич — Сурхондарё вилояти Термиз иқтисодиёт коллежи директори

Ирискулов Муҳаммадхавас — Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети «Тил ўқитиш маркази» директори

Исмоилов Шоанвар Шоғиёсович — Тошкент Ислон университети жисмоний тарбия кафедраси мудири

Карабеков Мубарек — Нукус давлат университети «Экология ва табиатни муҳофаза қилиш» кафедраси доценти

Мадиримова Моҳира Саматовна — Самарқанд давлат университети «Миллий истиқлол ғоясини ўрганиш ва тарғибот қилиш» маркази раҳбари

Муродов Шонасир — Ўзбекистон Бадий академияси тасвирий ва амалий санъат касб-хунар коллежи директори

Сотликов Абдулло Янгибоевич — Урганч давлат университети «Демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти» кафедраси доценти

Таджибаев Кулдашбай — Фарғона вилояти Қўқон шаҳар болалар-ўсмирлар спорт мактаби директори

Таджибаев Шакир Заидович — Тошкент электротехника алоқа институти «Телевизион ва радиоэшиттириш» кафедраси доценти

Тоҳиров Муҳаммедали — Тошкент темир йўл транспорти муҳандислари институти кафедра мудири

Тўйчиев Қодиржон — Наманган вилояти Тўрақўрғон агроиқтисодиёт касб-хунар коллежи ўқитувчиси

Убайдуллаев Абдуманнон — Маннон Уйғур номидаги Тошкент давлат санъат институти кафедра мудири

Умиров Сайди — Жаҳон тиллари университети халқаро журналистика факультети декани, доцент

Худойбердиев Ахмад — Бухоро вилояти болалар-ўсмирлар спорт мактаби мураббийси

Қўшназаров Тўлқин Пардаевич — Қашқадарё вилояти Яккабоғ туман болалар-ўсмирлар спорт мактаби мураббийси

Шагивалиева Кавсар Курбангалиевна — Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлигига қарашли республика хунар-техника билим юрти ишлаб чиқариш таълими устаси

Қосимов Анвар — Тошкент давлат шарқшунослик институти «Сиёсатшунослик ва ҳуқуқ» кафедраси профессори

«Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган ихтирочи ва рационализатор»

Адилов Ғайрат Тишабаевич — Фанлар академияси «Физика-Қуёш» илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси Материал-шунослик институти лаборатория мудири

«Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган маданият ходими»

Абдугаппарова Умида Муратовна (Умида Абдуазимова) — «Тонг юлдузи» газетаси бош муҳаррири, шоира

Маминаева Ирина Закировна — Алишер Навоий номидаги республика давлат кутубхонаси директори ўринбосари

Мирзаев Рустам Олимович — «Ўқитувчи» нашриёти директори

Турсунов Раҳмат — Ўзбекистон бас-такорлар уюшмаси аъзоси, Абдулла Қодирий номидаги Тошкент давлат маданият институти кафедра мудири, профессор

Узоқова Карима Қобуловна — Тошкент давлат миллий рақс ва хореография олий мактаби ўқитувчиси

«Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган спорт устози»

Абдуллаев Шухрат Пўлатович — Андижон вилояти 2-болалар-ўсмирлар спорт мактабининг бокс бўйича мураббийси

Деҳканов Ҳамид Ҳошимович — Фарғона вилояти болалар-ўсмирлар спорт мактабининг бокс бўйича мураббийси

«Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган халқ таълими ходими»

Убайдуллаев Ҳабибулло — Наманган вилояти ўрта махсус, касб-хунар таълими бошқармаси бошлиғи

Усмонов Убайдулла Абдужалилович — Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ўрта махсус, касб-хунар таълими маркази раҳбарининг ўринбосари

Халқимизнинг илм-зиё салоҳиятини, маънавиятини юксалтириш, фан, таълим, маданият, адабиёт, санъат, соғлиқни сақлаш соҳасини ривожлантиришдаги катта хизматлари, истиқлолни мустаҳкамлаш, ҳамда юртимизда тинчлик ва барқарорликни сақлашга қўшган муносиб ҳиссаси учун қуйидагилар мукофотлансин:

«Буюк хизматлари учун» ордени билан

Ртвеладзе Эдуард Васильевич — Санъатшунослик илмий-тадқиқот институти бўлим мудири, академик

Қобулова Саодат — Мухтор Ашрафий номидаги Тошкент давлат консерваторияси профессори

Ҳошимов Ўткир — Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Матбуот ва ахборот қўмитаси раиси, ёзувчи

«Эл-юрт хурмати» ордени билан

Миразизов Кўчкор Жўраевич — Биринчи Тошкент тиббиёт институти отоларингология кафедраси профессори

Ҳўжаева Лола Аъзамовна — Маннон Уйғур номидаги Тошкент давлат санъат институти профессори

«Меҳнат шухрати» ордени билан

Алимхўжаева Чаман Рахимовна — Республика енгил саноат касб-хунар лицейи жисмоний тарбия ўқитувчиси

Аширова Моҳина — «Ўзбекистон миллий энциклопедияси» Давлат илмий нашриётининг Маданият ва санъат илмий таҳририяти мудири

Базарова Саодат Жамоловна — Навоий давлат Ҳончилик институти «Умумий физика» кафедраси мудири

Мадраҳимова Насибaxon — Республика ўқувчилар саройининг «Юлдуз» рақс ансамбли бадийи раҳбари

Муқминова Розия Галиевна — Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Тарих институти етакчи илмий ходими

Олимов Султонмурод — Республика «Маънавият ва маърифат» маркази раҳбари ўринбосари

Отабоев Аҳмаджон — «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетасининг бўлим муҳаррири

Сагдуллаев Талъат — Тошкент давлат иқтисодиёт университети «Ҳуқуқ» кафедраси мудири

Ширинов Темир — Фанлар академияси Археология институти директори

(Давоми 4-бетда)

МУКОФОТ МУБОРАК!

(Давоми. Боши
1-3-бетларда)

Мамлакатимизда жисмоний ва маънавий жиҳатдан соғлом авлодни камол топтириш ишига катта ҳисса қўшгани ҳамда ёшларни Ватанга муҳаббат, истиқлол ғояларига садоқат руҳида тарбиялашдаги хизматлари учун куйидагилар мукофотлансин:

I даражали "Соғлом авлод учун" ордени билан

Аҳмедов Меҳмон Носирович — Педиатрия илмий-текшириш институти директорининг муовини

II даражали "Соғлом авлод учун" ордени билан

Колюшева Ирина Борисовна — Республика ўсмирлар спорт маҳорати олий мактабининг енгил атлетика бўйича мураббийси

Кучкаров Марс Галиевич — Республика олимпия ўринбосарлари билим юртининг бокс бўйича мураббийси

Размахов Анатолий Александрович — Республика олимпия ўринбосарлари билим юртининг бокс бўйича мураббийси

Солихова Манзура Орзикуловна — Мактабгача тарбия муассасалари раҳбар ходимлари малакасини ошириш республика курслари бошлиғи

Файзиева Убайда Юнусовна — А.Авлоний номидаги халқ таълими ходимлари малакасини ошириш марказий институтининг "Махсус таълим" кафедраси мудири

Диёримизда тинчлик-тоғувлик, миллатлараро ҳамжиҳатлик ва дўстликни мустаҳкамлаш борасидаги хизматлари ҳамда ижтимоий ҳаётнинг турли соҳаларида қўлга киритган ютуқлари билан Ватанимиз обрў-эътибори ва шон-шухратини юксалтиришга қўшган ҳиссаси учун куйидагилар мукофотлансин:

«Дўстлик» ордени билан

Алехина Валентина Васильевна — Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги Иқтисод, инвестиция ва маркетинг хизмати бошқармаси бошлиғи ўринбосари

Бегматов Эрнст Азимович — Фанлар академияси Алишер Навоий номидаги Тил ва ада-

биёт институти бўлим мудири **Исабаев Турсун Ушанович** — Янгийўл китоб фабрикаси директори

Лейдерман Ада Юльевна — Фанлар академияси Физикатехника институти етакчи илмий ходими

Насирова Фарида Абраровна — Халқ таълими вазирлиги Давлат таълим стандартлари мониторинги бошқармасининг бош назоратчи методисти

Перегудов Леонид Васильевич — Олий таълим муаммолари институти директори муовини

Шомаҳмудова Рихсинисо — Республика Таълим маркази дефектология бўлими бошлиғи **Янов-Яновская Наталья Соломоновна** — Мухтор Ашрафий номидаги Тошкент давлат консерваторияси профессори

Мамлакатимизда амалга оширилаётган маънавий-маърифий ва ижтимоий ислохотлардаги фаол иштироки, миллий истиқлол ғояларини юртдошларимиз онги ва қалбига сингдириш, ёш авлодни Ватанга, миллий ва умуминсоний қадриятларга садоқат руҳида тарбиялашга қўшган ҳиссаси учун куйидагилар мукофотлансин:

«Шухрат» медали билан

Акмурзина Зийнеш Утебаевна — Нукус шаҳар 18-касбхунар мактаби ўқитувчиси

Алиев Акбар Усмонович — Фанлар академияси Астрономия институти директори ўринбосари

Алиев Али Энверович — Фанлар академияси Иссиқлик физикаси бўлими етакчи илмий ходими

Ахранов Улугбек — Андижон муҳандислик иқтисодиёт институти қошидаги академик лицей ўқитувчиси

Жумаев Шамсиддин Гафорович — Республика "Маънавият ва маърифат" маркази бўлим бошлиғи

Золотилова Татьяна Георгиевна — "Маънавият" нашриёти техник муҳаррири

Исакова Дилбар Тошпўлатовна — Тошкент тадбиркорлик касб-хунар коллежи ўқитувчиси

Исматуллаев Фатхулла Раҳматович — Тошкент кимё технология институтининг ўқув ишлари бўйича проректори

Исроилова Бувробия — Гулистон давлат университети қошидаги Янгиер академик лицейи ўқитувчиси

Ишанкулов Рустам — Жиззах политехника институти "Атроф муҳит ва меҳнатни муҳофа-

за этиш" кафедраси профессори

Йўлдошев Акбар Эргашевич — Маннон Уйғур номидаги Тошкент давлат санъат институти концертмейстер-доирачиси

Каримова Таклифа Насридиновна — Самарқанд давлат кооператив институти қошидаги лицей интернат ўқитувчиси

Кучкаров Октябрь — Хоразм вилояти болалар ва ўсмирлар спорт мактабининг бокс бўйича мураббийси

Лафасов Мойли Фозилович — Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ўрта махсус касбхунар таълим марказининг бўлим бошлиғи

Матякубов Раҳимберган — Урганч қурилиш касб-хунар коллежи директорининг ўқув ишлари бўйича ўринбосари

Муродов Рустам — Наманган муҳандислик иқтисодиёт институтининг илмий ишлар бўйича проректори

Негматов Маҳид — Қашқадарё вилояти Шаҳрисабз қишлоқ хўжалик касб-хунар коллежи ўқитувчиси

Одилов Мирвосил Вахитович — "Гулхан" журналининг масъул котиби

Пирматов Серик — "Соғлом авлод учун" журнали бўлим муҳаррири

Рашидов Маҳмуд Расулович — Маннон Уйғур номидаги Тошкент давлат санъат институти доценти

Суҳанович Алла Львовна — "Класс" газетаси бўлим муҳаррири

Тишабоева Муборак Ҳикматовна — Тошкент шаҳар Чилонзор тумани "Маънавият ва маърифат" бўлими раҳбари

Турдиева Кавсар — Тошкент Педиатрия медицина институтининг кафедра мудири, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзоси, шоира

Усманов Владимир Омарович — В.А.Бугаев номидаги Ўрта Осиё гидрометеорология илмий-тадқиқот институти бўлим мудири

Ходжаева Дильбар Файзиевна — "Маърифат" газетаси муҳбири

Қодирова Севара — Наманган муҳандислик педагогика институти талабаси, Жаҳон ёшлари ўйинлари ғолиби

Қурбонкулов Суяржон Маширфович — Республика "Маънавият ва маърифат" марказининг Тошкент вилояти бўлими раҳбари

Ҳамидов Муҳаммадхон — Тошкент ирригация ва қишлоқхўжалигини механизациялаштириш муҳандислари институти декани

ЁШ КЎНГИЛЛАР ИЗҲОРИ

Барчангизга маълумки, Халқ таълими вазирлигининг жорий йилнинг 21 майдаги 75-сонли буйруғи асосида республикамиз мустақиллигининг 10 йиллиги арафасида умумтаълим мактаблари битирувчилари орасида мустақиллик йилларида юртимиз ижтимоий-иқтисодий ҳаётида рўй берган ўзгаришлар, мамлакатимизнинг жаҳон ҳамжамиятида тутган ўрни ҳақида қанчалик мукаммал билимларга эга эканликларини аниқлаш мақсадида ва кўпсонли битирувчи синф ўқувчиларининг илтимосларини инобатга олиб, 2000-2001 ўқув йилида умумтаълим мактабларининг барчасида 11-синф битирувчилари ўртасида якуний аттестация таркибида она тили ва адабиёт фанидан ўтказиладиган иншо мавзуларига РТМ томонидан тавсия этилган мавзулардан ташқари 4-бўлим сифатида "Юртимиз истиқлоли 10 йиллиги арафасида мамлакатимиз Президентига нималар ҳақида ҳикоя қилган бўлар эдим" мавзусида иншолар танлови ўтказилган эди.

Куни кеча Халқ таълими вазирлигида танлов ғолибларини тақдирлаш маросими бўлиб ўтди. Унда ўқувчиларнинг ота-оналари билан биргаликда устозлари ҳам иштирок этдилар. Иншолар танловининг вилоят босқичида Қорақалпоғистон Республикаси, Тошкент шаҳри ва барча вилоятлардан жами 168 нафар ўқувчи ўз ёзган иншолари билан иштирок этдилар. Мазкур танловда, умумий олганда эса республикамизнинг 25 мингдан ортиқ ўқувчиларининг иншолари билан тақдирландилар. Ўқувтақиллиги давридалар, таълим, маданият каби турли соҳаларда қўлга киритилган ютуқлар ва мавжуд камчиликлар ҳақида мустақил фикр юритганлар. Ҳар қайси ўқувчи қутлуғ байрам арафасида ҳукуматимиз томонидан амалга оширилаётган ишлар, ўзи яшаб турган ҳудуддаги ўзгаришлар, қурилишлар, янгиланишлар, ёшларнинг билимли ва баркамол шахслар бўлиб вояга етиши учун кўрсатилаётган ғамхўрликлар тўғрисида тўлқинланиб, дил сўзларини баён этишга ҳаракат қилганлар. Шулардан 112 таси ўзбек тилида, 27 таси рус, 12 таси қозқ, 3 та қирғиз, 8 та тожик, 3 та туркман, 3 та қорақалпоқ тилларида ёзилган иншоладир.

Танловнинг сўнгги республика босқичида 20 нафар ўқувчиларнинг иншолари ҳакамлар ҳайъати томонидан кўрилиб, республика иншолар танловида 1-ўринни эгаллаганликлари учун Андижон вилоятидан Абдурасул Эргашев, Тошкент шаҳридан Нафиса Ёдгоровна, Хоразм вилоятидан Ирода Жуманиёзовалар Халқ таълими вазирлигининг 1-даражали, 2-ўринни эгаллаганлари учун Қорақалпоғистон Республикасидан Нарғиза Шағатаева, Сирдарё вилоятидан Нодира Маматкулова, Фарғона вилоятидан Нодира Шарофиддиновалар 2-даражали, 3-ўринни эгаллаганликлари учун Наманган вилоятидан Исмоил Мирвалиев, Тошкент шаҳридан Ксения Гриднёва, Қашқадарё вилоятидан Динора Ортиқовалар 3-даражали диплом ва қимматбаҳо совғалар билан тақдирландилар. Қолган 11 нафар ўқувчилар эса танловда фаол иштирок этганликлари учун рағбатлантирувчи мукофотларга сазовор бўлдилар.

Уларни халқ таълими вазирининг биринчи ўринбосари Р.Аҳлиддинов самимий муборакбод этиб, танловда иштирок этган ва совринли ўринларга муносиб топилган ўқувчиларнинг иншолари китоб ҳолида чоп этилишини таъкидлади.

Райхон ХОЛМУРОВА,
«Маърифат» муҳбири
Суратларда: маросимдан лавҳалар.
Б.РИЗОҚУЛОВ олган суратлар.

ИЖОДИНГИЗГА БАРАКА ТИЛАЙМИЗ!

Истиқлолнинг 10 йиллик тўйи нафақат ҳар бир юртдошимиз қалбига олам олам қувонч бахш этмоқда, балки кўплаб ишлаб чиқариш ва ижодий жамоаларга ҳам ўз туёнасини туҳфа этмоқда. Севимли газетангиз «Маърифат»нинг ижодий жамоаси ана шундай эътиборга лойиқ топилган ҳамкасбларини сиз азиз муштарийлар номидан муборакбод этишни

жоиз деб бидди. Ўзбекистон мустақиллигининг ўн йиллиги арафасида Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони билан «Маърифат» газетаси таҳрир ҳайъати аъзоси Ўткир Ҳошимов — «Буюк хизматлари учун» ордени билан, муҳбирларимиз Аҳмадjon Отабоев — «Меҳнат шухрати» ордени, Дилбар Хўжаева — «Шухрат» медали билан тақдирландилар.

Уларни юксак ишонч ва эътибор намунаси бўлган ушбу мукофотлар билан самимий қутлаймиз.

Ижодларингиз бундан-да самарали бўлаверсин!

Истиқлол берган иқбол, халқимиз билдирган ишонч, меҳнатингиз келтирган роҳат қутлуғ бўлсин. Муваффақиятларингиз доимий ҳамроҳингизга айлансин!

Эҳтиром билан
«Маърифат» газетаси
ижодий жамоаси.

ИНДАЛЛОСИ "ТОШ-СОЗ" ЭДИ...

Республикамизнинг, қадимий ва навқирон Самарқанд шаҳрида халқаро "Шарқ тароналари" мусикий фестивалини ўтказиш яхши анъанага айланиб қолди. Эндиликда ушбу нафосат анжуманининг мазкур кўхна ва гўзал мавлуду масканда 3-мартаба ўтказилиши ҳам ўзига хос рамзий мазмун касб этади, зеро бу улкан тарихий воқеа — Истиқлолнинг муборак байрам кунларида, республикамиз мустақиллигининг шонли 10 йиллигини тантана этиш арафасида, маданий меросларимиз қайтадан тикланаётган, маънавий қадриятларимиз янгитдан барқ уриб, равнақ топаётган паллаларда ўтмоқда.

Маданий ҳаётимиздаги ушбу катта воқеа муносабати билан газетамизда аввалги 2 фестивал боис, таниқли санъатшунос олим ва мунаққид Бахриддин Насриддиновнинг туркум мақолаларини эълон қилган эдик. Бугун мазкур нафосатий анжуман сабаб, унинг "Индаллоси "тош-соз" эди..." номдаги, кўп йиллик илмий-ижодий изланишлари самараси — қизиқарли ва қимматли маълумотларга бой бўлган навбатдаги мақоласини эътиборингизга ҳавола этаётирмиз.

ТАМАА ТОШИ

Мусикий маданиятимиз, ижрочилик, созандалик, хониш санъатимиз ўқ илдизлари жуда кўп минг йиллик тарихга эгадир. Агар "Турон" заминда дастлабки "тош-соз" индаллоси "полеолит" даврига бориб тақалишини инобатга олсак (бу ҳақда 70-йиллардаёқ дастлаб хабар бергандик - Б.Н.), бу оқсоч тарих бизларда жаҳондаги энг қадимий маданий паллага бўй чўзганини аниқлаймиз. Хонандалик, ҳофизлик маданияти ҳам бизларда ўта кўхна, бир қанча минг йилликлар билан ўлчанади. Ўта қадимий соғинамиздан ҳисобланган "қайроқ-тош" сози эса 10 минг йиллик тарих билан ўлчанади, "оқсоч"ликда унга на най, на гижжак (камон), на кўхна "сибизг" ва на "дап" тўғри кела олади...

Буюк аждодларимиз "Саак-маздагетлар (массагетлар деб юнонча лабз билан ўзгартириб юборилган — Б.Н.)" ошени (қадимда юнонлар уни "Транс-саксия томонлар" дея ҳам атаганлар) билан боғлиқ "жир", "жирлаш", "жиранда", "ҳир (ашула)" ("ҳиргоҳ" ашула айтадиган жой, сахн, маскан) атамаларига аҳамият берсак; "Мусиқор" (ёқимли нолиш қилувчи афсонавий Турон-қуш, тайр-қуш), "Ҳақнус" (тумшуғида етти хил товуш тараладиган тешиклари бор афсонавий қуш)ларнинг майдонга келиши "Турон" замин билан боғлиқлигини инобатга олсак; "Хониш-ваҳда" (бир овозлик, яккахонлик), "Хониш-идғом" (икки товушни бир-бирига уйғунлаштириб ижро этиш)дек ўта қадимий атамалар ҳам бизнинг азалий мавлуд-масканимизга (Окс-Аму, Яксард - Сирдарё дарёларига) боғлиқлигини идрок этсак, умумбашарий маданий-маънавий равнаққа, мусикий санъатнинг умумжаҳон тараққиёт хазинасига нақадар салмоқли улуш қўшганлигидан ғурурлансак арзийди.

Қадимда буюк аждодларимиз "хун"лар, сози "хунё (созчини эса "хунёгар)" дея атаганлари ва Туронда миллоддан авваллари ногорани "қўс", ёйсимон, шохдан ишланган карнайни "сур" деб атаганликлари, "Авжи-воло"

(баланд, фалак тоқига етадиган), "авжи-арш" (авжда "арши-аъло"га кўтарилиш) сингари атамалар бўлганлиги ҳам маданиятнинг бу турлари бизларда чиндан ҳам ўта "оқсоч"лиги - қадимийлигидан дарак беради. "Мусиқор" афсонавий қуш ва унга тақлидлаб бунёд этилган қадимий чолғу асбоби ҳам умумбашарий атамалар - "мусиқор" (мусиқа, музика)га азалий шева, кўхна ришта бериб турганидан дарак ва далолатдир.

Ҳа, бизларда ниҳоятда азалий мусикий, рақс, зикр-само санъати мавжуддир. Жуда кўхна соз - "сурнай"нинг индаллоси ҳам ўта қадим, у ҳақда Одам Атонинг ўзига бориб тақалади... "Қадимул-қадим" илдизли халқ ижодиётида таъкидланишича, Тангри одамни яратгану, томирига қону танига жон қўйиб юборса ҳам қимирламай тураверган; сурнайни чалганидан сўнг, одам ҳаракат ҳосил қилган... Қаранг, шаъма қаерларга қараб кетаётми? Ўн, ҳатто юз минг йилларга қараб кетаётми!.. "Най" ҳам бизларда ўта қадим, Туронда у Искандар Зулқарнайн бу ерларга бостириб кириб келгунга қадар мавжуд бўлган, унинг тарихи беш минг йиллардан зиёдга бориб тақалади. Ҳа, Александр Македонскийдан анча олдин юзага келган "най" ундан олдин бу ерларда "соф-жир" дея аталган, яъни ёқимли, тоза овозли демакдир; кейинчалик уни "сафир" деб атаганлар (бу ҳам деярли ушбу маънони аниқлаган...).

"Камон" (ўқ-ёйнинг ихтиро этилиши фақат "моддий"лик билан, инсоннинг ризқ топиши билан, ёхуд ҳарб фоллияти билан (механиканинг индаллоси ҳам шундан ўбалиқ эмас, балки созининг, чолғунинг майдонга келишига ҳам омилиқор бўлган. Камоннинг маданий-маънавий аснодаги хизматлари катта; у азалий соғинамиздан бири - "камон", "кеменча" (туркийларда)нинг юзага келиши билан ҳам боғлиқ, Турон заминга ҳам унинг юзага келиши анча ришталанган (кейинчалик "гижжак" дея аталиб кетган). Мазкур соз Обрупо чолғу созига ҳам таъсир кўрсатган, "скрипка"ларга ҳам кўприк ташилаб берган... Шарқнинг мусиқа, хониш санъати, чолғу маданияти қадимул-қадим, тарихининг ўта оқсочлиги барҳақдир... Ҳа, шу муносабат билан "Шарқ тароналари" халқаро фестивалининг жаҳон цивилизациясининг, нафосатгирлигининг бе-

шикларида бўлган ўша қадимий Афросиёбнинг меросхўри, навқирон, буюк иқтидорлар отёни — Самарқандда ўтказилиши ҳам мутлақо бежиз эмасдир...

"ҲОФИЗЛИК"НИНГ "ИПАК ЙЎЛИ..."

Қўшиқ, ашула, хонандалик ва ҳофизлик... Бу сўзу атамалар бизларга нақадар таниш бўлмасин, бироқ уларда улкан мазмуннинг не-не сир-синоатлари парданашин бўлиб ётмаяпти дейсиз!.. Инсон ҳаётини қўшиқсиз, ашуласиз тасаввур қилиб бўладими? Асло! Ахир одамзот маънавий борлигининг энг азиз инъомларидан бири қўшиқ-қу, ашула-қу!.. Улар инсонга ҳаммаша ҳамроҳ, дастёр, мададкор, ҳамнафас. Одам дунёга келганидан, онадан тугилганидан бошлаб қўшиқ "алла" бўлиб, бола қулоғига қўйилади — бу маънавиятнинг инсон вужудига дастлаб қўйилишидир. Одам бу дунёдан кўз юмганида ҳам "марсия", "гиря" бўлиб, марҳумни сўнги йўлга ва "нариги дунё"га кузатади... Ҳа, буюк нафосатгир аждодимиз Абу Наср Форобий - "Оҳ мусиқа, сен бўлмаганида инсон ҳоли не кечурди" деб, бундан минг йил аввал бежиз айтмагандир!..

Жонхузур қўшиқ янграганида (шу жумладан, Самарқанддаги "Шарқ тароналари" халқаро мусиқа фестивали кунларида ҳам), ёқимли, ширали тарона чекканида не-не ҳис-туйғулар, ўй-хаёллар, орзу-умидлар қалбни оҳанрабодек ўзига тортмайди дейсиз. Унда инсоннинг нозик ва ўткир кечинмалари, дарди, қайғу ва ҳаяжонлари, секинчлари ўзининг қайтарилмас ифодасини топгандир. Унинг муқаддас шевалари, дунёдаги энг қадимий муаззам обода, азалий ёзув манбаларидан ҳисобланган мўтабар "Авесто"да ҳам мавжуд...

Ўзининг юзага келиш соломаси билан Турон заминга боғлиқ ушбу қадимий обода (биз ҳозир унинг 2700 йиллигини байрам этиш арафасида турибмиз)да "Хуриед-яшт", яъни Қуёшга мадҳия мавжуд бўлиб, унда мана бундай муножот (мадҳия, "гимн") мисралари бор эди. (Мисол 70-йилларда "Авесто"дан муаллиф ўзбекчага таъдил этган матн асосида берилмоқда - Б.Н.):

Қуёшни мадҳ этамиз,
Ул зўр партав афшонни,
Тулпорлари чаққонни.

Хуриед юзин очганда,
Иссиқ нурын сочганда,
Илоҳийлар тик турар.
Бахт чачмаси қулф уриб,
Бари секинчлар йиғар,
Кўнглига ҳам завқ синар.

Мазда инъом этган ер.
Саодатга лиқ тўлар...
Олам бахти қулсин деб,
Ер ҳаққа кўп тўлсин деб...

Ҳа, бизларда, Турон замин халқларида қўшиқ маъноси ўта сарбаланд бўлган, мадҳия ижро этилаётган дамда ("Авесто"га аҳамият беринг-а), ҳатто "илоҳийлар" тик турган ("гимн" ижро этилганда унга, давлатга, ушбу замин халойиқига ҳурмат-эҳтиром юзасидан тик, пурвиқор туриш ҳам дунёга шундан тарқалган - Б.Н.). "Муножот" - илтижо, ёлворишидир, жумладан Худого мурожаат, Яратганга сизиниб, ёлворишидир. "Муножот" Моварауннаҳрга араблар, ислом кириб келгач, кенг тарқала бошлаган, бунга эндиликда қарийб 1400 йил ҳам бўлиб қолмоқда... Бироқ "муножот" сифат илтижо, Яратганга мурожаат этиш араблар босқини ўрта Осиёга кириб келгунга қадар бизнинг аждодларимизда бўлмаган дейиш хато, оқсоч тарихга хилоф бўлурди - бундайлар Турон заминда азалдан, араблар кириб келишидан минг йиллар олдин ҳам бўлган, "зардуштийлар" вақтида "Яшт" деб номланган. Бунга мисол ва исбот сифатида ана ўша беназир қомусий асар, обида "Авесто"даги "Баҳром-яшт"ни ҳам кўрсатиб ўтиш мумкиндир (Туронда "Баҳром" исми 3 минг йилдан бери келади, у "мўтабар" ҳисобланган; унинг шаънига мадҳия-яштлар битилган, уларда фақат илтижо эмас, даъватлар, тинчликка, озо-йишталликка, ҳақиқатга, бахт-саодатга чорлашлар ҳам бўлган - Б.Н.). Ана ўша "Авесто"даги "Хуриед-яшт"даги мана бу саховатли ниятларни эсга олайлик-а:

Мазда инъом этган ер
Саодатга лиқ тўлар,
Олам бахти қулсин деб,
Ер ҳаққа кўп тўлсин деб...

Ахир, ана ўша қадимий чолларда ҳам буюк аждодларимиз фақат ўзларининг манфаатларини ўйламаган эканлар, олам бахт-саодати, ер қуррасидаги одамлар, қитъалар тинчлигини, ҳақиқат ва адолатнинг барқ уришини кўзлаб, қўшиқлар, яшт-мадҳиялар яратган эканлар. Гар шундай экан, "Шарқ тароналари" халқаро

мусиқа фестивалининг ушбу қадимий, тинчликсевар заминда, Самарқанд шаҳрида ўтказилиши яна бир бор бежиз эмас экан, тарихан ҳам, мақсад-мазмунан ҳам асосли экан республика Президенти ташаббуси билан ўтказилаётган ушбу катта мусиқа, дўстлик, ҳамкорлик анжумани!..

Обруполикларда "Гимн усопишму" (марҳумга мадҳия, марсия) дея аталмиш мадҳия борлиги ва у бир неча асрлик тарихга эга эканлигидан муайян манбалар орқали бир оз хабардормиз. Лекин бундай мадҳия, марсиялар бизларда ҳам қадимда бўлгани, Турон заминга Моварауннаҳрда азалдан келгани ҳақида ҳаққоний маълумотлар берилмай келган. Аслини олганда, Туронда бундай мадҳиялар, "Марсия гиря"лар тарихи анча улканроқ, бир неча минг йиллар билан ўлчанадиган мазмунга эга эканлиги ҳали ҳам дурустроқ ёритилмаган, негизий ўрганилмаган... Бу эса, наинки бизнинг мусикий-ижрочилик маданиятимиз тарихини, балки бутун Шарқ мусиқий санъати, маънавияти тарихини, унинг индаллосини ҳаспўшлашига, оқсочлиги, қадимийлигини камситишга олиб келиб қўйганди. Бизда "Марсия гиря" деб оча торта бошлаганига қарийб 4 минг йилдан зиёд вақт бўлиб қолмоқда; қолаверса бизнинг ўта оқсоч "мақом" (муғом аслида) санъатимиз тўғонбошиси ҳам мана шу даврга қараб чумак уради... Ҳа, "гиря" кўпминг йиллик тарихимиз, маънавий қадриятимиз, мусикий-ижрочилик нафосатимиз кўзгуси, ойнаидаракчиларидандир; Сиевбуш ("Авесто"да Сявворшак)нинг фожиаси билан боғлиқ; уни дастлаб, Сиевбуш қатл этилганда, гирандалар (қўшиқ, мадҳия, марсия) тўқиб ижро этувчи хонанда (ҳофизлар)лар ижро этиб юрганлар, бунга эса машҳур тарихчи Наршахий хабар беришича, 3 минг йил бўлган (ушбу тарихчининг яшаб ўтганига ҳам минг йилча бўлиб қолмоқда. Демак, "гиря" тўғонбошиси 4 минг йилларга тенг, унга ҳофизлик санъати ҳам бориб тақалади, хониш санъатида шундан кўприк тортади...

Бахриддин
НАСРИДДИНОВ,
санъатшунос олим,
мунаққид,
Ўзбекистон халқ таълими
аълочиси

ИСТИҚЛОЛ
ВА ТАЪЛИМ

Кореялик мутахассис Ким Бёнг Ил анча йиллардан буён юртимизда фаолият олиб бормоқда. Хусусан, у аспирантурада ҳам Ўзбекистонда тахсил олиб, номзодлик ишини 1994 йилда ўзбек тилида ҳимоя қилди ва филология фанлари номзоди илмий даражасига эришди. Айни пайтда ЎзМУда талабаларга корейс тилидан сабоқ бериш билан бирга, Ўзбек-Корейс марказини ҳам бошқаради. Доктор Ким Бёнг Илнинг юртимизда амалга оширилаётган ислохотлар хусусидаги таассуротлари қуйида эълон қилинмоқда.

Мамлакатингизнинг шу йиллардаги энг асосий ютуғи — бугунги кунда барча давлат тузилмалари ва жамоат ташкилотлари, фуқароларнинг, умумхалқ, умуммиллий ишига айланган Кадрлар тайёрлаш миллий дастуридир. Ушбу дастур мустақилликнинг натижаси ва ютуғи бўлиб, мамлакат ривожланишининг стратегик мақсадларининг, яъни жаҳон ҳамжамиятининг тенгхуқли аъзоси бўлган демократик давлат ва фуқаролик жамиятини яратиш учун асос бўлиб хизмат қилади. Бу эса нафақат таълим тизимини ислох қилиш эҳтиёжидан балки, ижтимоий муносабатларда туб ўзгаришлар ясаш, жамият ҳаётида шахснинг ролини фаоллаштириш зарурияти боис юзага келган улкан жараёндр.

Миллий дастур гоёси ва маъкеи жамиятнинг прогрессив ривожланишида таълимнинг роли ва урни тўғрисидаги алми соқдан қолган фикрларни узгартириб, унинг чуқур, ижтимоий ва шахсга йуналтирилган томонларини намоён этади.

Бу йиллар давомида янгиланаётган жамиятнинг қадриятлари реал таълим жараёнида, уни ташкил қилишда ва айниқса, таълимнинг мазмунида, давлат таълим стандартларида, ўқув режаларида ва дастурларида дарсликларда ва ўқув-методик адабиётларда тикланмоқда. Бу албатта, утган йиллар ва Миллий дастурнинг биринчи босқичини амалга оширишдаги аҳамиятли натижадир.

Кадрлар тайёрлаш соҳасида давлатнинг мақсадли сиёсати ва унинг жамоатчилик томонидан қўллаб-қувватланиши сезиларли натижаларга эришишни таъминлади. Ислохотларнинг боришида муаммоларни ҳам аниқлаш имкони бўлди. Жумладан узлуксиз таълимнинг янги мазмунини шакллантириш, тизим таркибини қайта қуриш, таълим жараёнини кадрлар, ресурслар билан таъминлаш ва бошқаларда. Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини татбиқ этиш жараёнлари етарлича фактологик материалларни йиғиш ва улар асосида ислохотларнинг иккинчи босқичини амалга оширишда истиқболли масалаларни белгилаш имконини берди.

Бу мамлакатларнинг ижтимоий-иқтисодий ривожланишида таълимнинг устиворлигини таъминлашда стратегик йуналишнинг тўғрилигини аниқ исботлайди. Ислохотларни утказиш жараёнларида олий таълим-

нинг вазифасини белгилайдиган бутунлай янгича меъёрий ҳуқуқий асос яратилди.

Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини амалга оширишда содир бўлган туб ўзгаришлар жамиятда сиёсий, ижтимоий-иқтисодий ривожланиш борасида тарихида учрамаган вазиятни юзага келтирди. Ёшлар томонидан билимга чанқоқлик, айниқса олий таълимни эгаллашга бўлган интилишнинг усганлигини кўрсатади. Натижада йилдан-йилга абитуриентлар миқдори кескин усмоқда. Олий таълим муассасаларида ўқимокчи бўлган абитуриентлар миқдорининг кескин ошиши ёшлар томонидан таълимнинг юқори аҳамиятли мазмунини англаганлигининг исботидир.

Хорижий ташкилот ва муассасалар, кузга қурунган олимларнинг Кадрлар тайёрлаш миллий дастури — миллий моделга катта

қизиқиш билан қараётганликларини қайд қилган ҳолда, ЮНЕСКО Ўзбекистонда руй бераётган кадрлар тайёрлаш тизимининг ислохотлари борасидаги ижобий тажрибасини урганиш ва кенг оммавийлаштириш тўғрисида қарор қабул қилди.

Инсоният олдида XXI асрда вужудга келиши мумкин бўлган муаммоларни оқилона ҳал этиш келажакда жамиятнинг дунёқараши, жаҳон маданияти идеаллари ва қадриятларини сақланганлигини таъминлайдиган таълимга боғлиқдир.

Бунинг учун жаҳон интеллектуал салоҳиятини сафарбар қилиш, таълим тизимлари фаолиятидаги энг ижобий ютуқларни урганиш ва оммалаштириш зарур. Бу маънода Ўзбекистон тажрибаси ҳар томонлама урганишга ва қўллаб-қувватлашга лойиқ.

Халқаро экспертларнинг таъкидлашларига қура, Ўзбекистонда давлат кадрлар тайёрлаш соҳасидаги ислохотнинг ташаббускори ва кафолати сифатида бу даражада кенг қамровли ижтимоий лойиҳанинг амалда бажарилиши борасидаги мақсадли фаолият учун барча зарурий шарт-шароитларни яратиб бермоқда. Бу борада бунёдкорлик, академик лицей, касб-ҳунар коллежлари мажмуаларини яратиш ва уларни ресурслар билан таъминланиш дастурининг тула бажарилишига алоҳида эътибор қаратилган.

Доктор Ким Бёнг Ил,
ЎзМУ корейс тили
ўқитувчиси,
Ўзбек-корейс маркази
директори

Yaqin o'tmish

сизларга ҳавас қиламиз, деб очик айтишар эди. Деярли бир ой ичида олий мактабда ўзбекларсиз қозон ҳам қайнамайдиган, ҳеч бир тадбир ҳам ўтмайдиган бўлди. Ўзбекистонликлар ниҳоятда ташкилотчилиги, билимлилиги билан бошқалардан ажралиб турар эди.

1988 йилда Литванинг катта шаҳарлари Вильнюс, Коуноста тез-тез демонстрациялар, намойишлар бўлиб турар, "Долой коммунистов!", "СССР окупант! Литвадан босқинчилар кетсин!" деган шиорлар билан Вильнюснинг Гедиминос майдонида ўн минглаб одамлар намойишга чиқишар эди. Вазият кундан-кунга кескинлашиб борарди. Деярли Болтиқбўйи республикалари — Эстония, Латвияда ҳам шундай аҳвол юзага келиб қолган эди.

Бизлар ҳам литвалик йигитлар билан намойишга чиқиб, но-тиқларнинг сўзларини эшитардик. Сўнгра туни билан ётоқхонада баҳслашиб чиқар эдик. Биров бу ишларни тўғри дейди, бири йўқ, ҳуллас, баҳс тугамас эди. Коммунистик газеталарда "Литва СССРдан ажраса, очидан ўлади", деб ёзишар, литваликлар «умрбод оч қолса ҳам фақат мустақил бўламиз», деб жавоб беришарди. Болтиқ бўйи республикаларидаги вазият Москвани нотинч аҳволга солиб қўйди.

1990 йил январь ойида М.Горбачёв бошчилигида 15 та республика раҳбарлари Вильнюсга келиши тўғрисида хабар

киши рози бўлдилар. Яна бир соатча Ислон ака билан юракдан суҳбатлашдик. Дастлаб ҳаммамизнинг айтаман деган дардимиз, Ватанимиз келажак, мустақиллик ҳақида саволларимиз кўп эди. Худди кўнглимиздаги гапларни ўқиб олгандек, Ислон ака мавжуд вазиятни аниқ ва лўнда тушунтириб, Ўзбекистон келажак, унинг мустақил ривожланиш йўли ва жаҳонда тутадиган ўрни ҳақида кўп гапириб бердилар. Ўша оғир вазиятда у киши бизга айтдики: "Бир нарсани билиб қўйинглар, бу халқнинг йўли тўғри. Литва халқи мустақил бўлади. Худо хоҳласа биз ҳам мустақил бўламиз. Аммо, бизнинг йўлимиз бошқача бўлади. Сизлардан талабим, илтимосим, ўрганишлар, ўқинглар. Фақат миллатчиликни ўрганманглар. Биз бағри кенг халқмиз." У киши қанчалик катта дард билан юрганини кўриб, унинг олдида бизнинг дардимиз денгиздан томчи эканлигини ўйлаб қолдим. Бизларда умуман саволга ўрин қолмади. Ислон Каримов жуда кўпдан буён Мустақиллик орзу-мақсадида яшаётганини, унинг ечимини излаётганини англаб етдик. "Йигитлар олдинда ниҳоятда ишимиз кўп, сизлар албатта ўқинглар, жуда кўп ўрганинглар, — дедилар у киши. — Биз

сизлар билан эркин, ғурурли халқ бўлишимиз, буюк давлат қуришимиз керак."

Шу асно, Ислон акани М.Горбачёв зудлик билан чақиртираётганлиги ҳақида хабар келди. У киши ҳаммамиз билан самимий хайрлашди. У кишини кузатиб қайтарканмиз, ҳаммамиз безовта бўлганлигимизни, «Ислон ака жуда очик гапирди, ишқилиб у кишига марказдан ҳар хил тазйиқлар бўлмасмикан» дея хавотирланганимизни эслайман.

Биз ўшанда мустақил бўлишимизга қатъиян ишонган эдик. Ва литвалик дўстларимиз, домлаларимиз ҳам: "Бундай эрксевар инсон тобеликда яшай олмайди. Мана кўрасизлар, сизлар албатта, мустақил бўласизлар" дея таъкидлаган эдилар. Мана, худого минг қатла шуқур — Мустақилмиз, Ислон Каримовнинг ўшанда Вильнюсда бир пиёла чой устида айтган барча гаплари, орзулари амалга ошиб келмоқда.

Айтмоқчи бўлганим, Мустақилликнинг қадрига етайлик. У асло осонлик билан қўлга киритилган эмас. Унга катта машаққатлар, сиёсий курашлар эвазига, жон чекиб, жон тикиб эришилган. Унинг ўз тарихи ва ўз асосчиси бор. Биз Мустақиллигимиз асосчиси, Юртбошимиз атрофида жипслашиб, улкан мақсадларга интилишимиз зарур.

Зеро, мамлакатимизнинг буюк келажакини қуриш ўз қўлимизда, уни кўриш барчамизга насиб этсин.

Ҳамидулла ДАМИНОВ,
Халқ таълими вазирлиги
маркетинг бўлими
бошлиғи

МУСТАҚИЛЛИК НАФАСИНИ
ЎШАНДА ИЛК БОР ҲИС ЭТГАНДИК

истиқлолга эришмаган пайтда Мустақиллигимиз асосчиси Ислон Каримовдан биринчилардан бўлиб эшитишга мурассар бўлган эдик. Давлатимиз раҳбари ўшанда албатта мустақил бўлажогимизни ва юртимиз дунё тан олган давлатга айланажогини таъкидлаган эди.

Ислон Каримов билан 1990 йилда, Литвада бўлиб ўтган қисқача учрашувимиз хотирамда сўзма-сўз муҳрланиб қолган. Мамлакатимиз раҳбарининг ўша вақтда айтган гапларини Мустақиллигимиз тарихига дахлдор деб ҳисоблаганим боис, бу учрашув ҳақида ватандошларимга сўзлаб бермоқни жоиз топдим.

Тақдир тақозоси билан бир неча ўзбекистонлик ёшлар ўша пайтда Литва Республикасининг пойтахти Вильнюс шаҳрида олий партия мактабида тахсил олар эдик. У даргоҳда собиқ иттифоқдош республикалардан ёшлар тахсил олар, Ўзбекистондан эса илк бор келганлар биз бўлдик. Литва Европанинг марказида жойлашган бўлиб, ўша даврда ҳам халқининг яшаш шароити кўп республикаларга нисбатан яхши экан. Халқи ниҳоятда меҳнаткаш, озода ва маълум маънода миллатчи ҳам экан. Улар учун Литвадан улуг, литваликлардан яхши халқ йўқ. Ўқиш бошланишида Болтиқ бўйи ёшлари бизга нисбатан бир оз бошқача кўз қарашда бўлиб юришди. Афсус, кўпчилик литваликлар ўзбек халқи, унинг тарихи тўғрисида кўп нарсани билишмас экан. Ўқиш давомида Ўзбекистон тўғрисида, тарихимиз тўғрисида биздан кўп маълумот олишди. Сўнгра улар биз ўзбекларнинг ўртасидаги меҳмондўстлик, меҳр-оқибатни кўриб, хайрон қолишар,

келди.

Бир куни қашқадарёлик Мурод акамиз хурсанд бўлиб "Ислон Каримов келибди, мен учрашдим, у киши ўзбекистонлик ёшлар билан, албатта, учрашаман деди", деб ҳаммамизни хурсанд қилди. Айтганидай, Ислон ака бизнинг олдимизга келди. У кишининг келиши тўғрисида бутун мактаб билар эди. Мактабнинг профессор-домлалари ва талабаларининг илтимосига кўра, у киши катта мажлислар залида қарийб бир ярим соат маъруза қилди. Ислон аканинг ўша вақтда Литвадаги ва Болтиқ бўйидаги вазиятни ниҳоятда чуқур билиши ва таҳлиллари, бўлаётган воқеаларга тўғри баҳо берганлиги литваликларни ва профессор-домлаларни ҳайратда қолдирди.

Шу ўринда таъкидлаш жоизки, ўша вақтларда жуда кўплаб таниқли сиёсатдонлар ва давлат раҳбарлари мактабга келиб учрашувлар ўтказган эди. Бу учрашувлар орасида Республика-миз раҳбари билан учрашув ўзининг жуда самимий ва очик руҳда ўтганлиги билан қатнашчилар хотирасида энг ёрқин таассурот қолдирди.

Учрашув сўнгида Ислон Абдуғаниевич залдаги барчага мурожаат қилиб, "Сизларга катта раҳмат. Энди ижозат берсангизлар, мен ўз юртдошларим билан гаплашиб олсам" деб узр сўради. Зални барча тарк этди, аммо Ўрта осийликлар, айниқса, қозонликлар, "биз чиқмаймиз, биз ҳам эшитайлик" деб чиқишмади. Бошқа республикалик дўстларимиз бизга ҳавас билан қараб, "Қани энди раҳбаринг келсаю ичингдаги бор дардингни айтсанг, ўз юртингнинг келажак ҳақида фикрини эшитсанг" деб куйиниб гапирдилар.

Учрашувдан сўнг Ислон акани ўзбекистонлик талабалар бир пиёла чойга таклиф этдик. У

Mustaqillikning 10 yilligi oldidan

Бутун Ўзбекистон халқи учун муборак сана, яъни юртимиз мустақиллигининг 10 йиллик туйи тобора яқинлашмоқда. Бу муддат бир қарашда узоқ туюлгани билан тарих учун жуда оз фурсат. Аммо шуни гурур билан айтсак буладикки, давлатимиз шу йиллар мобайнида халқ ҳужалигининг барча тармоқларида кўзга қуринарли ютуқларни қўлга киритиб, жаҳонга Марказий Осиёда жадал ривожланаётган давлат сифатида танилди. Шу қаторда юқори малакали, баркамол шахсни тарбиялаш учун юртимизда кадрлар тайёрлаш ҳам алоҳида эътибор берилмоқда.

Тошкент давлат техника университети қошида ташкил этилган лицей-интернат ҳам мустақиллик тенгдоши ҳисобланиб, у 2001 йилда унинг битирувчиларига катта ҳаётга йўланма берди. Шу йили анъанавий утказиладиган битирув кечасида лицей томонидан 257 нафар ўғил-қизга етуклик шаҳодатномалари берилиб, шуларнинг 12 нафари имтиёзли шаҳодатномаларга эга бўлишди.

Ўзбекистонда биринчилар қатори ташкил этилган мазкур лицей-интернатда юқори меҳнат тажрибасига эга бўлган, хизмат курсатган ўқитувчилар қаторида устозларидан фан сирларини мукаммал эгаллаётган ёш мутахассислар ҳам ўқувчилар таълим-тарбияси билан шуғулланмоқда.

Айни пайтда лицей-интернат ўқитувчилари академик лицей учун тузилган янги ўқув дастурларидаги фан предметлари бўйича маъруза матнлари тузишмоқда. Бундан ташқари

математика, физика, кимё, биология ва инглиз тили фанлари учун янги дарсликлар яратиш жараёнида ҳам фаол иштирок этмоқдалар.

Бу йил лицей-интернатга ўқувчилар Тошкент шаҳри ва республикамизнинг барча вилоятларидан ўқишга келиб, улар физика, математика ҳамда она тили ва адабиёти фанларидан утказилган тест синовлари орқали танлов асосида қабул қилинди. Бу ерда ўқувчилар техника

ИСТИҚЛОЛ
ТЕНГДОШИ

йўналишида билим олишиб, математика, физика, кимё, информатика ва бошқа фанларни мукаммал ўзлаштиришади. Шу боис булса керак лицейнинг 2 ўқувчиси утган йилларда математика фанидан республика олимпиадасида иштирок этиш имкониятига эга бўлишган. Бундан ташқари, лицей ўқувчилари информатика ва физика фанларидан ҳам куп бора олимпиадаларда совринли уринларни эгаллашди.

Лицей-интернатда спорт ишлари ҳам яхши йўлга қўйилган бўлиб, ўқувчилар ТДТУнинг замонавий жиҳозланган спорт мажмуасида спортнинг барча турлари бўйича фаолият

курсатаётган тўғаракларда машгулотлар олиб боришади. Бу эса уларнинг турли спорт мусобақаларида ҳам совринли уринларни эгаллашларига имконият яратмоқда.

Шуниси эътиборлики, лицейда ўқувчиларга намунали билим бериш билан бирга ёшларнинг ҳар томонлама етук, она-Ватанга содик, халқпарвар инсон бўлиб вояга етишишларига ҳам алоҳида ургу берилади. Бу мазкур масканда утказиладиган ҳар бир тадбирларда, шоир, ёзувчилар ва таниқли кишилар билан ўқувчиларнинг учрашув-кечаларида, театр, музей ва юртимизни улугловчи турли байрамлари, маданиятини ўзида акс эттирувчи курғазмаларда қатнашишларида яққол қуринади. Бундан ташқари, лицейнинг яна бир ўзига хос эътиборли жиҳати борки, лицей доимо ўзининг аввалги битирувчилари билан алоқаларни сақлаган ҳолда авлодлар ворислигини таъминловчи анъанавий учрашув кечалари утказиб туради. Илм-даргоҳини битирган ўқувчилар орасида куплаб олий ўқув юртларининг ўқитувчилари, аспирантурани битирганлар, номзодлик илмий ишларини ёқлаган олимлар етишиб чиқмоқда. Ҳозирда улар Ўзбекистоннинг нуфузли идора ва ташкилотларида юрт равнақини янада кўтаришда ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшиб келишаётир. Лицей-интернат жамоаси доимо улар билан фахрланади.

Абдуқодир НОРҚУЛОВ,
ТДТУ қошидаги лицей-интернат
директори, доцент

Мустақиллигимиз шарофати билан бевосита Юртбошимиз И.Каримов раҳнамолигида ишлаб чиқилган, ҳозирги кунда амалга татбиқ этилишининг иккинчи босқичига ўтилаётган "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури" ва "Таълим тўғрисида"ги Қонун ҳар томонлама комил, ижодкор ва ижтимоий фаол шахсни тарбиялашда таълим-тарбия жараёнини ҳар бир ўқувчининг индивидуаллигига асосланган ҳолда ташкил этиш билан унинг жисмоний, маънавий-руҳий ва шахс ривожланишини таъминлашни вазифа қилиб қўйди.

Демак, педагогик фаолият жараёни марказида ҳар бир боланинг ўзига хос ақлий имконияти, қобилияти ва қизиқишлари туради. Бу эса буюк аллома ал-Фаробий айтганидек, "Жисми - табиб, ёғочни - дурадгор, пўлатни - темирчи ўз санъати учун керагича билганидек, тарбиячи бола руҳиятини қанча керак бўлса, шунча ўрганиши ва билиши зарур"лигини кўрсатади. Болани ўрганиш, билиш ва шу асосда таълимни амалга ошириш воситаси ҳисобланган мактаб амалий психологияси ўқув-тарбия жараёнини инсонпарварлаштириш омили ҳамдир.

Маълумки, таълимда ўқувчи манфаати устуворлигини таъминлаш — замонавий педагогик технологиянинг ҳам асосий шартларидан биридир. Шу нуқтаи назардан психологик хизматни педагогик технологиянинг таркибий мазмунини белгилаб беришчи восита сифатида ҳам қараш мумкин.

Умумий ўрта таълим муассасаларида психологик хизмат ўқувчиларнинг ақлий тарққиёти, маънавий-руҳий ривожланишидаги динамик ўзгаришларни мунтазам кузатиб бориш билан бирга, улар-

нинг ёш ва индивидуал хусусиятлари, ақлий имконият, қобилият ва қизиқишларига таянган ҳолда таълимни ташкил этиш ҳамда педагогик, дидактик восита ва усуллардан унумли фойдаланиш имконини яратади.

Бугунги кунда республикамиз умумий ўрта таълим муассасаларининг барчасида мактаб психологи иш ўрни ажратилди, ҳозирда мактабларнинг 75-80 фоизиди улар фаолият кўрсатишмоқдалар. Ушбу хизмат диагностика, профилактика, коррекция ва ривожлантириш, психологик маслаҳат, ўқувчиларни касбга йўналтириш ва оилавий ҳаётга тайёрлаш йўналишларида иш олиб бориб, қуйидаги вазифаларни бажарадилар:

МАКТАБДА ПСИХОЛОГИК ХИЗМАТ
ҚАНДАЙ ТАШКИЛ ҚИЛИНАДИ?

Болаларни мактабга қабул қилишда уларнинг психологик тайёргарлик даражасини ўрганиш; ақлий ривожланганлик дари чўзилган болалар учун мослаштирувчи, коррекцион - ривожлантирувчи, юқори даражада индивидуаллаштирилган гуруҳлар ташкил этиш; бу гуруҳларда махсус дастурлар асосида машгулотлар ўтиш; ота-оналар учун болаларни мактабга тайёрлаш бўйича маслаҳатлар ташкил этиб ўтказиш.

Ҳар бир ёш даврида болаларнинг руҳий ва шахс сифатида шаклланишларидаги сифат ўзгаришларини ўрганиб бориш, "инқироз" ёш давлардаги ўзгаришларни "назорат" остига олиш.

Болаларнинг психик тараққиёти, шахс ва ақлий ривожлани-

шини мунтазам равишда кузатиб бориш, салбий бурилишларининг олдини олиш, нуқсонларни тузатиш, бартараф этиш чораларини кўриш.

Шахслараро муносабатларни фаоллаштириш, зиддият ва изоли ҳолатларнинг олдини олиш, бартараф этиш. Жамоада мўътадил психологик муҳитни яратиш.

Таълим-тарбияга оид психологик муаммолар бўйича мактаб маъмурияти, педагоглар ва ота-оналарга маслаҳатлар бериб бориш. Бола тарбиясига дахлдор шахсларнинг психологик маданиятини ўстириш ишларини йўлга қўйиш.

Ўқувчилар учун ўқиш, ўз-ўзини тарбиялаш, ҳаёт йўлини тан-

лаш ва бошқа муаммолари бўйича индивидуал, гуруҳий маслаҳатлар ўтказиш.

Касбга йўналтириш ишларини амалга ошириш, ўқувчиларнинг қизиқиши, қобилияти ва иқтидорини диагностикалаш, махсус синфлар, ихтисосга йўналтирувчи дастурлар тузишда ўқитувчиларга ёрдамлашиш.

Ўқитувчилар, ўқувчилар учун махсус психологик тренинглар ўтказиш, руҳий ва ақлий зўриқиш ҳолатларини бартараф этиш ва ҳ.к.

Мактаб психологик хизмати қайд этилган вазифаларидан ташқари ҳар бир мактаб шароити, эҳтиёжи ва психологининг имконияти доирасида яна қатор психологик тадбирларни амалга оширишни ҳам кўзда тутди.

Кўриниб турибдики, мактаб

психологининг фаолият доираси кенг ва серқирра. Хўш, айни кунда бу вазифалар қандай бажарилмоқда? Албатта, ижобий тажрибалар бор. Афсуски, ҳали камчиликлар ҳам бисёр. Бу энг аввало, мактаб психологлари салоҳиятининг етарли даражада эмаслиги, уларнинг тегишли замонавий психологик технологиялар билан қуролланмаганлигидир. Шунингдек, айрим таълим тизими мутасадди раҳбарлари психологик хизматнинг таълим учун нақадар фойдали эканлигини сезмаяптилар, баъзилари эса унинг моҳиятини ҳалигача тўлиқ тушуниб етма-

ганлар. Масалан, худди шундай таълим раҳбарларидан бири матбуотда "100 нафар боланинг бир-икки нафарида иқтидор, талант бор" дейиши, қайси илмий тадқиқот ишининг хулосаси экан? Бундан кўринадики, психологик хизматнинг вазифалари ва моҳиятини ўқитувчи, раҳбар ва ота-оналарга тўғри тушунтириш борасидаги ишларимиз ҳам етарли даражада эмас экан.

Камчиликларни билганимиз яхши, албатта. Лекин бугун уларни қайд этиш билан чегараланмаслигимиз, балки тезроқ ижобий ҳал этиш чораларини кўришимиз лозим.

Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 13 май 203-сонли қарори билан ташкил этилиб, фаолият кўрсатаётган ўқувчиларни касб-хунарга йўналтириш

Ta'limda tashxis

ва психологик-педагогик ташхис марказлари зиммасига умумий ўрта таълим тизимида ўқувчиларни касб-хунарга йўналтириш билан бир қаторда психологик хизматни ҳам мувофиқлаштириш, мақсадга йўналтириш, мактаб ва ташхис марказлари психологлари тегишли илмий-услубий қўлланма ва методикалар билан таъминлаш ҳамда уларнинг малакасини узлуксиз ошириш вазифалари юклатилган.

Республика Ташхис маркази томонидан умумий ўрта таълим мактабларида психологик хизматнинг йўлга қўйилиш аҳволи ҳар томонлама ўрганилиб, таҳлил этилди. Ҳозирги кунда бажарилиши кечиктириб бўлмайдиган бир вазифа - "Таълим тизимида психологик хизмат" Низомини тайёрлаш ҳисобланади. Мазкур Низомда мактаб психологининг ҳуқуқ ва вазифалари аниқ белгилаб берилиши лозим. Айниқса, мактаб психологининг ижтимоий-иқтисодий таъминоти масаласини ҳал этиш фурсати етди, деб ўйлаймиз. Чунки мактаб психологининг фаолияти педагогик иш даври ҳисобланмайди ва у ўқитувчига берилган имтиёزلардан фойдаланиш ҳуқуқига эга эмас.

Таҳлилий хулосалар асосида бугунги кунда республика Ташхис маркази томонидан таълим тизимида психологик хизматни янада такомиллаштириш бўйича тадбирлар ишлаб чиқилиб, амалга татбиқ этиш ишлари олиб боришмоқда.

Йўлдош АСАДОВ,
республика Ташхис
маркази
директорининг
ўринбосари

Navoiyxonlik

Алишер Навоий мутафаккир, улуғ шоир ва улкан адабиётшунос бўлиши билан бирга, моҳир тилшунос ҳамдир. У умрининг сўнгги йилларида (1498 йил) тил ва нутқ соҳасидаги амалий фаолиятининг ва илмий қарашларининг якуни сифатида машҳур “Муҳокаматул луғатайн” асарини ёзиб, авлодларга бебаҳо илмий хазина қолдирди.

Алишер Навоий ўзининг жаҳонга машҳур дурдона асарлари билан ўзбек адабий тилини бадиий сўз маҳорати, бадиий ва амалий услублар нуктаи назаридан юқори поғонага олиб чиққан бўлса, “Муҳокаматул луғатайн” асари билан эски ўзбек адабий тилини, унинг бадиий услубини илмий-назарий жиҳатдан асослаб, ўша даврдаги меъёрини ва келгуси истиқболини илмий асосда белгилаб берди. Улуғ шоир ўзининг бу илмий асарида она тилининг ўз ички имкониятларидан кенг фойдаланиш масаласини кўтариб чиқди, биринчи марта адабий тили бошқариш йўлини ўртага ташлаб, уни ўз замонасига нисбатан энг юқори даражада ҳал қилиб берди.

“Муҳокаматул луғатайн” асари ўзбек тилшунослиги тарихида Маҳмуд Кошғарийнинг “Девону луғатит турк” (XI аср) асаридан кейинги нодир ва қимматли ёдгорликдир. Унда ўзбек тилшунос олими Навоийнинг тил ва тафаккур, тил ва нутқ, тилларнинг келиб чиқиши, уларнинг ривожланиш жараёни, бир-бирлари билан алоқаси каби масалаларга қаратилган қимматли фикрлари ўртага ташланади. Энг муҳими, Алишер Навоий бу асарида ўзбек тилини ҳозирги тилшунослик тушунчаси билан айтганда, нутқ товушлари, сўз маъноси, грамматик ва услубий жиҳатлардан тадқиқ қилди. “Муҳокаматул луғатайн” асарининг бу жиҳатлари уни ўзбек тилшунослигининг илк намунаси сифатида қадрлашимизга асос беради.

“Муҳокаматул луғатайн”да соф тилшунослик масалаларидан ташқари, бадиий асар тилини, унинг услубини, тасвирий-бадиий воситаларини, шу бадиий воситалар ичида энг асосий манба бўлган тил бойлиги билан зич алоқада ўрганишнинг гўзал намунаси ҳам кўрсатиб берилади.

Навоий асарни тил ва тафаккурнинг умумий масалалари ҳақидаги фикрлари билан бошлайди. Унинг тушунишича, тил ижтимоий ҳодисадир. Тил инсонни ҳайвондан ажратувчи “гавҳари шариф”дир. Тил тафаккурнинг ифода қуролидир. Гапиришдан мақсад фикр ифодалашдир, яъни “маъни адосида алфоз тилга келур ва ул алфоздин маъни фаҳм бўлур”. Қуринадики, Навоий тил билан тафаккурни бир-биридан ажратмайди, балки уларни узвий боғлиқликда деб билади.

“Муҳокаматул луғатайн” асарида ўзбек тилининг хусусиятлари уни форс-тожик тили билан чоғиштириш асосида ўрганилади. Бу билан Навоий ноқардош тилларни қиёсий ўрганиш усулини ҳам бошлаб берди.

Навоий ўзбек тилининг бадиий асарлар яратиш учун кенг имкониятларга эга эканини исбот қилиш, ўзбек ёзувчиларини ўз она тилида ижод қилишга ва бу тилнинг хазиналаридан фойдаланишга рағбатлантириш мақсадида ўша даврда ижод учун аънавий тил ҳисобланган ва шоирнинг ўзи ҳам жуда мукамал билган форс-тожик тилига муқояса қилади. Асарда Навоий тил муаммоларини бўрттирмайди, ҳеч қандай муболағга йўл қўймайди, балки “лозим кўринди турк (ўзбек) тили шарҳида бир неча вараққа зеб оройиш бермак” каби камтарона изоҳни беради.

Навоий “Муҳокаматул луғатайн”да ўзбек ва форс-тожик тилларини муқояса қилар экан, форс-тожик тилини камситиш йўлидан бормайди. Бу тил унинг иккинчи она тили эди. Бизга маълумки, у “зуллисонайн” шоир сифатида шуҳрат топган ва устози Абдурахмон Жомий таҳсинига сазовор бўлган. Асар муаллифининг иккала тил ҳақидаги фикр-мулоҳазалари ҳолисонадир.

Навоий бу асарида маълум тил ҳодисалари асосида икки тилнинг нутқ товушлари, луғат бойлиги, сўз ясалиши,

услубияти ва бошқа хусусиятларни ўзаро чоғиштириб, бойлик даражаси ва бадиий нутқ имкониятлари жиҳатидан ўша даврдаги ўзбек тилининг форс-тожик тилидан қолишмаслигини исбот қилади, ҳатто айрим фазилатлари билан форс-тожик тилига қараганда бир қатор устунликларга эга эканини ҳам кўрсатиб беради.

“Муҳокаматул луғатайн”да муаллиф ўзбек тилидаги унли товушларнинг талаффуз фарқини, маъно ажратиш хусусиятларини, ўрнига кўра товуш сифатини тўғри англаган ҳолда, уларнинг шарҳида ҳатто ҳозирги замон тилшунослиги талабларига тўлиқ жавоб берадиган усулга амал қилди. Масалан, фонема (маъно фарқлайдиган нутқ товуши) ўзининг асл хусусиятларини кучли позицияда сақлаб, кучсиз позицияда йўқотади. Навоий унли товушларнинг маъно фарқлаш хусусиятларини изоҳлаш учун атайлаб бир бўғинли (тир, тер, пир, шер, ўт, туш каби) сўзларни танлайди. Навоий тўғри таъкидлаганидек, унлиларнинг талаффуз фарқи ёки ақинлиги бадиий услубда сўзларнинг қофияланишини осонлаштиради.

Навоий арабча бир вов ҳарфи воситасида тўрт хил унли товуш, шунингдек, арабча ёй ҳарфи воситасида уч хил унли товуш ифодаланишини, унлиларнинг қаттиқ-юмшоқликда, қисқа-чўзиқликда фарқланишини кўрсатади.

“Муҳокаматул луғатайн”ни диққат билан кўздан кечиран эканмиз, Алишер Навоийнинг буюк тилшунос олим сифатидаги маҳоратига, илмий таъбининг нозиклигига, кузатувчанлиги ва чуқур илмий хулосалар чиқара олиш қобилиятининг юксаклигига тан берамиз.

Навоий ўзбек тилининг сўз бойлигига алоҳида аҳамият беради. У форс-тожик тилида муқобили бўлмаган бир қанча ўзбекча сўзларни мисол келтириб, уларнинг маъно нозикликларини изоҳлайди, утқий-услубий қулайликларини шарҳлаб беради. Муаллиф, **тузмак, қизғанмок, сипқармок, инграмок, индамак, чайқалмок** каби 100 та феъл шакллари санаб ўтар экан, “Бу юз лафздурки, ғариб муқосид адосида таъйин қилибдурларки, ҳеч қайси учун сарт тилида лафз ясамайдурлар”, дейди. Навоий келтирган феъллар ҳаракат ва ҳолатни аниқроқ ифодалаши билан нутқда нозик услубий вазифа бажаради, “такаллум (нутқ) чоғида киши анга муҳтож бўлур”.

Шуниси диққатга сазоворки, бир тушунчани англатувчи, лекин бир-бирларидан нозик маъно кирралари билан фарқланувчи сўзлар, ҳозирги тилшунослик тушунчаси билан айтганда, идеографик синонимларнинг дастлабки тўғри илмий талқини буюк Навоий томонидан берилди. “Муҳокаматул луғатайн”да муаллиф ўзи санаб ўтган юз феълдан баъзиларининг маънодошларини келтиради ва уларнинг нозик маъноли фарқларини гўзал мисраларда исботлайди. Масалан, йиғламок феълнинг 8 та тўлиқ маънодош муқобиллари мавжудлиги айтилади. Булар нозик маъно кирралари билан бири иккинчисидан фарқланади. Навоийнинг фикрича, сиқтамок ва ўқирмок “йиғламок” маъносини муболағ билан ифодалайди: “Ва сиқтамоқким, йиғламокда муболағадир, турк бу навъ адо қилибдурки,

Байт:

Ул ойки, кула-кула

қироғлатти мени,

Йиғлатти мени демайки,

сиқтатти мени.

Яна бийик ун билаки, иътидолсиз ошуб йиғлағайлар, ани ўқурмак дерлар

ва туркчада ул маънида бу матлаъ борким,

Байт:

Ишим тоғ узра ҳар ён

ашк селобини сурмақдур,

Фироқ ошубидин ҳар дам

булут янглиғ ўкурмақдур.

Алишер Навоий **йиғламосинмок, инграмок, синграмок, инчикрмак, бухсамок** синонимларининг маъно фарқларини ҳам мақбул шеърини парчалар мисолида чуқур илмий тарзда изоҳлаб беради. Шуниси қизиқки, Алишер Навоий **йиғламок**нинг 8 та тўла маънодошидан ташқари яна бир нутқий муқобили борлигини ҳам сеза олган. Нутқий маънодошлик ҳақидаги фикрларини, онгли равишда, тўлиқ (сўз) маънодошлардан сўнг келтирган.

Муаллиф **йиғламок** феълнинг олдида **ҳой-ҳой** сўзини келтириш асосида нутқий маънодошликнинг ҳосил бўлганлигини куйидагича шарҳлайди:

“Аммо йиғламокта ҳой-ҳой лафзин (адода) ўзларин туркийгўйларга шерик қилибдурлар ва бу лафз ҳам аслан туркий услубдур ва фақирнинг бу мактаи машҳурдурким,

Байт:

Навоий ул гул учун

ҳой-ҳой йиғлама кўп,

Ки ҳе дегунча не гулбун,

не гунча, не гул бор!

Булар Навоийнинг халқ тилидаги пайқаш қийин бўлган нозик хусусиятларни жуда яхши пайқай олганлигини ва уларни усталик билан шарҳлаб бера олганини кўрсатади. Алишер Навоий ўзи келтирган ҳар бир мисолга худди ана шу йўсинда ёндошади. Уларнинг ҳар бири-

га аввал чуқур илмий таъриф беради, олдинги маънодош сўздан кейинги маънодош сўзнинг фарқи нимада эканини илмий ва бадиий далиллар билан очиқ ва раван қилиб фарқлаб беради. Бундай сўзларнинг бадиий услубда, хусусан, шеърятда ранг-баранг услубий кирраларни акс эттиришда қандай аҳамияти борлигини қайд қилади.

“Муҳокаматул луғатайн”да ўзбек тилидаги шаклдош ва кўп маъноли сўзларнинг ҳажм жиҳатдан сиқик, лекин мазмун жиҳатдан кенг бўлган гўзал шеърлар-туюқлар яратишдаги аҳамияти ҳам шарҳлаб берилган. Асарда Навоий бор, от, ён, ўк, туш, туз, қўк, тер ва ўт сўзларининг шаклдошлари, уларнинг маънолари ҳақида батафсил фикр юритиб, буларнинг шеърини санъат ҳосил қилишдаги қулайлигини кўрсатиб беради.

Алишер Навоий тўлиқ маънодошлар (ёзилиши ҳам, айтилиши ҳам бир хил сўзлар)нинг ёзилиши бир хил, лекин айтилиши ҳар хил сўзлардан фарқли эканини жуда яхши англайди. Унинг жуда тўғри изоҳ беришича, тўр (тузук) ва тўр (уйнинг тўри), ўт (олов) ва ўт (ўтмок) сўзларидаги унлилар биргина вов ҳарфи билан ёзилса-да, ўқилиши бир хил эмас, аммо бундай сўзлар гуруҳи ҳам туюқларнинг шаклланишига хизмат қилади.

Алишер Навоий “Муҳокаматул луғатайн”да турли соҳаларнинг атамалари бўйича ҳам жуда катта мерос қолдирган. Асарда қариндошчилик, уй-рўзғор, кийим-бош, озиқ-овқат ва чорвачилик атамаларига, уй ҳайвонлари, қушлар ва қушчиларнинг номларига кўплаб мисоллар келтириб, ўзбек тилининг бу жиҳатдан бойлигини исботлайди ва бу бойлиқдан форс-тожиклар ҳам фойдаланишларини эслатади. Масалан, Навоий ўзбек тилида қавм-қариндошликни билдирувчи сўзлар жинсига ва кишининг катта-кичиклигига кўра фарқланиши ҳақида

тўхталиб, бундай имконият форс-тожик тилида кам эканлигини эслатади. Жумладан, ўзбек тилида емоқ ва ичмоқ сўзлари маънога фарқланади, форс-тожиклар ҳар иккиси ўрнида хўрдани сўзини қўллайдилар. Ўзбеклар қаттани оға ва кичикни ини десалар форс-тожиклар ҳар иккиси учун бародар сўзини, эгачи ва сингил ўрнида фақат ҳохар сўзини қўллайдилар. Алишер Навоий эски ўзбек адабий тилидаги қариндошлик атамаларининг ҳаммаси устида батафсил гапиришни ўз олдига вазифа қилиб қўймаган, у эски ўзбек адабий тилидаги атамаларнинг фақат форс-тожик тилидан фарқ қилувчи ёки унда умуман учрамайдиганлари ҳақидагина гапириб ўтган, холос. Чунки “Муҳокаматул луғатайн” асарининг вазифаси, руҳи ўша даврда камситилган ўзбек тилининг имкониятларини, афзалликларини тасдиқлаш ва намойиш қилиб беришдан иборат эди.

Алишер Навоий эски ўзбек адабий тили морфологиясини яхши таҳлил қилган. Масалан, у сифатнинг ўта орттирма даражаси (қип-қизил, кўм-кўк)нинг, феълнинг ўзлик, орттирма ва биргалик даражалари (чопишмок, югурмок, кучушмок)нинг, равишдош шакли (айтгач, тегач)нинг, кўмакчи феъллар ёрдамида тузилган бирликлар (билакўр, қилакўр)нинг ясалиш ва нутқда қўлланиш хусусиятларини илмий равишда шарҳлаб берди. Муаллифнинг ўзбек тилининг сўз ясалиши борасида устунлигини кўрсатишга қаратилган -чи, -вул, -гудек қўшимчалари воситасида ясалган янги маъноли сўзлар ҳақидаги фикрлари, айниқса, диққатга сазовор. Бу қўшимчаларни, Навоийнинг кўрсатишича, турли соҳа сўзларига қўшиб, янги сўз ҳосил қилиш мумкин.

Ўзбек тилининг юқоридаги каби фазилатларини шарҳлаб-изоҳлаб келиб, Алишер Навоий куйидаги хулосага келади: “Бу алфоз ва иборатда бу навъ дақойиқ кўпдурким, бу кунга дегинча ҳеч киши ҳақиқатига мулоҳаза қилмаган жиҳатдин бу яшурун қолибдур. Ва хунарсиз туркнинг ситам зариф йигитлари осонлиққа бўла форсий алфоз била назм айтурға машғул бўлубтурлар. Ва филҳақиқат, агар киши яхши мулоҳаза ва тааммул қилса (фикрласа), чун бу лафзда мунча вусъат (кенглик) ва майдониди мунча фусҳат (очиқлик) топилаур”.

Шундай қилиб, она тилининг кадр-қиммати камситилган, ундаги бойлик, гўзаллик, маъно кирраларининг нозиклиги, ифоданинг аниқлиги, бадиий воситаларнинг кўплиги фаҳмига бормасдан, унга ҳатто “кўпол тил” деб ноҳақдан тўхмат қилинган бир даврда улуғ Алишер Навоий ўзбек тили билан иш юритишнинг ва асар яратишнинг ўз умри ва ижоди мисолидаги намунасини кўрсатди ва шу намунанинг исботи сифатида ушбу “Муҳокаматул луғатайн” номли чуқур лингвистик асарини ёзди. Асарни тугатар экан, Навоий эзгу умид ва камоли ишонч билан шундай дейди: “Ва ҳаёлимга мундоқ келурким, турк улуси фосихларига улуғ ҳақ собит қилдимки, ўз алфоз ва иборатлари ҳақиқати ва ўз тил ва луғатлари кайфиятидин воқиф бўлдилар ва форсийгўйларнинг иборат ва алфоз бобида таън қилур сарзанишларидин қутулдилар. Алардаги ранж ва машаққатим муқобиласида, чун бу маҳфий илмдинки, зоҳир қилибмен, вукуф топсалар, умид улким, бу фақирни хайр дуоси била ёд қилғайлар ва руҳимни анинг била шод қилғайлар”.

Ўзбек адабиётини жаҳон миқёсига олиб чиқишдан ташқари, ўз она тилининг толмас курашчиси ва унинг улкан илмий тадқиқотчиси бўлган Алишер Навоийнинг буюк хизматларини ҳурмат ва ифтихор билан эслаймиз ва қадрлаймиз.

Муҳаммаджон
КОДИРОВ

МОҲИР ТИЛШУНОС ОЛИМ

ТОҶУЗЛАР САРҲИСОБИ МАЪЗУЛАЯТГА ҚОРАЙДИ

Бугун барчамиз буюк Истиқлолимизнинг 10 йиллик тўйи арафасида турибмиз. Бу муҳдат тарихий нуқтаи назардан қараганда қисқа бир давр бўлса-да, ана шу йиллар мобайнида мамлакатимизда қўлга киритилган ютуқларимиз анчагина. Бунга айти пайтда мамлакатимиз таълим тизимида кечаётган кенг қамровли ислохатлар ёрқин мисол бўла олади. Зеро, бундан 4 йил аввал Президентимиз Ислон Каримовнинг раҳнамолигида ишлаб чиқилиб, мамлакатимиз парламенти томонидан тасдиқланган "Таълим тўғрисида"ги қонун ва "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури"нинг бугун амалиётда муваффақиятли жорий қилинаётганлиги қўшни давлатлар томонидан эътироф этилмоқда, бу жараён эса жаҳон олимлари эътиборини тортмоқда.

Хозирги вақтда таълим тизимининг барча бўғинларида Миллий дастурнинг биринчи босқичи натижалари сарҳисоб қилиниб, иккинчи босқич вазибалари белгиланмоқда. Жумладан, Тошкент вилояти ўрта махсус, касб-хунара таълими тизимида ҳам бу борада қатор ижобий ишлар амалга оширилмоқда. Бугунги кунда вилоят ЎМКХТ бошқармаси тасарруфида 67 та таълим муассасаси фаолият кўрсатмоқда. Шу жумладан, 3 та академик лицей ва 17 та касб-хунара коллежи янги турдаги илм масканларидандир.

Вилоятимизда биринчилардан бўлиб янги мақомда ташкил этилган Чирчиқ саноат ҳамда Янгиобод радиотехника касб-хунара коллежларини бу йил 311 нафар йигит-қиз тугатиб, муста-

қил ҳаётга йўлланма олдилар. Бу илк қалдирғочларга ота-оналар, кенг жамоатчилик вакиллари иштирокида тантанали равишда дипломлар топширилди.

Мустақиллигимизнинг 10 йиллиги арафасида қурилиши ниҳоясига етказилмаган бинолардан Далварзин маиший хизмат, Гулбахор ҳамда Оҳангарон саноат касб-хунара коллежлари ва 2001 йил режасига мувофиқ мукаммал таъмирлаш ҳисобига Қибрай, Чиноз қишлоқ хўжалиги касб-хунара коллежларининг ишга туширилиши дилга қувонч бағишламоқда.

Хозирги пайтда вилоят ўрта махсус, касб-хунара таълими муассасаларида ёшларга ўқитувчиларимиздан 1032 нафари умумтаълим, 306 нафари ижтимоий, 1194 нафари махсус фанлардан ҳамда 632 нафар муҳандис-педагог касбий фанлардан таълим беришмоқда. Аммо, бу рақамларнинг тахлили шуни кўрсатмоқдаки, айрим фанлар бўйича вилоятда ҳалиям ўқитувчилар етишмаслиги муаммоси мавжуд. Бошқарма мутасаддилари бу борада тинимсиз изланиб, пойтахтимиздаги ва вилоятдаги олий ўқув юртлига талабномалар бериб, жойлардаги туман, шаҳар халқ таълими бўлимлари билан ҳам ана шу масала бўйича яқиндан алоқа ўрнатмоқда.

Сўз кадрлар салоҳияти ҳақида борар экан, шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, ўтган ўқув йилида 326 нафар педагог 15 турдаги олий ўқув муассасаларида малака оширдилар. Шунингдек 21 нафар педагог Жанубий Корея, 4 нафар педагог Германия давлатларида бўлишиб, у ердаги таълим тизими, дарс жараё-

ни ва ўқитишнинг замонавий техник воситалари орқали таъминланганлик даражаси билан танишишга муяссар бўлдилар.

Янги турдаги илм масканларини замонавий техник воситалар билан таъминлашга хорижий инвестицияларни жалб қилиш борасида вилоятимиздаги таълим масканларидан 12 таси Жанубий Корея, 4 таси Япония давлатлари ва яна 4 таси Осиё Тараққиёт Банки лойиҳалари доирасида босқичма-босқич жиҳозланмоқда.

Таълим мазмунига янги педагогик технология элементларини жорий қилиш билан бир қаторда Қибрай, Тошкент туманлари, Чирчиқ ва Бекобод шаҳарларидаги касб-хунара коллежла-

Taraddud

рида махсус фанлар йўналишлари бўйича тажриба-синов майдончалари ташкил қилинган. Ўтган ўқув йилида СОРОС жамғармаси билан ҳамкорликда янги турдаги таълим муассасаларининг вакиллари иштирокида ҳар чоракда амалий машғулотлар ўтказилиб, таълим тизимида янги педагогик технологияларни қўллаш масаласи борасида муайян ишлар қилинди.

Маълумки, таълим жараёнини дарсликлар ва ўқув қўлланмаларисиз тасаввур қилиб бўлмайди. Бу борада биринчи навбатда барча кутубхоналардаги адабиётлар, дарсликлар мазмунан экспертизадан ўтказилиб, мафкураларига зид бўлган қисми олиб ташланди. Уларнинг ўрни янгилари билан тўлдирилмоқда. Илм масканлари кутубхоналари-

ни бойитиш мақсадида жойларда ота-оналар, ўқувчи-ёшлар, ҳомий ташкилотлар, маҳалла қўмиталари иштирокида марафонлар ўтказилди. Таълим даргоҳларида ўқитувчилар дарсликларда етишмаётган мавзулар бўйича маъруза матнларини тайёрлашмоқда.

Таълим муассасаларидаги маънавий-маърифий, спорт ва соғломлаштириш ишлари доимо бошқарма диққат-эътиборидадир. Бунга бу йил Жиззах шаҳрида бўлиб ўтган "Баркамол авлод" спорт мусобақаларида вилоят ёш спортчиларининг умумжамоа таркибида фахрли III ўринга сазовор бўлиб, мамлакатимиз Президенти Ислон Каримовнинг махсус совғаси — "Тико" автомашинаси ва қатор қимматбаҳо совғалар билан тақдирланганлиги, Ангрен шаҳрида ушбу тизим бадиий жамоалари ўртасида ўтказилган "Ўзбекистон кўшиқ байрами" республика кўрик-танловида Тошкент вилоят педагогика билим юрти хор жамоасининг фахрли II ўринни эгаллаганлиги, Самарқанд шаҳрида ўтказилган республика ёшларининг "Шунқорлар" ҳарбий спорт ўйинларида Оҳангарон маиший хизмат касб-хунара коллежи талабаларининг ҳам фахрли II ўринга сазовор бўлганликлари исботлайди.

Айни кунда илм масканларининг барчасида ўқув биноларини янги ўқув йилига тайёрлаш ишлари якунланди. Қибрай энергетика, Чирчиқ саноат, Оҳангарон маиший хизмат касб-хунара коллежлари ҳамда Янгийўл, Ангрен академик лицейлари жамоалари бу борада ишларни ўз вақтида ташкил этишиб,

бошқаларга ҳар жиҳатдан ибрат бўла олдилар.

Бу йил тизимимиз ўқитувчиларининг анъанавий август кенгашларини ЎМКХТ Маркази тавсияларига кўра, ўтган йилгилардан биров бошқача шаклда ташкил қилинапти. Сўнг 30 август куни Қибрай энергетика коллежиди соҳа ходимларининг анъанавий кенгаши ўз ишини бошлади. Шу куни мазкур коллежда вилоят ЎМКХТ муассасаларининг ишлаб чиқариш устаноналарида тайёрланган махсулотлар ярмаркаси ташкил этилади. Шунингдек, анжуман қатнашчиларига "Баркамол авлод" спорт мусобақаларида вилоят ёш спортчиларининг иштироки хусусида махсус тайёрланган видеофильм, Янгийўл саноат-иқтисодиёт ва Қибрай энергетика коллежлари ўқитувчиларининг СОРОС жамғармаси билан ҳамкорликда тайёрланган очик видеодастурлари намойиш этилади. Куннинг иккинчи ярмида давом этадиган шўъбалар мажлисларида бугунги куннинг долзарб масалалари муҳокама қилиниб, якуний хулосалар бўйича тавсиялар тайёрланади ва "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури"нинг иккинчи босқич вазибалари белгиланиб олинади.

Акмал ЙЎЛДОШЕВ,
Тошкент вилояти ҳокимлиги
ЎМКХТ бошқармаси
бошлиғи

«Алп Ҷамол Банк»

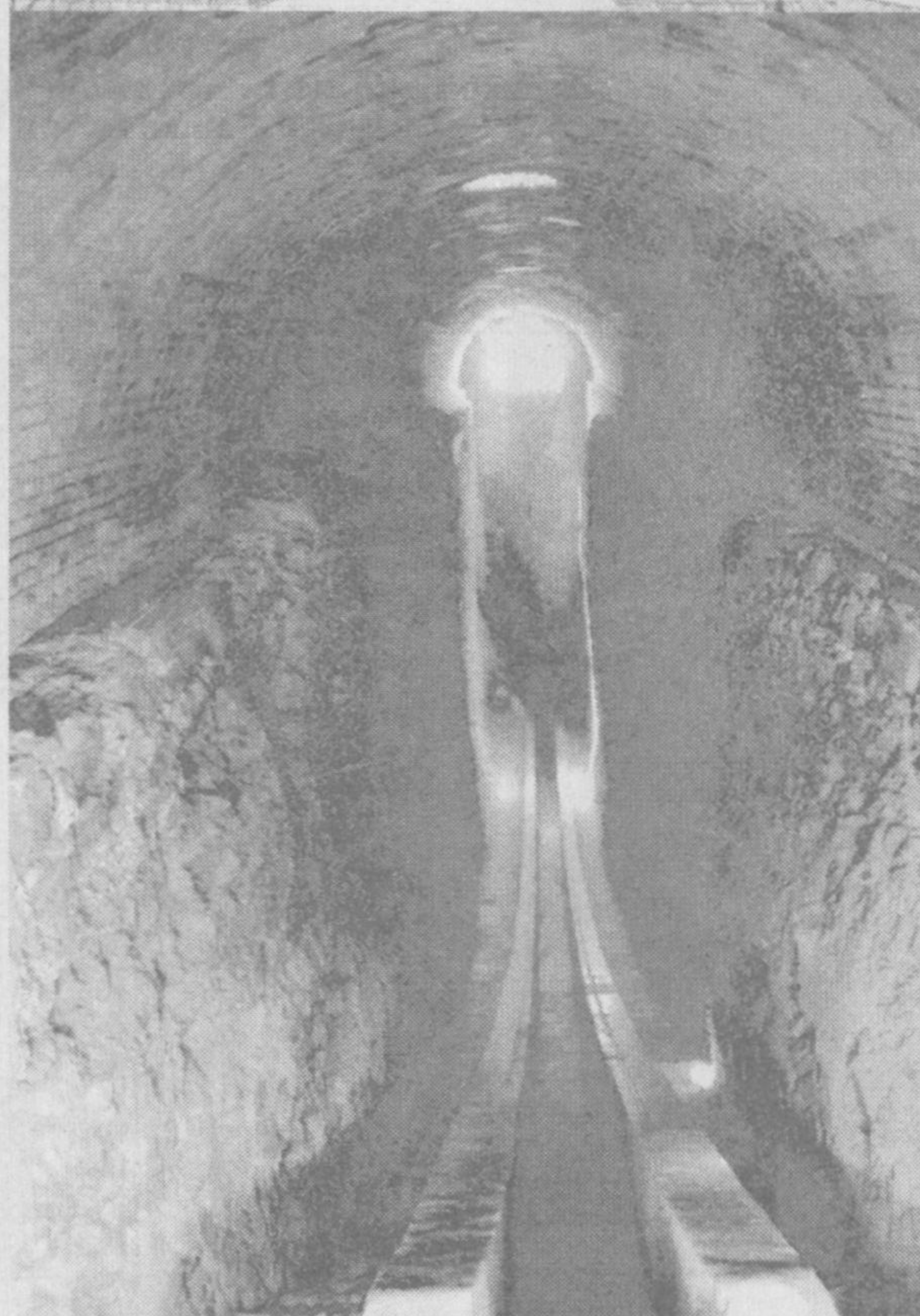
хусусий очик акциядорлик
тижорат банки

Ўзбекистон халқини Ўлуғ байрам —
мамлакатимиз Истиқлолинини

10 йиллиги

муносабатини билан қизгин ва самимий муборакбод этиб,
юртимиз тинч, осмонимиз мусаффо, ҳаётимиз фаровон,
дастурхонимиз доимо пўкин-соғин бўлишини тилаб қолади!

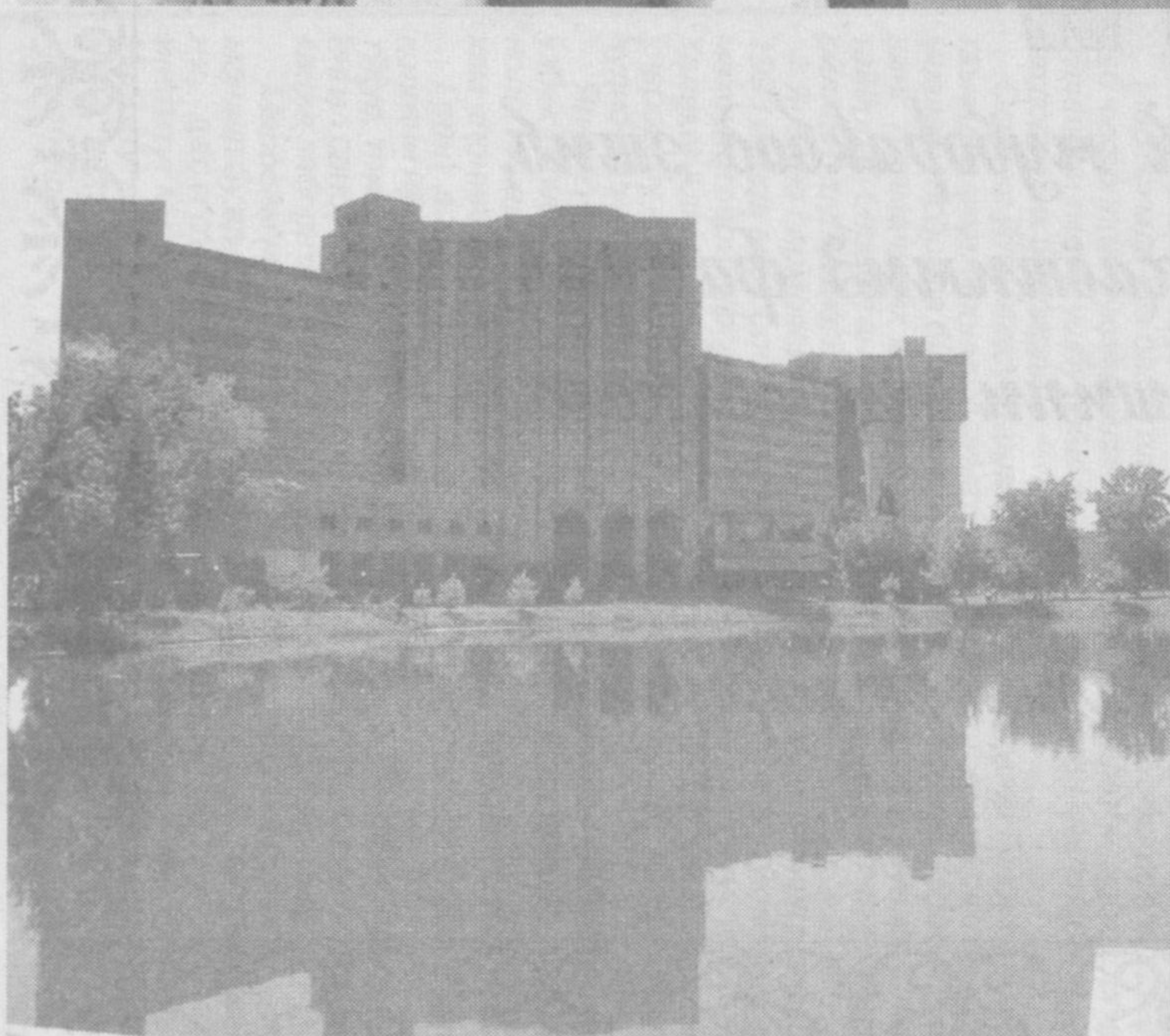
Халқимизни Истиқлол байрами билан қутлаб эканмиз,
Сиз аъзоларга кенг қўламдаги банк хизматларини
таклиф этамиз!

Қадрли юрtdошлар!

**Сизларни энг улуғ, энг азиз байрами-
миз – Мустақилликнинг ўн йиллиги му-
носабати билан самимий муборакбод
этамиз. Асрларга тенг бўлган ушбу йил-
лар давомида эришилган ютуқларимизни
янада мустаҳкамлаш ҳамда истиқлоли-
мизни асраб-авайлашдек эзгу фаолиятин-
гиз ҳамиша самарали бўлсин!**

**Самарқанд Давлат
архитектура - қурилиш
институти жамоаси**

Tatar xalq shoiri va maqolanavisi Abdulla To'qay 1886 yilda Tataristonning Qushlovuch degan qishlog'ida tug'ilib, 1913 yilda Qozon shahrida vafot etdi. U bor-yo'g'i bu olamda 27 yil yashadi va 11 yil ijod qildi. Ammo ana shu qisqa vaqt ichida yangi realistik tatar adabiyotiga asos soldi, hozirgi zamon tatar tilining butun go'zalliklarini olamga ko'z-ko'z qildi.

Uning otasi ruhoniylar edi. Ammo Abdulla yoshligida ota-onasining boy bilimlaridan bahramand bo'lib ulgurmad, juda kichikligida ulardan ayrilib, yetimlikning achchiq-chuchuklarini tottdi. Shunga qaramay Mutig'iya madrasasini va rus maktabini bitirdi.

1902 yildan she'r yoza boshladi.

1905 yildan "Uralets" rus gazetasida harf

zulmi ostida ezilib yotgan mehnatkashlarning hayotiy timsollarini yaratdi.

Abdulla To'qay she'riyatida xotin-qizlarning og'ir ahvoli, ularning himoyasi mavzulari ham katta o'rin egallaydi.

Abdulla To'qay 1907-1910 yillarda bolalarga bag'ishlangan juda ko'p she'rlar va prozaik asarlar yaratdi. Shulardan muhimlari sifatida "Ota va bola", "Mehnatga undash", "Ko'ngilli sahifalar" nomli kitoblari, "Shurale" ("Suv alvastisi") singari dostonlarini ko'rsatish mumkin. Bu va boshqa asarlar tatar bolalar adabiyotining muhim obidalariga aylandi va hozirgi kungacha qayta-qayta nashr qilinib kelinmoqda.

Abdulla To'qayning kattalarga atalgan ko'pgina she'rlari va bolalarga bag'ishlangan ba'zi bir

ERK VA OZODLIK KUYCHISI

teruvchi bo'lib ishladi. Tatarcha "Fikr" gazetasida, "Al-asr al-jadid" ("Yangi asr"), "O'qlar" nomli jurnallar bilan hamkorlik qildi.

Abdulla To'qay tatar adabiyotida erk va ozodlik kuychisi, xalq manfaatlarining himoyachisi bo'lib tanildi. Yurtdoshlarining ma'naviyati, imon va poklik muammolari uning diqqat markazida bo'ldi. Bora-

bora siyosiy she'riyat, hajviyot va milliy-inqilobiy lirika yetakchisiga aylandi.

Abdulla To'qay 1907 yilda Qozonga kelib, yoshlarning "Al-Isloh" gazetasida faol ishtirok eta boshladi. 1908 yilda atoqli tatar dramaturgi Aliasqar Kamol bilan birga "Yashin" degan jurnalni chiqardilar. 1910 yilda Abdulla To'qay "Yalt-yult" jurnalida ishladi. U bu davrdagi asarlarida chorizm

manzumalari atoqli shoirimiz Mirtemir tomonidan o'zbek tiliga mahorat bilan tarjima qilingan va «Tanlangan asarlar»i nashr etilgan. Quyida biz Abdulla To'qayning kichik va o'rta yoshdagi bolalarga mo'ljallangan she'rlari tarjimalaridan e'tiboringizga havola etayotirmiz.

Miraziz A'ZAM

Abdulla TO'QAY

ISHGA UNDASH

Chin saodat o'tlanib ishga berilgandan kelar,
Oh! Uyat! Xo'rlik, tubanliklar eringandan kelar.

Bo'lsa qoldirmak birov ushbu jahonda ezgu ot
Ter to'kib titsin kitobki, ezgulik andan kelar.

Har ulug'lar ishlaganlikdan ulug'lik topdilar,
Kim desa yolg'onki, shon-o'ynab yurilgandan kelar.

Ey o'g'il-qizlar, bekor yurmang, muqaddas narsa ish
Ish daraxtin hosili mo'l, meva har yondan kelar.

Yoshligingda ko'p tirishgil, ishga bergin chin ko'ngil,
Shunda senga keksalik ham yengilu oson kelar.

YER UYQUSI

Qirga oq qordan
Ko'rpa yopilgan;
Yer yozga qadar
Uyquga tolqan.

Ul turmas, uxlar
Qishlar ketguncha,—
Qibladan qushlar
Qaytib kelguncha.

Bahor oylari,
Aprel, maylari,
Go'zal sizilib
O'tgan tonglari;

O'rmon shov-shuvi,
Qushlar sayrog'i,

Ko'klar gulduri,
Yomg'ir anhuri,

Cho'mmoq kun sayin—
Quyosh nurinda
Undan so'ng tag'in
Tushgan chig' tunda,—

Bu hollar yerga
Barchasi birga
Qolganek endi
Tushda ko'rarga.

Yer uxlaydi tinch
Ko'rib shirin tush.
Uyg'onar hali,
To'xta, o'tsin qish!

ONA DUOSI

Mana kech. Zo'r ovul ustinda chiqdi nurli oy qalqib.
Kumushlangan butun uylar va sahrolar turar balqib.

Ovul tinch. Ertadan kechga qadar xizmat etib horgan,
Ovul uxlar-shirin, qattiq va rohat uyquga tolqan.

Yo'l uzra hurmas itlar ham, ovul o'lgan, tovush-tin yo'q,
Ovul girdinda bir uyda faqat so'nmay turar bir cho'g'.

Ana shu uy ichinda tahajjudan so'ngra bir kampir
Nomozlikda o'tirganicha, jahon-la yo'q ishi hech bir,

Ko'targan qo'l duoga, yod etar u shunda o'z o'g'lin:
"Xudoyim,—der,—baxtli bo'lsaydi suygan, aziz o'g'lim!"

Tomardi miskinamning tomchi-tomchi ko'zlaridan yosh,
Qarangiz: shul duomi endi Tangri qoshiga bormas?!

KUZ

Do'stlarim, ko'rimsiz kuz hamon tishda,
Uzoq turmas, kelar oq tunli qish-da.
Keta boshladi bizdan endi qushlar,
Ular bizdan yiroq yerlarda qishlar.

Bamisli za'faron sarg'aydi o'rmon,
Ekinchilar ekinlarni ham o'rgan.
Taqrir qoldi tatar boshi kabi qir,
Oziq siyrak-uchar to'rg'ay ham pir-pir.

Bosh silkir kuzgi
bug'doy-yashil barqut—
Ko'zlarni qamashtirib etar yalt-yult.
Quyosh esa nurin kamaytdi yohu,
Taassuf! Bosdi zulmat, ketdi yog'du!

Quloqni qizitar endi sovuq yel,
Ich-ichingga kirib kelar yovuq yel.
Netarding ham,
ko'ngilsiz kuz, ko'ngilsiz,
Chechaksiz kuz, qo'shiqsiz hamda gulsiz.

Mozoristonga o'xshab qoldi qirlar,
Qayon boqma, tekislik yo'q, chuqurlar.
O'lib tursam edi men olti oyday,
Erib bir uxlasam men sariq moyday.

Shunday uxlab bahor kelganda tursam,
Turib, tag'in yashil yerga o'tirsam,—
Men shunda baxtli bo'lar edim, baxtli,
Bo'lardim shoh-ham baxtli hamda taxtli.

Qachon axir faqir millat, bahoring!
Qachon ketar kechang, kelar nahoring?
Kelar zamon-qabrga men surilgach,
Qiyomat kunda men o'lib tirilgach.

ALI BILAN ECHKI

Bizning Ali totuv-inoq echki bilan,
Mana echki qarab turar derazadan.

Ali uni o't ila mehmon etadi,
Echki rahmat aytib soqol silkitaldi.

BECHORA QUYON

—E quyon, qo'rqqoq quyon, yumshoq quyon,
Ne uchun qayg'udasan ko'pdan buyon?

—E jigar, yoshsan hali aytay desam,
Tushdi zo'r hasrat boshimga, tushdi g'am.

Biz ikkov: ota quyon, ona quyon,
Yosh bola quyunchalar ham yonma-yon,—

Barchamiz bir oila bo'lgan edik,
Ko'p zamon shodlik ila turgan edik.

Yosh quyonlarning qurib birdan sho'ri,
Hammasin yeb ketdi shum, yirtqich bo'ri.

Ko'p ham o'tmay, kuydi joni onasin,
To'ldi ko'nglim, aytayin qay nolasin:

Keldi bir ovchi yovuz iti bilan,
Otdi, o'ldirdi uni miltiq bilan.

Osh emas shundan buyon totgan oshim,
Osh-zahar, qayg'udadir yolg'iz boshim.

OVUL XOTININING BOLA TEBRATGANDA AYTGAN UMIDVOR ALLASI

Alla aytsam, yotar bu,
Buxoroga ketar bu;
Buxorodan qaytarkan
Mulla bo'lib yetar bu.

Yashil chopon ko'rar bu,
Oppoq salla o'rar bu;
Otinbeka kerak deb
Bir boy qizin so'rar bu.

So'zsiz qizin berarlar,
Qudachalar kelarlar:
"Ko'p yashasin yosh mulla,
Otinbeka..."—deyarlar.

Oliy majlis borar bu,
Farmon so'rab olar bu;
Shunday qilib, bu yerga
Hazrat bo'lib qolar bu.

Rohat umr surar bu,
Izzat-ikrom ko'rar bu;
Haq buyursa, har uyda
Balash oshab yurar bu.

Irshodnoma olar bu,
Zangor saroy solar bu;
Men o'lganda duogo'y
Bo'libgina qolar bu.

Izzatim bu, qadrim bu,
Mening yurak-bag'rim bu;
Shodonligim-shodligim,
Bu manim bu, manim bu!

Alla, o'g'lim, yum ko'zing,
Uxla, qo'zim, yulduzim;
Shomda uyqung o'char-da,
Yig'lab o'tar kunduzing.

Eri, jonim, sarimoy,
Ko'nglim sening bilan boy.

Boq-chi, ko'r-chi, beshikka
Sekingina qarar oy.

Otin kelin kelganda
O'tirarman to'rda ham;
Dunyoda eng ko'p foyda,
Rohat ko'rib go'rda ham.

YALTIRAGAN HAR NARSA OLTIN EMAS

Tunda birdan bog'chada bir olli-gulli kapalak
Silkinib yurganda o'ynab,
unda-bunda cho'kkalab,

Ko'rdi qirda chi p-chiroyli allanarsa yaltirar:
Nurlanar, yalt-yult etar, yulduz misoli qaltirar.

Ul qanotdor tushdi darhol
bul go'zalning qasdiga:
Tezgina bordi uchib, qo'ndi go'zal zot ustiga.

Ul go'zal zot yo'lichilardan
bunda qolgan o't edi.
Kapalak bo'ldi halok, unga qo'nib-yondi, kuydi.

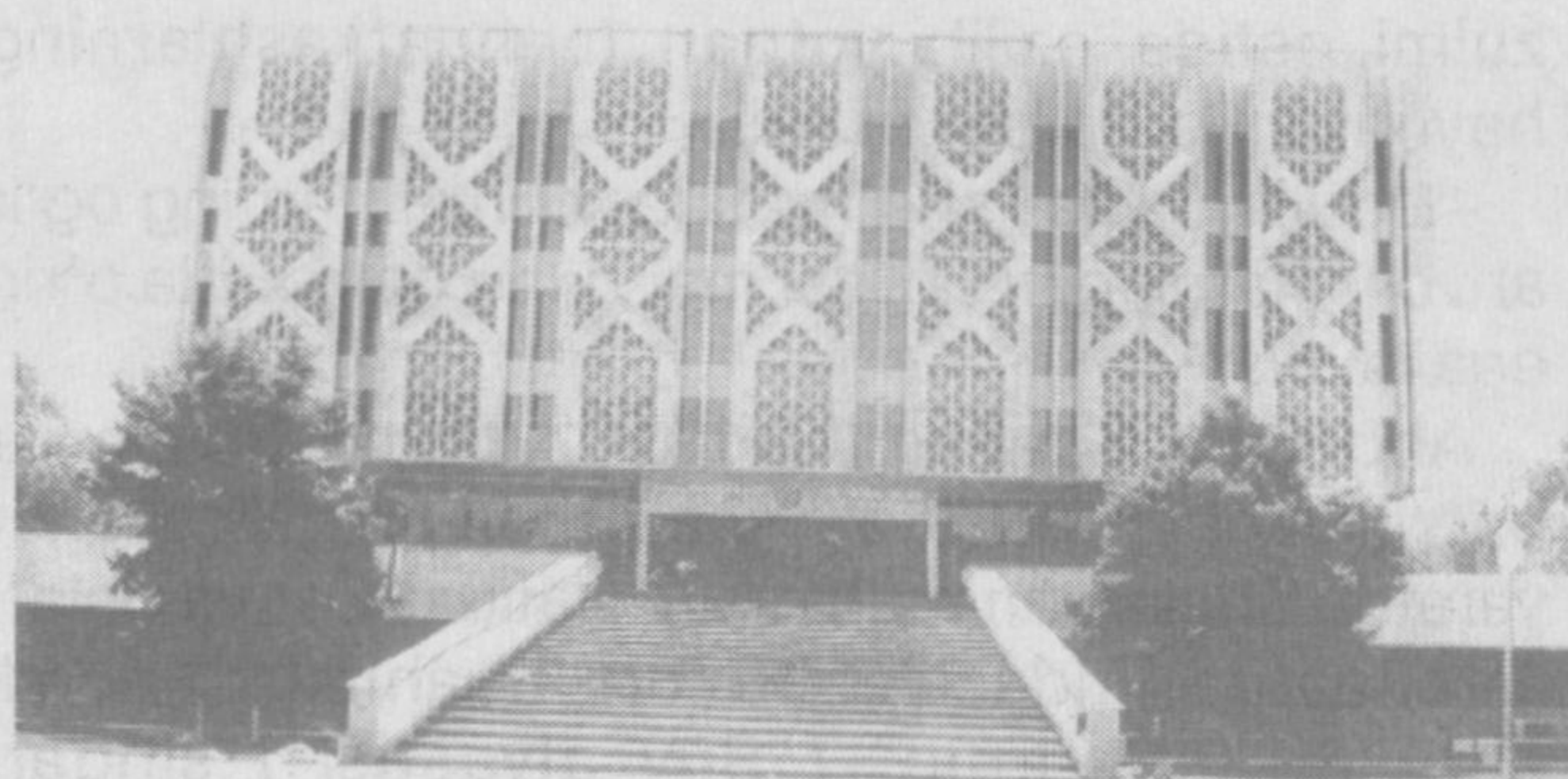
KECHA VA BUGUN

Yo Xudo, kun kecha ko'rksiz,
bu kunim-chi fayzli kun!
Kecha g'amgin va siniq erdi,
bugun ko'nglim butun.

Eh, Quyosh nurli-ochilgan
bog'chalarning gullari,
Nur yog'ar! Rohat va baxt!
Sayrar Xudoy bulbullari!

Tatarchadan Miraziz A'ZAM tarjimai

Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академияси Давлат тарих музейида Мустақиллик йилларига оид экспонатлар, хусусан, Ўзбекистон Давлатчилиги белгилари ўрин олган. Музейнинг барча залларида катта экранли "Самсунг" телевизорлари урнатилган бўлиб, улар орқали курсатиладиган видео тасвирларда ўзбек халқининг шонли тарихи, босиб ўтган тараққиёт йўли ва мустақиллик давридаги камолоти ҳақида муфассал ҳикоя қилувчи лавҳалар намоён этилади. Тасвир фонидида мустақиллик йилларида басталанган мусикалар берилади.

— Ўзбекистоннинг мустақилликка эришиши музейшунослик ва музейлар тараққиётида янги саҳифа очди, — дея сузида давом этди Ж. Ёкубов. Чунончи, Республика Вазирлар Маҳкамасининг "Музейлар фаолиятини такомиллаштириш тўғрисида"ги 1998 йилда қабул қилинган қарори ва Президентимизнинг ғамхўрликлари музейларнинг ҳар томонлама равнақи учун йўл очди. Шу савий-ҳаракатлар самараси уларок, 1992 йили Ўзбекистон Тарихи Давлат музейи майдонга келди. 1995 йили унинг биринчи экспозицияси

ШОҲЛИ ТАРИХ ЗАРВАРАҲЛАРИ

ни топган. Музейнинг "Мустақил Ўзбекистон" экспозициясидан мустақиллик йилларига оид экспонатлар, хусусан, Ўзбекистон Давлатчилиги белгилари ўрин олган. Музейнинг барча залларида катта экранли "Самсунг" телевизорлари урнатилган бўлиб, улар орқали курсатиладиган видео тасвирларда ўзбек халқининг шонли тарихи, босиб ўтган тараққиёт йўли ва мустақиллик давридаги камолоти ҳақида муфассал ҳикоя қилувчи лавҳалар намоён этилади. Тасвир фонидида мустақиллик йилларида басталанган мусикалар берилади.

— Ўзбекистоннинг мустақилликка эришиши музейшунослик ва музейлар тараққиётида янги саҳифа очди, — дея сузида давом этди Ж. Ёкубов. Чунончи, Республика Вазирлар Маҳкамасининг "Музейлар фаолиятини такомиллаштириш тўғрисида"ги 1998 йилда қабул қилинган қарори ва Президентимизнинг ғамхўрликлари музейларнинг ҳар томонлама равнақи учун йўл очди. Шу савий-ҳаракатлар самараси уларок, 1992 йили Ўзбекистон Тарихи Давлат музейи майдонга келди. 1995 йили унинг биринчи экспозицияси

ташқил этилган бўлса, Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 24 февралдаги қарори билан "Мустақил Ўзбекистон" экспозициясини яратишга киришилиб, бу соҳада ишлар ҳозир якунланипти. Экспозицияни жойлаштиришда Марказий Осиё маданияти инсоният тарихидаги Юнон-Рим, Месопотамия, Миср, Хитой тамаддунининг бири эканлиги инобатга олинди. Баъзи моддий-тарихий экспонатлар бўйича бизнинг музейимиз Санкт-Петербургдаги Эрмитаж билан тенглашиб қолади. Айрим соҳалар, хусусан, нумизматика бўйича ундан олдинда турамиз.

Ж. Ёкубовнинг сузларига қўра, ашёлар орасида турли даврларга тааллуқли 80 мингдан ортиқ тангалар сақланади. Музей тарихий-моддий ноёб экспонатларга бойлиги билан ажралиб туради. Буддаларнинг асли ҳисобланувчи ёдгорликлар, Амир Темур панноси, Мирзо Улуғбек портрети, гуллар рамзи, Хива ва Бухоро паннолари, Туркистон пахта-сининг Россияга ташиб кетилишига оид тасвирлар, маданиятимиз, санъатимиз арбобларининг ҳамда миллий озодлик қўзғолонлари ва жадидчилик ҳаракати йирик намоёндаларининг суратлари, 1928 йилда Тошкентда қашф этилган дунёдаги биринчи электрон телевизорнинг кинескопи, Орол денгизи сатҳининг улчамлари, фашизмга қарши курашда ҳалок бўлган ўзбек халқи қаҳрамонлари портретлари, шахидлар хотираси тимсоллари, машҳур боксчи Руфат Рискиевнинг қумуш медали шулар жумласига киради.

"Туркистон-пресс"

Бурҳон РИЗОҚУЛОВ олган сурат.

Болаларнинг ва дарснинг кўпобларини ўз Ватанида сотиб олишнинг учурумидир!

*Вилоят, туман халқ таълими бошқармалари
ва мактаб директорлари ҳамда ота-оналар диққатига!*

"O'ZDAVKITOBSAVDOTA'MINOTI" очик акционерлик жамияти 2001-2002 ўқув йили учун таълим-тарбия ўзбек ва қардош тилларда олиб бориладиган мактабларнинг 2—11-синфларига мўлжалланган дарсликларни таклиф этади ва республикаимизнинг барча вилоятларига етказиб беради.
Улгуржи савдога 10-15 фоиз чегирма берилади.

ЎЗБЕК ТИЛИ

2-синф

Н.Бикбаева ва б. Математика (700 сўм.)
Н.Бикбаева ва б. Математика дафтари (№1-20 с. №2-20 с.)
Х.Эгамов Ўзингиз қуринг ва ясанг (27с.)
К.Қосимова ва б. Она тили (387 с.)
А.Григорьянц ва б. Атрофимиздаги олам (389 с.)
Р.Толипова ва б. Русский язык (327 с.)
Қ.Абдуллаева. Ўқиш китоби (774 с.)
Х.Норматов. Мусика (406 с.)
Х.Ғуломов. Хуснихат (103 с.)
3-синф
М.Умарова. Ўқиш китоби (510 с.)
Р.Толипова. Русский язык (456 с.)
С.Ғузаилов ва б. Она тили (487 с.)
А.Григорьянц ва б. Табиатшунослик (685 с.)
Х.Норматов. Мусика (496 с.)
Н.Бикбаева ва б. Математика (910 с.)

4-синф

А.Григорьянц. Кундалик кузатиш дафтари (110 с.)
А.Григорьянц ва б. Табиатшунослик (1139 с.)
Н.Бикбаева. Математика (890 с.)
А.Шоҳалилова ва б. Ўқиш китоби (648 с.)
Р.Толипова ва б. Русский язык (538 с.)
Р.Икромов ва б. Она тили (692 с.)

5-синф

Т.Пошшаҳжаева ва б. Меҳнат таълими (24 с.)
У.Маҳкамов ва б. Ватан туйғуси (460 с.)
Ж.Икромов ва б. Математика (894 с.)
Р.Толипова ва б. Русский язык (771 с.)
Н.Каримов ва б. Адабиёт (721 с.)
Ў.Жўраев ва б. Жаҳон тарихидан хикоялар (1100 с.)
Ў.Пратов. Ботаника 5-6-синф (850 с.)
Б.Аҳмедов. Ватан тарихидан хикоялар (539 с.)
Х.Неъматов ва б. Она тили (289 с.)
З.Шайхутдинов ва б. Немис тили (1424 с.)
Г.Мусаев ва б. Табиий география (476 с.)
Р.Раҳимқориев ва б. Математикадан масалалар тўплами (487 с.)
А.Мансурова ва б. Мусика (471 с.)

6-синф

А.Кабилов. Жаҳон тарихи (940 с.)
Х.Неъматов ва б. Она тили (412 с.)
Р.Толипова ва б. Русский язык (770 с.)

А.Саъдуллаев ва б. Ўзбекистон тарихи (750 с.)
Қ.Йўлдошев ва б. Адабиёт (609 с.)
О.Мавлонов ва б. Зоология 6-7-синф. (1135 с.)
А.Абдулқосимов ва б. Материклар ва океанлар географияси (1280 с.)
Д.Шодиёв ва б. Физика (592 с.)
Д.Икромов ва б. Математика (890 с.)

7-синф

А.Муҳаммаджонов ва б. Ўзбекистон тарихи (864 с.)
Н.Ғайбуллаев ва б. Геометрия (395 с.)
Т.Қурбонов ва б. Миллий истиқлол ғояси ва маънавият асослари (789 с.)
П.Ғуломов ва б. Туркистон табиий географияси (454 с.)
О.Мўминов ва б. Ўзбекистон табиий географияси (658 с.)
К.Йўлдошев ва б. Адабиёт (782 с.)
С.Исломбекова ва б. Русский язык (624 с.)
Д.Шодиёв ва б. Физика (574 с.)
Х.Неъматов ва б. Она тили (219 с.)
Ш.Алимов ва б. Алгебра (770 с.)
С.Тешабоев ва б. Анорганик кимё (595 с.)

8-синф

А.Каттабеков ва б. Ўзбек адабиёти (980 с.)
Н.Ғайбуллаев ва б. Геометрия (490 с.)
Э.Смирнова ва б. Инглиз тили (454 с.)
З.Ақромов ва б. Ўзбекистон иқтисодий географияси (1035 с.)
Р.Фармонов ва б. Жаҳон тарихи (660 с.)
Б.Аминов ва б. Одам ва унинг саломатлиги (1030 с.)
Ш.Алимов ва б. Алгебра (950 с.)
Р.Толипова ва б. Русский язык (760 с.)
Х.Неъматов ва б. Она тили (280 с.)
Д.Шодиёв ва б. Физика (850 с.)

9-синф

Б.Тўхлиев. Ўзбек адабиёти (732 с.)
А.Каримова. Русский язык (73 с.)
Д.Шодиёв ва б. Физика (850 с.)
С.Тешабоев ва б. Анорганик кимё (460 с.)
Ж.Раҳимов ва б. Ўзбекистон тарихи (1244 с.)
Ў.Жўраев ва б. Дунё динлари тарихи (790 с.)
Ш.Алимов ва б. Алгебра (880 с.)
М.Лафасов ва б. Жаҳон тарихи (1190 с.)
А.Ортиқбоев ва б. Геометрия (547 с.)

10-синф

Р.Толипова ва б. Русский язык (500 с.)
Т.Жалолов. Инглиз тили (600 с.)
А.Рафиков ва б. Амалий география (700 с.)
Тўплам. «Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар» (176 с.)
Тўплам. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси (135 с.)
Б.Қосимов ва б. Ўзбек адабиёти (1014 с.)

Ш.Алимов ва б. Алгебра ва анализ асослари (880 с.)

11-синф

Н.Шаҳмаев. Физика (124 с.)
Т.Жалолов. Инглиз тили (515 с.)

ҚИРҒИЗ ТИЛИ

2-синф

Н.Бикбаева ва б. Математика дафтари №1 (45 с.)
Н.Бикбаева ва б. Математика дафтари №2 (45 с.)

3-синф

Н.Бикбаева ва б. Математика (45 с.)

4-синф

Н.Бикбаева ва б. Математика (748 с.)
А.Григорьянц. Дневник наблюдений (460 с.)

5-синф

Б.Аҳмедов. Ватан тарихидан хикоялар (521 с.)

7-синф

Н.Ғайбуллаев. Геометрия (242 с.)

8-синф

А.Умронхўжаев. Техникавий графика асослари (190 с.)

З.Ақромов. География (265 с.)

КОЗОҚ ТИЛИ

2-синф

А.Григорьянц. Атрофимиздаги олам (190 с.)

М.Омаров ва б. Ўқиш китоби (785 с.)

3-синф

Н.Бикбаева ва б. Математика (680 с.)

5-синф

Ж.Икромов ва б. Математика (225 с.)

6-синф

Ў.Пратов ва б. Ботаника (700 с.)

7-синф

П.Мусаев. География (265 с.)

8-синф

Ў.Пратов ва б. Ботаника (700 с.)

9-синф

Н.Ғайбуллаев. Геометрия (242 с.)

10-синф

А.Мамажонов. Анорганик кимё (113 с.)

11-синф

Ш.Алимов. Алгебра (147 с.)

10-синф

А.Абдуқодиров. Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари (108 с.)

10-синф

Ш.Алимов. Алгебра (147 с.)

10-синф

А.Абдуқодиров. Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари (253 с.)

ТОЖИК ТИЛИ

2-синф

А.Григорьянц. Атрофимиздаги олам (165 с.)

3-синф

Н.Бикбаева. Математика (759 с.)

3-синф

Х.Сабоҳий ва б. Ўқиш китоби (915 с.)

3-синф

А.Воҳидов. Забони мадори (754 с.)

4-синф

Н.Бикбаева. Математика (680 с.)

4-синф

А.Григорьянц. Кундалик кузатиш дафтари (190 с.)

5-синф

Б.Аҳмедов. Ватан тарихидан хикоялар (521 с.)

6-синф

Ў.Пратов ва б. Ботаника (250 с.)

Ж.Икромов ва б. Математика (810 с.)

7-синф

Н.Ғайбуллаев. Геометрия (395 с.)

Ш.Алимов ва б. Алгебра (470 с.)

8-синф

А.Умронхўжаев. Техникавий графика асослари (100 с.)

А.Абдуқодиров. Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари (73 с.)

А.Мамажонов. Анорганик кимё (115 с.)

Ш.Алимов ва б. Алгебра (290 с.)

9-синф

А.Абдуқодиров. Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари (108 с.)

А.Мамажонов. Анорганик кимё (115 с.)

ТУРКМАН ТИЛИ

2-синф

А.Григорьянц. Атрофимиздаги олам (460 с.)

Қ.Абдуллаева. Ўқиш китоби (800 с.)

3-синф

Н.Бикбаева ва б. Математика (680 с.)

5-синф

Ж.Икромов ва б. Математика (225 с.)

Б.Аҳмедов. Ватан тарихидан хикоялар (453 с.)

Ў.Пратов ва б. Ботаника (910 с.)

7-синф

Ш.Алимов. Алгебра (74 с.)

8-синф

А.Абдуқодиров. Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари (73 с.)

А.Мамажонов. Анорганик кимё (113 с.)

9-синф

А.Абдуқодиров. Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари (108 с.)

Ш.Алимов. Алгебра (262 с.)

10-синф

А.Абдуқодиров. Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари (286 с.)

РУС ТИЛИ

2-синф

В.Кожуховская и др. Путешествие в мир слов (14-520 с., 24-520 с.)

Н.Бикбаева. Математика (910 с.)

А.Григорьянц. Окружающий нас мир (400 с.)

Сборник. В место со сольнишком (615 с.)

М.Тохтаходжаева и др. Русский язык (780 с.)

3-синф

Н.Бикбаева. Математика (910 с.)

А.Григорьянц. Дневник наблюдений (210 с.)

В.Кожуховская и др. Путешествие в мир слов (1-часть-720 с., 2-часть-724 с.)

А.Григорьянц и др. Природаведение (685 с.)

4-синф

А.Григорьянц и др. Природаведение (1139 с.)

А.Григорьянц и др. Природаведение (1139 с.)

А.Григорьянц и др. Природаведение (1139 с.)

А.Григорьянц. Дневник наблюдений (215 с.)
Н.Бикбаева. Математика (890 с.)

5-синф

Ж.Икромов и др. Математика (683 с.)

П.Мусаев. Начальный курс физическое географии (655 с.)

Б.Аҳмедов. Рассказы из истории родины (550 с.)

Г.Шелова и др. Литература (1250 с.)

6-синф

Ж.Икромов и др. Математика (810 с.)

О.Мавлонов. Зоология (1385 с.)

А.Саъдуллаев. История Узбекистана (750 с.)

Ў.Пратов и др. Ботаника (5-6-кл.) (1050 с.)

7-синф

В.Андрянова и др. Литература 1-часть (1050 с.)

Д.Шодиёв и др. Физика (574 с.)

Ш.Алимов и др. Алгебра (770 с.)

8-синф

В.Варфоломеев Литература (1-ч.-835., 2-ч.-870 с.)

9-синф

В.Зеленина. Русский язык (795 с.)

Ж.Раҳимов. История Узбекистана (1020 с.)

Сборник. Конституционное право Республики Узбекистан (875 с.)

10-11 синф

Сборник. Правоведение (790 с.)

Хисоб-китоб нақд ва пул ўтказиш йўли билан амалга оширилади.

Мурожаат учун бизнинг манзил: Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30-уй.

Телефон: 8-(372) 144-81-40, 144-53-77 Факс: 144-23-94

Урганч шаҳри: 8-(362-22) 4-32-71

Навоий шаҳри: 8-(436-22) 5

ФАКАТ БИР ОЙ

НАТОнинг тинчликпарвар кучларини Македонияда жойлаштириш кенг миқёсда бошланди. Кунни кеча ушбу ҳарбий блокка аъзо 19 давлатнинг вакиллари ўз аскарларини мамлакатга киритиш учун рози бўлганлар. Эндиликда 3500 кишилик ҳарбий контингент бир ой мобайнида албан исёнчиларини қуролсизлантиришни назорат қиладилар. Контингентнинг ярмидан кўпроғини ташкил этувчи Буюк Британия давлатининг 800 нафар аскари Скопьега жойлаштирилди.

Ўз навбатида исёнчилар белгиланган жойга ўз қуролларини тўплашгандан сўнг, НАТО кўшинлари ўша қуролларни мамлакатдан олиб чиқиб кетадилар. Шунингдек, тинчлик шартномасига мувофиқ, албанлар 20 фойдан кўп яшайдиган туманларда албан тили давлат мақомини олади ва бу миллат вакиллари полиция тизимида хизмат кўрсата бошлайдилар.

СЕНАТОР НАФАҚАГА ЧИҚМОҚЧИ

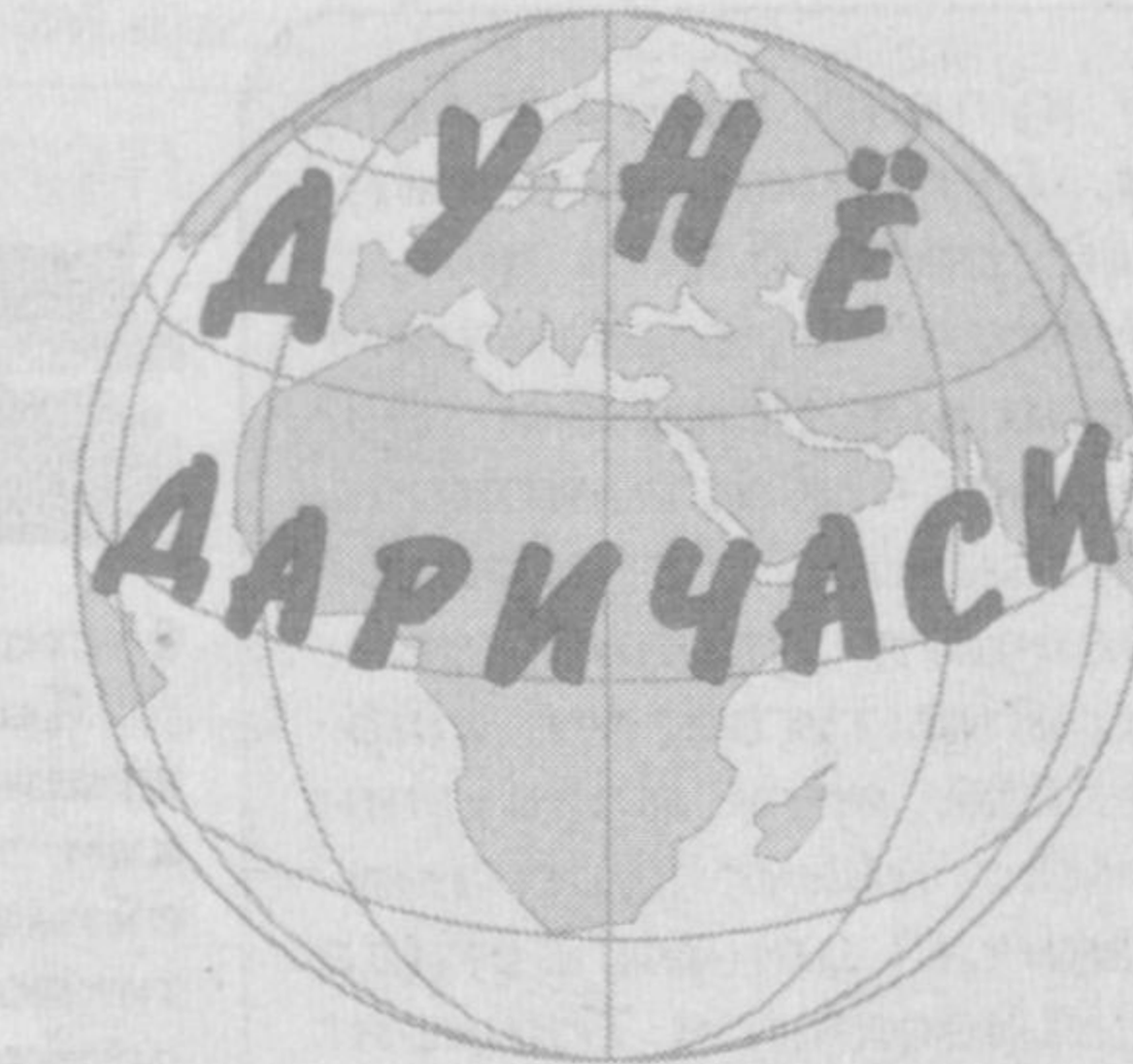
АҚШ сенатининг кўзга кўринган фахрий аъзоси Жесси Хелмс 30 йиллик фаолиятдан сўнг нафақага чиқмоқчи эканлигини билдирди. 79 ёшли сенатор ўзи туғилиб ўсган Шимолий Каролина штатида ойнаи жаҳон орқали чиқиш қилиб, ёши ўтиб қолганлиги ҳамда соғлиги ёмонлашгани боис, 2002 йили янги муддатга бўладиган сайловларда номзодини қўймаслигини билдирди. Халқаро ишлар бўйича сенат комиссияси собиқ раҳбари, республикачи Хелмс Кубага нисбатан Америка эмбаргосини қучайтиришни қонунлаштириш ташаббускори бўлган. У Буш маъмуриятининг Ракета ҳужумидан мудофаа борасидаги миллий дастури ҳамда Россияга нисбатан жиддий муносабатда бўлиш тарафдори. 1972 йилдан буён 5 маротаба сенаторлик вазифасига сайланган Хелмс келгусида ҳам ўзининг консерватив принципида қолажагини маълум қилди.

АФҒОН ТАШВИШИ

БМТ Бош котиби Кофи Аннан Афғонистондаги можарони тўхтатиш бўйича янги стратегияни кўриб чиқишга чақирди. Унинг айтишича, Хавфсизлик Кенгаши мамлакатда давом этаётган кўп йиллик беқарорликка чек қўйиш ва фуқароларни ўз ҳукуматини эркин сайлаши учун хизмат қиладиган усулдан фойдаланмоқчи. Чунки, жорий этилган жазо чоралари ҳам кутилган натижани бермади. БМТнинг асосий мақсади қарама-қарши томонлар тинчлик музокараларини бошлашдан ҳамда мамлакат турмуш тарзини тиклаш режасини тузишдан иборат, дея хабар беради Рейтер агентлиги.

Франциялик физик-олима Ирен Жолио-Кюри 1897 йил 12 сентябр кунни Парижда дунёга келди. У таниқли олимлар Пьер ва Мария Кюриларнинг катта қизи эди. Мария Кюри ўзининг ажойиб кашфиёти бўлган радий элементини ажратиб олишни йўлга қўйганда Ирен бир ёшлик чақалоқ эди. Онаси кўп вақтини илмий тадқиқот ишларига бағишлагани боис, қизалоқ асосан ота томондан бобоси бўлган Эжен Кюрининг тарбиясини олди. Ўз даврида кўзга кўринган врач бўлган Э. Кюри бой дунёқарашини ва бор меҳри билан набирасининг тарбиясини билан астойдил шугулланди.

У 10 ёшидан бошлаб М. Кюри, П. Ланжевен ва Ж. Паррен каби олимлар биргаликда ташкил этган ширкат мактабидида ўқий бошлади. Бу мактабда кўплаб атоқли олимлар дарс берар эдилар. Шунинг учун ҳам қисқа муддатда етарли билимга эга бўлган Ирен 13 ёшида Севиндаги коллежга ўқишга кирди. Коллежни тугатгач, ўқишини Париж университетида давом эттирди. Бирин-

Nobel mukofoti sohiblari

фа-заррачаларни ўрганиш билан боғлиқ илмий изланишлари учун 1925 йили Ирен Кюрига докторлик илмий даражаси берилди.

1926 йили у шу даврда Радий институтидида ассистент бўлиб ишлаб келаётган ўз ҳамкасби Фредерик Жолиога турмушга чиқди ва иккаласи ҳам Жолио-Кюри фамилиясига ўтдилар. Шундан сўнг уларнинг биргаликдаги сермахсул илмий фаолиятлари бошланди.

1930 йили немис физиги Вальтер Боте баъзи енгил элементларни (улар ичида бериллий ва бор ҳам бор) альфа-заррачалар билан бомбардимон қилинганда улардан кучли радиация чиқишини кузатди.

Бу кашфиёт замирида ўта мураккаб жараёнлар борлигига амин бўлган Ирен ва Фредериклар альфа-заррачалар оқимини олиш учун катта қувватга эга бўлган полоний манбаини тайёрладилар. Сингид чиқадиган радиацияни қайд қилиш учун Фредерик ўзи ихтиро қилган сезгир конденсацион камерадан

ВАЗИР АРОФАТ БИЛАН УЧРАШМОҚЧИ

Исроил вертолёти фаластин автомобилига қарата ракета ҳужуми уюштириши оқибатида "Хамас" ислом гуруҳи фаолларидан бирининг ўғли ҳалок бўлди. Шунинг учун "Хамас" гуруҳи Исроилдан қасд олиш ниятида. Лекин, Исроил ташқи ишлар вазири Шимон Перес икки ўртада қон тўкилишларга қарамасдан, мухторият раҳбари Ёсир Арофат билан учрашишни режалаштирмоқда.

Ундан аввалроқ эса Наблус шаҳри яқинида фуқаролар исроилликлар ҳужуми натижасида 4 нафар фаластинлик ҳалок бўлган ва яна шунчаси жароҳатланган.

Миср пойтахти Қоҳирада эса, Яқин Шарқ можароси юзасидан араб давлатлари ташқи ишлар вазирларининг учрашуви бўлиб ўтди.

ПЕНТАГОН РУХСАТИ

Пентагон ташкилоти Аляскада ракета ҳужумидан мудофаа борасидаги миллий дастур бўйича синов полигонларини қуриш учун тайёргарлик ишларини бошлашга рухсат берди. Шу ойнинг ўзида қурилиш ҳудудларида тозалаш ишлари амалга оширилади.

Куни кеча Москвада ўтказилган Россия-АҚШ ҳукумати вакиллари ўртасидаги музокараларда ҳеч қандай келишувга эришилмади. Шу боис ноябрь ойида Кўшма Штатлар 1972 йилги шартномадан бир томонлама тартибда чиқмоқчи. Айнан шу вақтда эса Россия раҳбари Владимир Путиннинг Америкага ташрифи кутилмоқда.

ХАЛҚАРО ҲАМЖАМИЯТ КЎМАГИ ЗАРУР

Қизил Хоч ва Қизил Ярим ой халқаро федерациясининг Женевада ўтказган матбуот анжуманида Тожикистонга жаҳон ҳамжамияти томонидан иқтисодий ёрдам берилиши ҳақида гап борди. Боиси, собиқ Иттифок давридан сўнг республикада юз берган беш йиллик фуқаролар уруши, сўнгги икки йилдан буён кузатилаётган қурғоқчилик ва ҳосилдорлиқнинг пасайиш кетиши мамлакатнинг миллионга яқин аҳолисининг яшаш шароитини танг аҳволга тушириб қўйди.

Федерациянинг маълум қилишича, уларни озиқ-овқат билан таъминлаш учун 4 миллион доллар маблағ керак. Ҳозирда ночор оилалар Тожикистоннинг жанубий ва шимолий туманларида яшаётган бўлиб, 65 минг нафар бола учун иссиқ кийимлар зарур. Шунингдек, бу йилги қишдан чиқиб олиш учун ҳам 341 тонна атрофида бугдой керак.

ОТА ВА ОНАСИГА МУНОСИБ ҚИЗ

чи жаҳон урушининг бошланиши Иреннинг ўқишида бироз узилиш бўлишига сабаб бўлди. Ирен Кюри онасига ёрдамчи-ҳамшира сифатида рентген қурилмаларида рентгенограммалар олиш билан шугулланди.

Ўқишини тугатгандан сўнг И. Кюри ўша пайтда онаси раҳбарлик қиладиган Радий институтидида ассистент-тадқиқотчи бўлиб иш бошлади. 1921 йилдан бошлаб эса ўзи мустақил равишда янги илмий тадқиқот ишларини йўлга қўя бошлади.

Дастлабки тажрибаларида у ота ва онаси йигирма йил олдин кашф этган радиоактив полоний элементини ўргана бошлади. Маълумки, радиация ҳодисаси атомларнинг парчаланиши билан боғлиқ бўлгани боис, бу билан атом тузилмаларини чуқурроқ ўрганишга кенг йўл очилган эди. Ирен Кюри полоний атомлари парчаланиши пайтида катта тезликда отилиб чиқадиган альфа-заррачалардаги флукутация ҳодисасини ўргана бошлади ва бу соҳада бир қатор муҳим натижалар олди. Тузилиши жиҳатидан 2та протон ва 2та нейтрондан иборат бўлган заррачалар гелий ядросига мос келар эди. Шу заррачалар ёрдамида атом тузилмаларини ўрганиш мумкинлиги тўғрисида Э. Резерфорд ҳам ўз вақтида айтиб ўтган эди. Аль-

фойдаланди. Тажриба давомида улар бериллий ёки бор билан детектор ўртасига водородли модда киритилганда кузатилаётган радиация икки марта ортганлигининг гувоҳи бўлдилар. Эр-хотин Жолио-Кюрилар бу ҳодисани ўтаётган радиация водород атомларидан баъзиларини уриб чиқариб унга катта тезлик олишга етарли энергия бераётган бўлса керак, деб тахмин қилдилар. Улар бу ҳодисани шарҳлашда тўла маълумот бера олмаган бўлсалар-да, уларнинг бу тажрибаларини охирига етказган Жеймс Чедвик 1932 йили деярли барча атом ядроларида мавжуд бўлган нейтронни кашф қилди.

Ўз тажрибалари устида бетиним ишлашни давом эттира бориб, улар энг асосий кашфиётга эришдилар. Бор ва алюминийни альфа-заррачалар билан бомбардимон қилиш давомида улар 1932 йили америкалик физик Карл Андерсон томонидан кашф этилган позитрон (мусбат зарядланган заррача ёки манфий электрон)ларни чиқишини ўргана бошладилар. Детектор тирқишини юпқа алюминий пластинкаси билан тўсиб, улар алюминий ва бор намуналарини алоҳида нурлантирдилар. Уларни хайрон қолдирган нарса шу эдики, альфа-заррачалар манбаи бўлган

роппа-роса 24 йил муқаддам шу ерда унинг онаси Мария Склодовская-Кюри кимё бўйича шу олий мукофотга сазовор бўлганлиги билан қўлаганини эслаб ўтди ва "сиз ўз турмуш ўртоғингиз билан бирга ота-онангиз бошлаган бебаҳо анъанани муносиб давом эттириб келмоқдасиз", деди.

Орадан бир йил ўтгач, Ирен Жолио-Кюри Париж университетининг профессори бўлди, бундан ташқари у Радий институтидида лавозимини ҳам сақлаб қолди ва радиоактивликни ўрганиш борасидаги ўз илмий тадқиқотларини давом эттирди.

Иккинчи жаҳон уруши йиллари асосан Швейцарияда вақтинча яшаган олима, 1946 йили Радий институтига директор этиб тайинланади. Бир вақтнинг ўзида у Франция атом энергияси Комиссариатида ҳам фаолият кўрсатди. Қатор йиллар француз аёллар иттифоқи Халқаро кўмитасида ва Бутун дунё Тинчлик Иттифоқида ҳам жамоатчилик ишларини адо этди. 1950 йилларга келиб унинг танаси қабул қилган кўп миқдордаги радиация нурлари туфайли соғлиги ёмонлаша борди.

Буюк истеъдод эгаси, таниқли олима ва жамоат арбоби Ирен Жолио-Кюри оққонлик касаллигидан 1956 йили 17 март кунни Парижда оламдан ўтди.

Абдумажит ТЎРАЕВ,
физика-математика фанлари
номзоди, Ўзбекистон Физика
Жамияти хайъати аъзоси

УКРАИНАДА МУСТАҚИЛЛИК БАЙРАМИ

Россия Федерацияси раҳбари Владимир Путин Леонид Кучма таклифига биноан Украина мустақиллигига 10 йил тўлиши муносабати билан Киевдаги тантанали маросимларда иштирок этди. Шунингдек, байрамда Польша ва Македония президентлари Александр Квасневский ҳамда Борис Трайковскийлар ҳам қатнашдилар. Ташриф чоғида Владимир Путин Борис Трайковский билан Македониядаги вазият хусусида, Леонид Кучма билан эса, Россия — Украина алоқалари хусусида музокаралар ўтказди.

ШИФОКОРЛАР ТАКЛИФ ЭТИЛМОҚДА

"Новости" ахборот маҳкамасининг хабар беришича, Британия ҳукумати мамлакатга бир неча минг хорижлик шифокорларни ишга таклиф этмоқда. Боиси, бундан бир оз аввал ўтказилган сайловларда ҳукумат соғлиқни сақлаш тизимини яхшилаш учун келгусида 9000 га яқин турли йўналишдаги шифокорларни ишга қабул қилишга ваъда берган эди.

Шунинг учун ҳозирда Австралия, Канада, АҚШ ва кўплаб Европа ҳамда Осиё давлатларида бу борада рекламалар эълон қилинмоқда.

МУСТАҚИЛЛИК
ШОДИЁНАЛАРИ

Бугун пойтахтимизнинг Мустақиллик майдонига ташриф буюрган киши у ерда бўлаётган озодлигимизнинг 10 йиллиги тантаналарига кўрилатган тайёргарлик ишларини томоша қилиб, байрамнинг ҳар йилгидан ўзгача бўлишини ҳис қилади.

Пойтахтнинг ушбу майдонига республикамизнинг барча вилоятларидан келган фольклор-этнографик дасталар, миллий кўшиқ санъатимизни, миллий қадриятларимиз ва урф-одатларимизни асраб-авайлаб келаётган санъаткорлар истиқлолнинг 10 йиллик шодиёнаси бўлиб ўтаётган кунга тайёргарлик кўришди. Халқимизнинг энг ардоғли, энг сеvimли санъаткорларининг чиқишлари тинглангди.

Мустақиллигимизни тантана қилаётган бир пайтимизда ушбу томошалар нафақат Ўзбекистон телеканали орқали намойиш этилади, балки сунъий йўлдош орқали дунёнинг 50 дан ортиқ мамлакатлари ҳам бизнинг қувончимизга шерик бўлишлари мумкин. Бунинг учун ҳозирганоқ барча ҳозирликлар кўриб қўйилган.

Минг марта эшитилган бир марта кўрган афзал, дейишади. Тантаналар ўша тунда вилоятлардаги барча ватандошларимизга кўрсатилади.

Ўтган ҳафтада Ўзбекистонда жуда кўплаб тантаналар, фестиваллар, байрамлар бўлиб ўтди. Буларнинг асосийлари деб, "Ўзбекистон Ватаним маним" республика кўшиқ байрамининг якунловчи босқичини, "Ниҳол" мукофотининг 2001 йилги совриндорларини тақдирлаш маросимини, Бухорода ўтган Ўзбек миллий киноларининг 4-фестивалини, мустақиллигимизнинг 10 йиллиги тантаналарига кўрилатган катта театрлаштирилган томошаларга ҳозирликнинг якунланганлигини айтиб ўтиш мумкин. Яна тугаётган ҳафтада пойтахтдаги барча театр жамоалари янги мавсумни бошлашди. Республика Бадий Академиясининг кўргазмалар залида "Шу азиз Ватан барчамизники" шиори остида ўтаётган фестивалнинг навбатдаги иштирокчиси Тошкент шаҳрининг кўргазмаси бўлиб ўтди. Самарқанднинг кўҳна Регистон майдонида "Шарқ тароналари" халқаро фестивалига тайёргарлик кўриш ишлари тугади. Бугун эса дунёнинг кўплаб мамлакатларидан келган санъат намоёндаларининг она-юртини, севги ва муҳаббатни, садоқатни, дўстлик ва биродарликни тараннум этувчи дилбар куй ва кўшиқлари Самарқанд узра янграйди.

Энди юқорида келтириб ўтганимиз тадбирларнинг баъзилари ҳақида маълумот берамиз.

«ЎЗБЕКИСТОН ВАТАНИМ МАНИМ»

Энг чиройли сўз, энг дилбар кўшиқ — бу Ватан номи тилга олинган, тараннум этилган кўшиқ. Агар сиз ҳам "Туркистон" саройида бўлиб ўтган республика кўшиқ байрами иштирокчиларининг ҳакамлар ҳайъати томонидан ижроларини баҳолаш, ҳамда ғолибни аниқлаш мақсадида ўтказилган концертга, сўнгра "Халқлар дўстлиги" саройида бўлиб ўтган ғолибларнинг гала концертига кирганингизда худди шундай фикрға келардингиз.

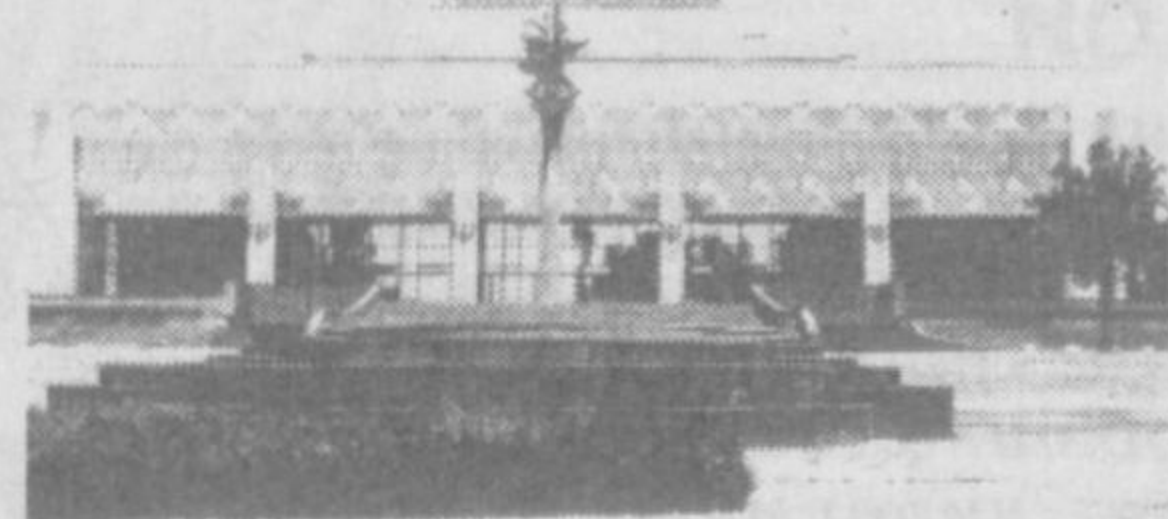
"Туркистон" саройида бўлиб ўтган ғолибларни тақдирлаш маросими эса ҳаммасидан ўзгача кечди.

"Ўзбекистон Ватаним маним". Мана неча йиллардан буён Ватан, юрт, элу халқ тинчлиги, истиқлол мадҳ этилган кўшиқлар кўплаб яратилмоқда. Бунга сабаб, бир неча йиллардан буён юқоридаги ном

остида ҳар йили, барча вазирликлар, ташкилотлар ўртасида кўшиқ байрами ўтказилиб келинади. Аввал кўрик-танлов номи билан ўтган мана шундай тадбирлар кейинчалик байрам тусини олди. Бунга ҳам ўзига яраша сабаблар бор. Ахир юрт ҳақида куйлаш, унинг озодлиги, мустақиллигини тараннум этишдан ортиқ бахт борми? Инсоннинг бахтли бўлган кунлари эса чинакам байрамдир.

Худди мана шу байрамларда ёш истеъдодли хонандалар кашф этилди. Улар бугунги кунда халқимиз севган санъаткорларга айланишган.

"Туркистон" саройида республикамизнинг барча вилоятларидан келган иштирокчилар ўзларининг энг сеvimли кўшиқларини ижро этишди. Уларни Ўлмас Саиджонов, Муножот Йўлчиева, Усмон Азим каби бир қанча санъаткорлар, шоир ва

бастакорлар баҳолаб боришди.

Ҳамма кўшиқни, ҳамма кўшиқчини ғолиб дейиш мумкин эди. Чунки Ватан ҳақида айтилган кўшиқ, озодлик ва истиқлол, юрт, халқ ҳақида куйланган ижро ёмон бўлмайдилар. Яна ҳам муҳими, ушбу кўшиқ байрамининг энг қўйи босқичларида мактабларда, олий ўқув юртларида, ҳар бир ташкилот ва корхонанинг ўзида ўтказилиб, сараланиб олингандан кейин, сўнгра туман, вилоят миқёсида, вазирликлараро бўлиб ўтганлиги, ҳар бир вазирлик ҳам алоҳида ўз ғоли-

бини аниқлаганлигини ҳисобга олсак, ижрочиларнинг "Туркистон"дек муҳташам кошона саҳнасида туриб куйлашлари ҳам ўзига яраша завқ ва музаффарликдир.

Ҳакамлар ҳайъати Ўзбекистон Давлат Жаҳон тиллари университети жамоасини, Сирдарё вилояти Ички ишлар бошқармаси қошидаги кўшиқ жамоаси хонандаси Асадулла Ҳолиқовни ғолиб деб топди. Иккинчи ва учинчи ўрин эгалари ҳам аниқланди.

Ғолиблар ва рағбатлантирувчи мукофот соҳиблари "Халқлар дўстлиги" саройида катта гала концерт ўтказишди. Унда халқимизнинг сеvimли санъаткорлари, ўтган ва ундан олдинги йилларда бўлиб ўтган "Ўзбекистон ватаним маним" кўшиқ байрами ғолиблари ҳам иштирок этишди.

УМИД
УЧҚУНИ

дошларига танила бошлади. Муаллимлари ундаги санъатга, куй-кўшиққа бўлган меҳр ва истеъдодни кўриб уни қўллаб-қувватлай бошладилар. Туман ва шаҳар миқёсида бўлиб ўтадиган кўрик-танловларда фаол иштирок этди.

Бугунги кунда Камола Тошкент Давлат Юридик институти қошидаги академик лицей ўқувчиси. Ўқишлари кўп бўлишига қарамайдан халқ артисти Саодат Қобуловадан кўшиқ айтиш, кўшиққа мос кийиниш, ашула учун матн танлаш каби санъат сирларини ўрганмоқда. 15 ёшли бу қизнинг ниятлари улуг, орзулари юксак. У Ватанимга, элимга фойдаси тегадиган қиз бўлсам, санъатим орқали Ўзбекистонни дунёга танитсам, дейди.

Санъатнинг машаққатли йўли уни юксак саҳналарга олиб чиқишини истаймиз.

Шарифа МАДРАХИМОВА

Айтишларича, инсон танасига жон мусиқа орқали кирган экан. Шунданми, ҳар бир инсон куй-кўшиқ шайдоси, санъат ихлосманди.

Камола Эрматова ҳали жуда ёш. Шундай бўлсада, у ўз ҳаёт йўлини танлаб ола билган.

Боғча ёшиданоқ бийрон тилда кўшиқ айтиб, шеър ўқиб,

рақсга тушиб юриб барчанинг назарига тушган Камола мактабда ҳам турли тадбирларда мактаб саҳнасидан "тушмади". Тўрт ёшиданоқ ашула ва рақс тўғрисида катнаша бошлаган, халқимизнинг энг сеvimли кўшиқчиларининг кўшиқларини севиб хиргойи қиладиган бу қизалоқ шу тариқа ўқитувчи ва мактаб-

"Халқлар дўстлиги" саройида Ўзбекистон кўшиқ байрами якунлангандан икки кун ўтиб, яна бир ажойиб тантана бўлиб ўтди. Ватанимиз мустақиллигининг тўққизинчи йилида Президентимиз ташаббуси билан жамиятимизнинг маънавий ҳаётини юксалтиришда фаол иштирок этаётган, ўз мусиқа, матн ва ижро маҳорати билан кишиларимиз дилига етиб борадиган, эзгуликка чорлайдиган, иймон-этиқодини мустаҳкамлашга хизмат қилувчи асарлар яратаётган ёш санъаткорларни рағбатлантириш ниятида "Ниҳол" мукофоти таъсис этилган эди. Ўтган йили халқимизнинг, хусусан ёшларнинг энг сеvimли кўшиқчисига, раққосасига, гуруҳига айланган бир қанча санъаткорлар ушбу мукофот соҳиблари бўлишганди. Муҳташам саройида ушбу мукофот бу йилги эгаларига топширилди.

«НИҲОЛ» ЭГАЛАРИ АНИҚЛАНДИ

Бу йилги тантанада 10 нафар ёш санъаткорлар "Ниҳол-2001" мукофотига лойиқ кўрилди. Ўтган 10 йил мобайнида юртимизда мусиқа санъати бўйича ижод қиладиган ёшлар анча кўпайди.

Кечанинг аввалида "Ниҳол" мукофотининг бу йилги совриндорлари тақдиф этилди. Бу совриндорлар орасида биз "Ниҳол" эгаси бўлишини кутган ва кутмаган санъаткорлар бор эди. Отабек Мадрахимов, Рашид Собиров, Достон Убайдуллаев, "Фаёд", "Табоис" гуруҳлари ва бошқалар.

"Ниҳол" мукофотининг номзодларига мукофотларни ўтган йили совриндорлар топширишди. «Сетора» гуруҳи қизлари Рашид Собировга, «Хўжа» гуруҳи хонандаси Иззат Ибрагимов «Табоис» гуруҳига, Тоҳир Содиқов «Фаёд» гуруҳи қизларига. Ҳар бир санъаткор ўзининг энг сеvimли кўшигини қўйлаб ушбу маросимга ўзгача завқ бағишлади.

Ўйлаймизки, ушбу "Ниҳол" мукофоти эгалари эндиликда, янги-янги кўшиқлар яратиб, эл-юрт учун чарчамай меҳнат қиладилар, деб ишонамиз.

ТОРОНТА ФЕСТИВАЛИ БУ ЙИЛ «ЮЛДУЗ»ЛИ БЎЛАДИ

серликда муваффақиятга эришаётган бир қанча кишилар ҳам қатнашадилар.

Фестиваль директори Пирз Хэндлинг учун энг муҳими оддий томошабинни зериктирмаслик. У "томошабинлар учун энг асосийси кинолдузларнинг иштирок этиши эмас, балки ки-

ноишқибоз бир марта ҳам кўрмаган, юксак маҳорат билан ишланган бадий ва видеофильмлар намоиши", деб ҳисоблайди.

Бу йил фестиваль ўтган йили юбилей нишонланган даражадагидек ўтмайди. Шундай бўлсада, 326 та фильм қатнашади.

Шундан 176 таси Америка фильмлари. Фестивалда кўп фильм намоиш этилмаса ҳам унинг географияси кенгайган. 56 та давлат фильмлари фестивалга олиб келинган. 60 фоиз кинофильмлар инглиз тилида эмас.

Торонто кинофоруми ҳам

"катта" кинофестиваллар (Канн, Берлин, Венеция) сафига киришга уринмоқда. Бу анжуман Шимолий Америкадаги ягона кинофестивалдир. Яна Америка кино академиясининг "Оскар" мукофотини олган фильмларга ушбу фестивал "старт майдони" вазифасини ўтаганлигини назарда тутадиган бўлса, шубҳасиз Торонто фестивали ҳам дунёдаги энг нуфузли анжуманлардан бўлишга ҳақлидир.

ИСПАНИЯ СУПЕРКУБОГИ "РЕАЛ"ДА

Мадриднинг қироллик клуби "Реал" "Сарагоса" жамоаси билан бўлиб ўтган жавоб учрашувида ғалаба қозониб олтинчи бор суперкубок соҳиби бўлди. Қизиги шундаки, ўйиннинг 73-дақиқасигача ҳисоб 0:0 эди. Шу вақтда Зинадин Зидан майдонни тарк этди ва кейинги 15 дақиқа ичида Раул хет-трикка эришиб жамоаси ғалабасини таъминлади.

ДЕВЕНПОРТ ЯРИМ ФИНАЛДА

Нью-Хейвен шахрида ўтган Pilot Pen Tennis — аёллар турнирида мусобаканинг биринчи ракеткаси Л.Девенпорт биринчи бўлиб ярим финалга йўлланма олди. Чо-рак финал учрашувида эса, яна бир америкалик ракетка устаси Ж.Каприатти "энг завқли" матчини ўтказди. У биринчи сетда рақибига 0:6 ҳисобида имкониятни бой бериб, навбатдаги икки сетни ўз фойдасига ҳал қилди.

"А" ГУРУХИДА ВАЗИЯТ КЕСКИН

Кеча аёллар ўртасида волейбол бўйича халқаро Гран-При мусобақаларининг навбатдаги тур учрашувлари бўлиб ўтди. "А" гуруҳида қатнашаётган Хитой терма жамоаси германияликлар устидан 3:0 ҳисобида ғалаба қозониб, пешқадам бўлиб олди. Япониялик волейболчи қизларни катта қийинчилик билан мағлуб этган Россия термаси иккинчи ўринда бормоқда.

АНГРЕНДАН "ЮВЕНТУС"ГА

Эндигина 17 ёшга тўлган ўзбекистонлик футболчи Илёс Зейтуллаев Италиянинг "Ювентус" клубига таклиф қилинган каттагина шов-шувга ҳам сабаб бўлди. Ўзбекистон миллий терма жамоаси аъзоси Илёс ҳозирча Италиянинг футбол селекционерлари эътиборига тушган ягона вақилимиз бўлиб, у ўз келажагини фақат Европа майдонларида яратиш ишида яшайпти.

ОТ СПОРТИ РАВНАҚИ УЧУН

Ўзбекистон ҳукуматининг яқинда қабул қилган қарори республикада от спорти ривожлантириш ва унинг моддий базасини мустаҳкамлаш, спортнинг миллий турлари ва халқ ўйинларини оммавийлаштириш, шахснинг ҳар томонлама уйғун камол топишида жисмоний тарбия ва спортнинг ролини ошириш, соғлом авлодни тарбиялаш мақсадларини кўзда тутди.

Мазкур қарорга кўра, Республика Давлат жисмоний тарбия ва спорт қўмитаси, Тошкент шаҳар ҳокимлиги ва от спорти федерациясининг "Toshkent otchopari" республика давлат спорти мажмуини пойтахт шаҳар ҳокимлиги ихтиёрига бериш хусусидаги таклифига розилик билдирилди.

Қарорда қайд этилишича, Тошкент шаҳар ҳокимлигига Республика Давлат мулки қўмитаси билан биргаликда 2001 йилнинг 1 ноябига қадар "Toshkent otchopari" давлат от спорти мажмуини очиқ акциядорлик жамиятига айлантириш юклатилди. "Toshkent otchopari" очиқ акциядорлик жамияти акциялари пакетларида давлат мулки 51 фоизни ташкил этади. Акцияларнинг 49 фоизи эркин савдога, хусусан, хорижий инвесторларга сотишга чиқарилади.

Қарорда белгиланишича, мазкур акциядорлик жамияти акцияларини сотишдан тушадиган маблағлар қурилишга тугаллашга ҳамда жамият тасарруфидига бинолар ва иншоотларни реконструкция қилиш учун истисно тариқасида жамият ихтиёрида қолдирилади.

"Туркистон-пресс"

Навоий вилояти ҳокимлиги вояга етмаган ёшлар ўртасида жиноятчиликнинг олдини олиш бўйича самарали ишларни амалга ошириб келаётганлиги боис, ўспиринлар ўртасида жиноятчилик ўтган йилларга нисбатан камайганлиги диққатга сазовордир. Айниқса, Навбаҳор, Қизилтепа, Нуро-

кенгаши ҳамда ВХТБ ҳамкорлигида вояга етмаган ёшлар ўртасида "Ҳарбий амалий кўпкураш" мусобақаси ўтказилди. Мусобақада вилоятнинг энг кучли жамоалари Хатирчи, Қизилтепа, Навоий шаҳри ҳамда Навоий автомобилчилар мактабининг ёш спортчилари иштирок этишди.

рининг тўрт тури бўйича беллашишди. Мусобақа жараёнининг якуни бўйича жамоалар ўртасида биринчи Хатирчи, иккинчи Қизилтепа тумани ўқувчилари, учинчи ўрини Навоий шаҳар автомобилчилар мактабининг спортчилари қўлга киритишга муяссар бўлди. Айниқса, мусобақанинг шах-

Мусобақа голибларига вилоят "Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати ва ЎзМКТ "Ватанпарвар" вилоят кенгаши мукофотларини вилоят "Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати раиси Ф.Соликов, вилоят ҳокимлиги ижтимоий масалалар бўлимининг спорт ишлари бўйича катта мутахассиси Н. Расуловлар топширишди.

ГЎЗАЛ — ЭНГ МОҲИР МЕРГАН ҚИЗ!

та, Навоий, Хатирчи, Кармана туман халқ таълими бўлимларининг, мактаб ўқувчилари иштирокида туман прокуратураси, судьяси ва ИИБ ходимлари билан ҳамкорликда олиб борилган учрашув, мулоқотлар доирасидаги ишлар бунга яққол мисол бўла олади.

Яқинда Навоий шаҳрида вилоят "Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати, вилоят "Ватанпарвар"

Низомга кўра мусобақани ўтказишдан мақсад "Вояга етмаган" ёшларни ҳарбий ватанпарварлик руҳида тарбиялаб, уларни спортнинг техник ва амалий турларига қизиқтириш, ҳамда ўспиринлар ўртасида соғлом турмуш тарзини рўёбга чиқариш гоёси ётади. Бу антиқа мусобақада 50 нафардан зиёд вояга етмаган ўғил-қизлар "Алпомиш ва Барчиной" тест нормативла-

сий биринчилиги томошабинларда катта таассурот қолдирди. Шу боис Қизилтепа туманидаги С.Айний номидаги 2-мактабнинг 8-синф ўқувчиси Гўзал Акберовага тенг келадиган мерган топилмаганлиги учун бош соврин гўзал қизга насиб этди. Иккинчи ўринни Навоий шаҳридаги 15-мактабнинг 11-синф ўқувчиси Акмал Йўлдошев қўлга киритди.

Мусобақа сўнигида, ЎзМКТ "Ватанпарвар" вилоят кенгашининг раиси С.Жўрабеков: «Сизларнинг жисмонан бақувват, руҳан камол топиб, Ватанга садоқат ҳиссини қалббингизга сингдиришингиз, миллий армиямиз заҳирасини янада мустаҳкамлашга хизмат қиласиз», дея ёшларга омадлар тилади.

Ўткир ПЎЛАТ
Навоий вилояти

9-17 август кунлари Калькутта шахрида навбатдаги эркалар ўртасидаги шоҳмат бўйича Осиё чемпионати бўлиб ўтди.

Чемпионатда 90 дан ортиқ давлатдан 74 шоҳматчи дона суришди. Ўзбекистондан эса 11 шоҳматчи иштирок этиб, умумжамоа ҳисобида 2-ўринни қўлга киритишди. Халқаро

ЖАҲОН БИРИНЧИЛИГИГА ТЎРТ ЙЎЛЛАНМА

тоифадаги грассмстер Саидали Йўлдошев 11 ўйиндан 8 очко жамғариб, 2-ўринни, яна бир грассмстеримиз Алексей Барсев 11-ўйиндан 7,5 очко билан 5-ўринни қўлга киритишди.

Энг муҳими жамоамиздан тўрт киши Р.Қосимжонов, М.Сафин, С.Йўлдошев, А.Барсевлар шу йил ноябрь ойида бўлиб ўтадиган жаҳон чемпионатида йўлланмани қўлга киритишди.

БЎЛАЖАК ЗОЛДУЗЛАР АТЛУҚЛАТИБ

Газетамизнинг 15 август сониди хабар қилганимиздек, пойтахтимизнинг "Пахтакор" стадионида Ўзбекистон Республикаси Давлат Жисмоний тарбия ва спорт қўмитаси, Футбол Федерацияси, "Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати, Оқсоқоллар Кенгаши ва "Маҳалла" жамғармаси ҳамда "Ёшлар" телеканали ташаббуси билан ўтказилаётган анъанавий "Футболимиз келажаги" кубоги Республика турнирининг финал босқичи бўлиб ўтди. 12-14 ёшдаги маҳалла болаларининг футбол командалари ўртасида бўлиб ўтган мазкур турнир жуда қизгин ва кўтаринки руҳда ўтди. Унда Тошкент шаҳрининг "Хуршид" маҳалласи болалар жамоаси ҳамда Хоразм вилоятидан келган О.Дўстжанов маҳалла болаларининг жамоалари майдонда тўп суришди. Ўйин давомида ҳар икки жамоа вакиллари голибликни қўлга киритиш учун астойдил ҳаракат қилишиб, ўз маҳоратларини кўрсатдилар. Натижа эса 6:0 ҳисобида Тошкент шаҳрининг "Хуршид" маҳалласи болалари фойдасига ҳал бўлди.

Турнир якунида ҳар икки жамоа вакиллари ҳомийларнинг эсдалик совғалари билан тақдирландилар. 15-16 ёшдаги маҳалла ўсмирлари футбол жамоалари ўртасидаги финал босқичи эса 29 август куни пойтахтимизнинг "Жар" стадионида бўлиб ўтади.

Райҳон ХОЛМУРОВА,
"Маърифат" мухбири

Пойтахтдаги республика шоҳмат марказида очиқ шоҳмат фестивали якунланди. Мусобақаларда турли тоифадаги шоҳматчилар қатнашишди. Швейцарча тизимда ўтган баҳсларда бирон марта ҳам мағлубиятга учрамаган Фарҳод Собиров шоҳсўпага кўтарилган бўлса, 2-ўринни голибдан

ШОҲМАТ ФЕСТИВАЛИ

ярим очкогина (7 очко) ортда қолган Антон Филлипов банд этди. 3-ўрин чирчиқлик Леонид Лозакка насиб қилди. Баҳслар ҳақида яна шуни айтиш лозимки, "ақл жанг"ларида 12 ёшли Акмал Хусанбоевнинг ишончли дона сургани кўпчилиكنинг диққатини тортди. У кўрсатган натижасига кўра, спорт ўсталигига номзод талабини бажарди.

ЖАҲОН БИРИНЧИЛИГИ ВЕНГРИЯДА

Ўтган куни мамлакатимиз спорт делегацияси 24-26 август кунлари Венгрияда бўлиб ўтадиган ўзбек кураши бўйича III Жаҳон чемпионатида иштирок этиш учун жўнаб кетди. Делегация таркибида бир гуруҳ кураш мутахассислари шунингдек, Будапешт гиламида юртимиз шарафини ҳимоя этадиган икки нафар спортчи ҳам бор. Улар Баҳром Авазов ва Юлдуз Шагибековалардир.

УНИВЕРСИАДА ДАВОМ ЭТМОҚДА

Айни кунларда Пекинда ўтаётган 21-Бутунжаҳон ёзги Универсиада мусобақалари давом этмоқда. Дунё талаба спортчилари спортнинг 15 та турида ўзаро куч синашишмоқда. Мамлакатимиз талабалари эса фақат дзюдо бўйича қатнашишмоқда. Универсиаданинг барча спорт турлари бўйича голиб ва совриндорлари яна 2-3 кундан сўнг маълум бўлади.

КРОССВОРД

Диагональ бўйича: 1. Насрий асар тури. 2. Ўзбек халқ рақс куйи. 3. Марказий Осиёдаги "дунё томи" номи олмаган тоғ. 4. Ватанимизда ҳосил қилинган от зоти. 5. Ўзбекистон жанубидаги туман. 6. Жиззах вилоятидаги кўриқхона. 7. Миркарим Осим меросига мансуб қисса. 8. Ўтмишда деҳқонлардан олинган солиқ. 9. Бирор касб, соҳа қонун-қоидалари баён этилган қўлланма. 10. Оила бунёд бўлиши муносабати билан ўтказиладиган маросим. 11. Қадимги юнон муаррихи Геродот ёзиб қолдирган нодир асар. 12. Торли миллий мусиқа асбоби. 13. Мамлакатимиздаги вилоят. 14. Ватанимиз автомобили русуми. 15.

Эстрада гуруҳи. 16. Балиқ тури. 17. Гап тури. 18. Саҳна асари қисми. 19. Умрибоқий дарахт. 20. Халқ оғзаки ижоди тури. 21. Қадимий ёзув анжومي. 22. Хоккей ўйини анжومي. 23. Машҳур қозоқ халқ полвони. 24. Атоқли ўзбек геолог олими. 25. Сўз туркуми. 26. Ўзбекистон халқ ёзувчиси, "Юлдузли тунлар" романи муаллифи. 27. "Фарҳод ва Ширин" мусиқали драматизацияси бош қаҳрамонни гавдалантирган устоз театр санъаткори. 28. Газ модда. 29. Ўзбек биолог олими, "Зоология энциклопедияси" муаллифи. 30. Даволовчи мутахассис. 31. Алишер Навоийнинг "Сабъи сайёр" достони қаҳрамони. 32. Абу Али ибн

Синонинг илк устози, замонасининг билимдони. 33. Тўп билан ўйналадиган спорт тури. 34. Навоий вилоятидаги туман. 35. Сувсевар донни етиштирувчи деҳқон. 36. Австрия мамлакатига пул

бирлиги. 37. Пахтани чигитдан ажратишда фойдаланилган кўҳна қўл асбоби. 38. Электр микродорининг ўлчов бирлиги. 39. Самолёт қисми. 40. Вазн ўлчови бирлиги.

Фозилжон ОРИПОВ тузди.

ГАЗЕТАМИЗНИНГ ШУ ЙИЛ 11 АВГУСТ СОНИДА БЕРИЛГАН КРОССВОРДНИНГ ЖАВОБЛАРИ:

Ёйлар бўйича: 1. Сержант. 2. Синдх. 3. Сифат. 4. Саратон. 5. Сардоба. 6. Садаф. 7. Саман. 8. Сарафан. 9. Сафаров. 10. Серия. 11. Севан. 12. Сенегал. 13. Семинар. 14. Содик. 15. Сонет. 16. Синоним. 17. Силикат. 18. Селен. 19. "Сегоҳ". 20. Сирдарё. 21. Силезия. 22. Санам. 23. Савдо. 24. Суворов. 25. Суматра. 26. Сарой. 27. Сароб. 28. Содиков. 29. Саломон. 30. Сайил. 31. Сатин. 32. Сопрано. 33. Солидол. 34. Саржа. 35. Сахро. 36. Сешанба.

МУАММОНОМА

Очкич сўзлар: 1. Сўроқ. 2. Кафолат. 3. Божхона. 4. Этюд. 5. Куй. 6. Равиш. 7. Химоя. 8. Зот.

Хикмат: Адолат натижасида юрт обод, эл фаровон, хазина мўл, шахру кишлоқлар яшнайд.

Кошифий.

Ko'ngil bitiklari

Дўстим Худойбердига

Билмам қандай ҳислар дилимни эзар,
Билмам қай туйғудан зиркирар юрак.
Хаёлим кимнидир қўмсаб зор излар
Дўстлик водийсини кезганча йирок.

Дарахтлар баргини юлқиб олмоқда,
Фасллар оҳиста топмоқда поён.
Соғинч юрагимда ҳайкал қурмоқда,
Кимнингдир ёдидан солиб галаён.

Куйилар дилларга содиқ туйғулар
Маржондай тизилар сўзларнинг сатри.
Тунлар кучоғига олар хаёлим
Йирокларда юрган дўстим хотири...

Ёр ишқиди куйган кўнгил туғён урсин,
Минг бўлакка бўлинсин бу вужуд-қафас.
Орзуларим бир куш мисол қанот қоксин,
Йўлларингда туфроқ бўлиб яшаш ҳавас.

Майсаларнинг юзларида кўз ёш бўлсам,
Қалбим нурли дардларингга талош бўлса,
Дил синса ҳам бу дунёда яшаш бўлса,
Йўлларингда туфроқ бўлиб яшаш ҳавас.

Туфроқ каби ҳоксорликдан қилмагай ор,
Ҳоксорлик менинг асли руҳимда бор.
Ҳар қадаминг бағримга қўй, эй гўзал ёр,
Йўлларингда туфроқ бўлиб яшаш ҳавас.

Дониёр БОБОҚУЛОВ,
Шахрисабз туманидаги
14-ўрта мактаб ўқитувчиси

ҲАЁТ КУШАНДАСИ

Кашандалик туфайли пайдо бўлган кислород танқислиги, қон айланиш системаси фаолиятининг бузилиши куйидаги хасталикларни келтириб чиқаради: мия ва зеҳн фаолияти суясади, хотира заифлашади, диққат ва рефлекслар мароми бузилади, кўриш, эшитиш органлари заифлаша боради, турли буйрак касалликлари келиб чиқади.

Бевақт ўлимларнинг 45 фоизи тамаки туфайлидир. Ҳар бир сигарета инсон умрини 15 дақиқага камайтиради.

Сигарета инсон иш қобилиятининг 20 фоиз, жисмоний кучининг эса 12 фоиз камайишига сабаб бўлади. Кашанда онанинг фарзанди чекмайдиган онанинг фарзандига нисбатан анча кичик ва турли заифликлар билан туғилиши аниқланган.

Шоир Низомий Ганжавий умр қадрини билмай ўтадиган зарарли одат соҳибларига нисбатан: "Жонга жон бериб олмагансанки, қадрини билмайсан" деб афсус чеккан эди. Аминманки, тамакининг беҳисоб зарарларини билган тенгдошларим ундан узоқроқ бўлишга ҳаракат қилади.

Мансур АБДУСАТТОРОВ,
ЎзДЖТУ қошидаги академик
лицей талабаси

Республика таълим маркази жамоаси "Махсус таълим" бўлими бошлиғи муовини И.Х.Латипова отаси

Ҳакимхўжа ЛАТИПОВ
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

Ўзбекистон Республикаси халқ таълими вазирлиги раҳбарияти ва жамоаси Тошкент вилоят педагогларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти ректори Э.Сатторовга ўқаси

ХУСАНЖОННИНГ
бевақт вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик изҳор қилади.

Ma'rifat

ТАЪСИС
ЭТУВЧИЛАР:

Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги,
Ўзбекистон Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Таълим ва фан ходимлари касба уюшмаси Марказий Кўмитаси.

Бош муҳаррир:
Ҳалим САИДОВ

Таҳрир ҳайъати: Йўлдош АҲМЕДОВ, Жуманазар БЕКНАЗАРОВ, Икром БҮРИБОЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), Шукур ЖОНБОЕВ, Фахриддин КАРИМОВ (масъул котиб), Қурбонбой МАТҚУРБОНОВ, Усмонали МУСАЕВ, Абдусамат РАҲИМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Хулкар ТҲИМАНОВА, Нурлан УСМОНОВ, Саъдулла ҲАКИМОВ, Ўткир ҲОШИМОВ

"Шарқ" нашриёт-матбаа акционерлик компанияси боғмаҳонаси.
Корхона манзили: "Буюк Турон" кўчаси 41-уй

Рақам ва далиллар ҳаққонийлиги учун мақолалар муаллифлари масъулдирлар. «Мағрифат» дан материалларни кўчириб босиш таҳририят рухсати билан амалга оширилиши шарт.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32.

ТЕЛЕФОНЛАР: масъул котиб—136-56-42, хатлар ва оммавий ишлар бўлими—136-54-23.

Газета материаллари «Ma'rifat-Ma'gadkor» нашриётида терилди. Pentium компьютерида
Лилия БИНАШЕВА ва Малоҳат ТОШОВА саҳифалади.

Навбатчи муҳаррир: Баҳодир ЖОВЛИЕВ.
Навбатчи: Фарҳод ЭРДОШЕВ.

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат Матбуот Кўмитасида № 20 рақам билан 12 июнь 1998 йил рўйхатга олинган.

ИНДЕКС: 149, 150.
Г-2717. Тиражи 14.802.
Г. 1 2 3 4 5 6

Ҳажми 4 босма табоқ.
Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-3.

Босишга топириш вақти — 20.00.
Топирилди — 20.00